

Riosi Kaaweruma Tuuyewari

Maateo

Iyoteria

Eesusi Riosie Weratiame tetejimarisiria, ehkoriami Auranisi o'inia

(Ruuka 3:23-38)

1 Kúíraa. Nee Maateo tewaniamea, piiripi puuu Eesusi Riosie Weratiamee weratiamepua tiame, oosa mariki aampa ooka Eesusi ajawaria ahjama. I'wa iyotemane Eesusi Riosie Weratiameo, aatana ehkoriami tetejimarisichi o'inia eenamekopua, aatia tiiachipa puuu Auranitaru tetejimarikopua Raawitaru tiame, ehkoriami mochiriame ti'tijoerichiopua. O'inemane i'ka iyosi aamowichio.

²Ehkoriami Aurania Ihsa noonora eneriaipua; Ihsaa, Aakowo noonora; Aakowoa, Uura noonora enerepua poponirama. ³Uuraa, Paaresi noonora enerepua Saara tiame. Yeeyera ihji ooka tatanao, Taamara tewaniame enerepua; Paaresia, Ehroni noonora enerepua; Ihji Ehronia, Aarami noonora enerepua; ⁴Aaramia, Aaminawa noonora enerepua; ihji Aaminawaa, Naasoni noonora enerepua; Naasonia, Saromoni noonora enerepua; ⁵Saromonía, Wooosi noonora enerepua, yeeyeraa Raaja tewaniame. Ihji Wooosi tewaniamea, Ooweri noonora enerepua, yeeyeraa Ruuti tewaniame; Ooweria, Isai noonora enerepua; ⁶Ihji Isai tewaniamea, Raawi noonora enerepua, yawichi enekame; puuu yawichi Raawia, Saromoni noonora enerepua, ihji Saromoni yeeyeraa, Uuria uupira enekame;

⁷Saromonía, Roowoami noonora enerepua; Roowoamia, Aawiasia noonora enerepua; Aawiasia, Aasa noonora enerepua; ⁸Aasa tewaniamea, Osaja noonora enerepua; Osajaa, Oorami noonora enerepua; Ooramia, Uusia noonora enerepua; ⁹Uusiaa, Ootami noonora enerepua; Ootamia, Aakasi noonora enerepua; Aakasia, Esekia tewaniame noonora enerepua. ¹⁰Esekiaa, Manase noonora

enerepua; Manasea, Aamoni noonora enerepua; Aamonia, Oosia noonora enerepua; ¹¹Oosiaa, Eekonia noonora enerepua poponirama, isaeri ti'tijoeri Wawironia i'tonioiopua, chapisa i'totiame tiame.

¹²Neipa Wawironia e'enatioio, Eekoniaa, Saratieri noonora enerepua; Saratieria, Soorowaweri noonora enerepua.

¹³Soorowaweria, Aawiu noonora enerepua; Aawiu tewaniamea, Eriakími noonora enerepua; Eriakími, Aasori noonora enerepua.

¹⁴Aasoria, Sooroki noonora enerepua; Soorokia, Aakimi noonora enerepua; Aakimia, Eeriuu noonora enerepua. ¹⁵Eeriuu tewaniamea, Riasari noonora enerepua; Riasaria, Maatani noonora enerepua; Maatania, Aakowo noonora enerepua; ¹⁶Aakowoa, Oose noonora enerepua, Maaria kuunara enekame, Eesusi yeeyera. Ihji Eesusipu puuuu taamoo, Riosie Weratiameko tuuyaa.

¹⁷Ihji tetejimarira muuwekamea, oosa mariki aampa naao sesenerichi u'matokamepua, ahkasi Auranitaru o'iniaio, Raawitarusiopua; Raawitaru o'iniaoi, wa'achi kehki seseneri u'matorepua, ahkasi Wawironia taawechiopua, i'isaeri ti'tijoerio Wawironia i'totioiopua; Wawironia o'iniaio, wa'achi kehki seseneri u'matorepua, ahkasi Eesusi Riosie Weratiame naawariachisiopua tiame.

Apoe Eesusi naawariachi simiyame nayewaniame

(Ruuka 2:1-7)

¹⁸Ehpeo neeea, Eesusi naawariachi simiyame aamo nayewemania, achini teereriopua i'wa weeechio. Ihji Eesusi yeeyera Oose ahjama neewimerioio, Riosi utewarie peteterepatetiamepua. ¹⁹Ihji Oose Maaria ahjama neewimeriaa, ki se'wika kaawerumakapaopua, ki suuwe erapatenariapaopua Maariao, ki aawata nane'rejererepua achini teeka peteterepariaopua pu'kao. Pukaepa ihchi poanatamo o'rariaipua, apoeche nane'reka. ²⁰Nape i'ka Oose wa'a e'raka oiyioio Riosi ku'iwaria, kochirewachi chaanerepua pu'kao:

Riosi ku'iwari Oose nayewena. (1:20)

—Ooséee, Raawi tetejimarichi eename, ka'te suuwe eramitia muuuu, Maaria ahjama neewikao. Ihji Maaria petetepariaa, Riosi Riosiwarie wa'a e'rariae iikamepua.

²¹Pukaepa muuuu i'ka Maaria sausoopua, i'ka temari naawakameo, Eesusi tewameri eemea ti'tijoeo ooweruopua tiameo, tatakoritiamewichio kokosapuame, newipatemerikoopua.

²²Yooma ihji wa'a ikipuamea, ehkoriaami o'inia Riosi cheeriapua, ahpo nayewaturachioopua, eee cheeriaeopua:

²³Weemera kutewea, peteterepameripua;
ihji peteterepasaapua, temari saumeripua.

Ihji temaria, Emanuéri teewapuamepua.
Ihji Emanuéri chaniwamea: Riosia taamo ahjamapua, cheeka chaniwamepua.

²⁴Wa'a chaanetiapa Oosea Riosi ku'iwarioe, pusasaapa, yooma wa'a teetorepua waikao, ahkasi Maaria ahjama ahpo neewiachisi. Oosea neewirepua neewiao Maaria ahjamao, ²⁵nape ki noonoterepua pehjo ahpo uupichitiao, ahkasi neipami sauria yachapachisiopua. Waikaopua i'ka kuita naawasoopua Oosea, Eesusi teewarepua pu'kao.

Cherayachitepa e'name, te'ta pepeniwari machiyame ti'tijoe

2 Uurea weechio, Eesusi Weereni mochiwachi naaoiopua, Eerore yawichi eneriaipua wa'ao waikamio. Waika taawechemio, wa'a Eerusareni e'enarepua ookapi ti'tijoe cherayachitepa e'ename. Ihji ti'tijoea, te'ta machiwari pepeniame enerepua, itapiti so'porichi

So'pori na'naritopua ne'neka ajawi. (2:1)

Cherayachi e'enakame tísia pepeniwari so'soporichi simiyameo, ti'tjoeri iinatukenapua, akanakachi naawakamekopua kuitao. (2:2)

simiyame tísia i'yesika mochtoriame. ² Ihjia wa'a mochiwachi e'enakao iinatukesirepua ti'tjoerio, chaachapaka:

—¿Akatia naawariarepua kohja, Uurio yawichiwara enemeri? Teemea so'porichitia tajayame ne'netoka e'enakame teemea, cherayachisi o'iniaopua, ahkasi pu'ka so'porika tiame kahtiachisi, i'wa kohja naawamiachiopua. Pukaepa i'wa e'enakame teemea iyorimia te'teretoapu teemea pu'ka kuitao, ahka naawariachio.

³ Waikao Eerore yawichia wa'a chaachapo tuuwame inamukapaopua mehka e'enakameo, wekana eraparepua kiisi kaawe e'rakao, muuwaeme Eeroreka erakoameai Eerusareni mochiwachio, wa'achi erakorepua tiame Eerorechitiao. ⁴ Wa'a erapakaopua Eerore yawichia, ahpo kahtiachi napawinasaapua, te'ta isaeri ne'neseriosio, pariseroopua tiame napawinurasapua, cheeka iinatukerepua pu'kao:

—¿Akatia naawameri ohjoarepu Riosie Weratiamea?

⁵ Waikao ne'neseriosi pa'pamiratuamea chaachaparepua:

—Uurea weechi naawameripua Weereni mochiwachi; wa'a cheeka nayewame Ehkoriaami Iyoteria, Riosi nayewatura chaachapariaa. ⁶ I'ka eee chaachapaka:

Muuu Weereni mochiwachio, epeche nu'utirakaimua Uura

weechio ki wahjachi te'ta mochiwarichitiaopua,

wa'a aamo mochiwachio wa'a naawamerikaitepua piiripi tijoe,

epeche te'ta weruma tiiameopua ki aatachitia,

aaata puuua te'ta yawichi enemeriapua,

yooma no'o ijinuwachio, isaeri ti'tjoechio.

⁷ Wa'a chaachapatia nane'resaapaopua Eerorea, ihchi paaesapa pu'ka cherayachi e'enakameo, pu'ka iinatukeka

nane'rerepua, achinitio o'inia machenariopua so'porio, cherayachi so'pori naaniatiwariopua. ⁸Wa'a ikisaopua Eerorea, Weereni siimpanurerepua waikao, chaanesa:

—Yooma aamo ye'kachisi i'yapuapua pu'kao, pu'ka kuita naawariachiopua. Tewisaapa eemea, no'o tuuyepuapua, wa'achi siminariame neeeai, ahjachi paparawemia.

⁹Waikao cherayachitepa e'enakamea, Eerore cheeria inatatosika siimparepua. Waikao puuu so'pori cherayachisi o'inia tetewitoka na'naritosi e'enariaa, pu'ka wa'api so'pori ne'netosirepua Weereni ajasipuawichio. Waikaopua pu'ka so'pori na'naritokao, pu'ka kuita naawakame ta'perachi tahjepaka yasipakopaopua wa'asi, teewerepua ahpo wa'ami siimpao. ¹⁰Waikaopua cherayachitepa e'enakamea, tisia kaawe erakorepua, kuita naawakame ohjirachi ajasitiopao. ¹¹Waikao wa'a karichi muisaopua yooreminao, wa'a kahtiamete awarepua kuitao, ahpo yeeye Maaria tewaniame ahjama. Waikao cherayachitepa e'enakamea, chopokorieka ajapaka ki nu'uti iyorirepua pu'kao. Wa'a ikisaopua ahpo u'paria kaaja wahjonasaopua wa'a manitoame puuyanasaopua, Eesusi kuita ihkokerepua, itapiti tisia nateyáme naatichitia: apoche o'ro, cho'imori, peenajuri miira

Paika ya'yawichi Eesusi kohja iyorina. (2:11)

tiamé. ¹²Waikao i'ka nonoraka nokisinioiopua, Riosi ku'iwaria kochirewachi nayewerepua pu'kao, eee chaaneka:

—Ka'te uumatomitia eemea Eerore kahtiachiamio, pirenachi poowechiami uumitia ohso kaawe.

Pukaepa puuuu, piirechi poeochiami uumatorepua nonorakao.

Eejito weeechi ujumaniame Oosee

¹³Wa'a ikisaopua Riosi ku'iwaria, pu'ka te'ta ma'machiwari nonowasoopua, Oosepechi nayewerepua kochirewachio, puuuu Ooseo chanerepua:

—¡Yaapi ihtakosa Ooséee! Ikanati werisika ujumamitiapua Eejito, wa'a itoka ichipupamitiapua pu'ka kuitao yeeyera tiame. Wa'a

ikisaapua, wa'a mochipuapua ku'itapi, ahkasi aamo no'o chaaniachisi eenechi, ahka aamo uumpamiachio. I'ka aamo chaanenania neeea, Eeroreo amori i'yasiamekopua pu'ka kuitao merinareka.

¹⁴Waikao Oosea pu'ka tukawarichi wa'api machenarepua Eejitomio, pu'ka weechi ichipupamiaopua kuita i'tokaopua tiame, yeeyerama. ¹⁵Wa'a Eejitoo wa'a mochirepua ahkasi Eerore

Oosea Maaria Eesusi koomitoameo, Eejito weechiami i'tona. (2:14)

mukuyachisi. Ihji wa'a ikitiame ikitiamea, Riosi cheeria pichiwa machenaka teerere puuua, ehkoriaami ahpo nayewaturachi cheeria. Apoe taamo Noono Paamiraa ehkoriaamio, cheeriaipua: “Eejito o'inia paenanania no'o Taanao.”

Eerore yawichia, kukuchi ko'inurena

¹⁶Eerorea cherayachitepa e'enakameo tísia ahpo wisikuerioopua, tísia nekarepua waikao. Wa'a iikapa puuua yooma kukuchi ooka paamuameopua waanami, ko'inurerepua, yooma Weereni na'nawakameopua, wa'a norikame mochiwachioopua tiame, yooma pu'ka so'pori machenariachisi na'nawakameopua kukuchi, cherayachitepa e'enakame chaachapariaopua waika taawechi naawamio tuuka. ¹⁷Ihji kukuchi ko'itiameai, Riosi chaaneriachitia ikitiamepua tiame, ehkoriaami Eremia nayewariachitia, i'ka cheeriachitia:

¹⁸Wahka Raama tewaniachi roomosachio,
aaata oowitime ki teesa kokosa e'raka naarachani,

tísia yuuwesika.

Ihji aaata naarachaniamea,

Raakeri tewaniamepua ahpo tatanawichio tísia naarame.

Ihja kiisi teewenariame puua naarakao,

ki nu'uti kaawe erapateniai, ahpo tatana kiterepatekapa.

¹⁹Neipa Eerore mukisoopua, Eejito kahtioopua Ooseo pehjo, Riosi ku'iwaria eenechi nayewerepua Ooseo, kochirewachi. Puua kochirewachio, chaanerepua:

²⁰—Ehpemua Oose, werisika Isaeri weechi no'ramitiapua, puua aamo taana merinariameapa, mukukamekopua wa'asio.

²¹Waikao Oosea wa'a simirepua waikao, pu'ka kuita i'toka yeeyera tiame, Isaeri weechi. ²²Nape Oosea Urea weechio, Arakerao tewaniame Eerore taanara yawichiko tuuopa wa'ao waikao, majawerepua pu'kaoiopua pehjo, wa'a ahpo ohjoremiaopua. Waikao Oosea eenechi kochirewachi tuuyetiapao Riosi ku'iwario, wa'ao ki kaawe teeremerikoopua wa'ao; ohso kaawe Arirea weechikamera akiparepua no'rakao. ²³Waikaoopua Arirea weechi enasaopua, Nasare mochiwachi yasarepua waikao ohjoekao. Wa'a iika ihja, ehkoriai Riosi nayewatura chaachapariachitia iintorepua. Ihja eee chaachapariaipua: “Puu Riosie Weratiame enameria, Nasare tijoe tewapuamepua.”

Waani Paatoamea kuhsitere yasaria

(Marako 1:1-18; Ruuka 3:1-9, 15-17; Waani 1:19-28)

3 Pu'ka taawechiami Eesusi Nasare mochiwachi ohjoekoioopua, Waani ti'tijoeri Paatoamea Urea weechiami yaajatoriaipua, ki tijoeekachi. Wa'ami yasaka tuuwicharepua ti'tijoerio, Riosi tuuyewarichi simiyame. ²Ihji Waania ti'tijoeri sisinawekao, eee cheerepua:

—iYooma toaka mochitopuapua aamo ki ka'karuma yooraka mochikao, puu aamo ki ka'karuma yoor cheriwemerio, ki mehka kahtioi tiopua pu'kaopua wa'asi! Puu Apoe aamo cheriwemeria, Apoe ihsimeripua aamo wahjonekao, ahpo ye'karichi muimichioo, ahpokamera ahjama teerepuawichioopua taamoo.

³Waania wa'a cheeka nayewerepua wa'a chiiamekopa Ehkoriai Iyoterichioopua Isaiao, puua eee cheeriaipua:

Wahka mehka ki tijoeekachi siinachani aaata, puua cheechaniamepua:

“Eeme ti'tijoea ooweru tiamea Riosiwichioo,

aamo iikachi wahjonamitia poee;

nape te'ta pichiwa cheeka,

kiisiki kihta a'chi tiame inasokaopua amochio,

itapiti a'chi tiameopua ki kaawerumao.”

⁴Ihji Waani wisachucharaa, tumusari animari kuuparae netetiame eneriamepua; ihji wahsipuraraa, wi'chie netetiame eneriamepua. Ihji koayaa ohchi koaka yayasariamepua, se'ma se'ori kuhsitere iintuame tiame. ⁵Eerusareni mochikame ti'tijoea, yooma Uurea weeechiami mochikameopua tiameo, Oorani akichiko ohjoemeapua tiame, Waani kahtiachi eeenapariaipua Waani keepumia. ⁶Ihji Waania wa'a enapasoopua ahpo kahtiachi, i'kao ahpo tatakoriwa toimo erapasoopua Riosichi tuuka, Waania paapatosiriaipua pu'kao Oorani akichi, kaaweruma enepanariameopua taamo Noono Riosichio.

⁷Nape seenepi simikameo Waania ki ookapi e'nariopa nanaarame ahpo paatoachio, parisero ti'tijoeo, saruseo ti'tijoeopua tiameo, chaanekapua pu'kao:

—iEeme sayawe ti'tijoeri, itapiti ki ka'karuma masitiame, ¿ihtana yoramia e'enaka eemea i'wao, ti'tijoeri ahpo tatakori ma'chitachio Riosichio, ahpo paatoka toimo tuuwachioopua tatakoriario? ¿Aatana aamo chaaneka aamoo, aamo newipamerikoopua Riosi kokosarichio, aamoo kiisi kaawe nokayameo? ⁸Toipuapua pahchao aamo tatakorika mochikao, nape pichiwa toinarekaopua aamoo kiisi kaawe aamo nokayao. ⁹Ki oowera aamo Aurani ojochiwarako erapuapua, aamokamera te'ta ka'karumako erakokaopua Riosichio. Aamoka te'tiame ojochiwa nakiyame enesaa Riosia, i'ka tehte i'wa maaniameoi Aurani tetejimara enepatemiipua. ¹⁰Riosi kokosari tepuraraapa, nawachi meteka tehpunamerapua wa'asi yooma ki ka'karuma taakiameopua Riosiwichioo. Yooma aaata ki ka'karuma taakiameopua Riosiwichioo, na'ichi ipaka kosimerapua pu'kao. ¹¹Neeea yooma ahpo tatakoriwa toinariameo, neeroie paatoamepua paatoao, nape neipa eenamea ahpo Riosiwarie paatomeripua iikachio, neea pu'kawichioo kihta nateyamepua. Puuu Apoe neipa eename paatoaa, te'ta piipari paatowa enemeripua; na'ie kosoka piipatiamechitiapua tatakorio. Pu'kao neea kihta nateyamenia pukachio, pu'ka kaakaraoinia ki nateyamenia no'o na'sonemiao. ¹²Puuu Apoe Paamiraraa wa'asi, ahpo sekachi makotoamepua wa'asi ahjae kasarapupuameopua tiirikoo. Kasarapusaapua tiirikoo katewemeripua pu'kao; nape pu'ka tiiriko moowaraopua na'ichi ipaka tajenatemeripua kosoka. Puuu ti'tijoeri ki ka'karuma ihpapapuachio, kiisi choipame na'ichi ihpapapuamepua.

Eesusi paatorewa

(Marako 1:9-11; Ruuka 3:21-22)

¹³Senepi simikame Waanio paatoka ihsioio Oorani akichio, wa'achi eenariai Eesusiai Arirea o'iniaopua, ahpo paatopuawichioopua. ¹⁴Nape Waania Eesusio ki paatonariaipua

pu'kao, ki nu'uti tiamekopa Eesusio apochio. Pukaepa chaanekaipua Eesusio:

—¿Nape neee? Muuukamera no'o paatometepua. ¿Aatia neekamera aamo paatotapua?

¹⁵Nape Eesusia chaanekapua pu'kao:

—Eje'e, wa'atepua tiiao, nape wa'atioi no'o paatopuapua, ti'tjoerio nane'remichiopua Riosie no'o weraniamekopua.

¹⁶Eesusio paatotiache neerochi machenoipua, te'pa tewekachio wahjoame tetewitiapua. Wa'a o'inia kooroka tiame tekikao, Eesusichi yasipakapua. Pu'kao, yooma teeme wa'a nokayame tetewikapua.

¹⁷Pu'ka Eesusichi yasipasoopua tewekachi o'inia, chiame inamuretiapua tewekachi o'inia:

—Ihji pu' no'o Taanaa, puuu te'ta no'o nakiyaa. Ihji puuu, te'ta tisia no'o kaawe e'riapua.

Aatia iintota Eesusi ne'newa

(Marako 1:12-13; Ruuka 4:1-13)

4 Riosi Riosiwari wa'a iintosaapua Eesusichio, mehka i'torepua ki tijoeekachi. Eesusi wa'a kahtioipua ki tijoeekachio riaorósia, Eesusio aatia iintotarepua pu'kao.

²Wa'a ki tijoeekachio Eesusia, ooka weerewa taawe yasarepua wa'ao, ooka weerewa tukawari tiame, kiisi koaka. Wa'a yasakaopua tisiwa toore aiwarepua. ³Wa'a tiioipa Eesusio tisia chorowakao, riaorósia, kiisi kaawe iintotenariapapua Eesusio, chaanerepua:

—Pichiwa Riosi Taanara enesamua, paani enepatepuapua i'ka tehte, ko'kopuapua ihsisa.

⁴Wa'a chiioipa riaorósio Eesusia, chaanerepua:

—Riosi Ehkoriami Iyoterichi chiiia, chiiamepua: “Ki kooameche koaka ahjame ti'tjoeria, Riosi chiiacheoipua yoorekao, ahjaniamepua.”

⁵Ehjepamio riaorósia Eerusareni u'parepua Eesusio, Eerusarenio Piipari Mochiwari teewataniachi upasaoi tiopachio, epeche te'pa weeriamie tiopachi moenapusaopua, ⁶chaanerepua wa'a weerakao:

—Pichiwa Riosi Taanara enesaa,
aamo ihpaomua wa'atipoo,
Riosia ahpo ku'iwario,
aamo ku'ipameripua ka'chi ikimichio

—wa'a chiiamepua Riosi Ehkoriami Iyoterichio. Puuu wa'api Iyoteria chiiamepua tiameo:

Riosia, ahpo ku'iwario aamo panitomapua,
ki wichipamichiopua poechi motochikao.

⁷Eesusia nehjiarepua pu'kao:

—Nape Ehkoriaami Iyoterichio chaanipua tiameo: “Aamo Riosiwao, ka'te aatiatamua utewarirao.”

⁸Neipa wa'asiopua riaorósia, kai waapi weerimechi kawijampa i'torepua Eesusio, wa'a werakaopua yomatame ma'chiachiohua weeechi yawichiwachiamio, ⁹chaanerepua ne'netekao:

—Nee. Yooma i'ka ye'kari aamo tetewao, yooma aamowichio teerepamania pu'kao, no'okamera yooresoopua chopokorieka.

¹⁰Nape Eesusia wa'a chiiopa Satanasio, chaanerepua:

—Se'wisa muuuu noochio. Mehka akipaka muuuu ki noochi. Kiisi ahjachi chiiamemua, oowera tísia se'wi chiiamemua. Riosi Iyoteri chiia eekamera chiiamepua: “Muuuu aamo Riosikamera iyorimitiapua, Apoe aamo Paamirakamera. Pu'kakamera yorakeka yasitopuapua kiisi teesaio se'wika.”

¹¹Wa'a chaanetiapa riaorósia, toarepua waikao. Eesusi toisooopua riaorósio, Riosi ku'iwaripechi wa'a e'enarepua, Eesusi itapiti ku'ipuame nakisoo ku'ipamia.

Eesusia ahpo tehkiwa o'inenapua, Arirea weeechi

(Marako 1:14-15; Ruuka 4:14-15)

¹²Eesusia Waani karichi yachatiame inamukaopua, Arirea weeechi no'rariapua eenechi, Nasare mochiwachi. ¹³Nape wa'a Nasare mochiwachio ki itipirepua wa'ao, ohso kaawe Kapenaukamera akipariapua, ohjoremia. Kapenau tewaniachio, kawiyamina Arirea weruma neeroi maaniachi suuwerachi enerepua, Sauroni tetejimara weewarachi enerepua, Nehtari tetejimara weewarachi tiame. ¹⁴Wa'a iintotiamea Eesusieo, Isaia iyoteriaa tísia pichiwa machenarepua, puuu cheeriapua tiame:

¹⁵Wa'a Sauroni tetejimari weewarachio Nehtari tetejimari weewarachi tiameo,

Oorani akichi o'inia ahkasi kawiyamina Arirea pa'we suuwerachisi enerepua.

¹⁶Wa'a mochikamea tísia tukapachi mochikme eneriaipua, ki nu'uti tukapachi ahpo te'teriami:

nape aaata wa'a eenakaopua taajenachi te'terepaterepua, kaaweruma uutapachi iintaparepua iikachio.

Puuua wa'a te'terekao wahjiparichi mochikame eneriaipua ahjaio.

Nape aaata apochi eenakopaopua, ma'chireparepua ahpochi iikachio.

Ihji aataa, Eesusi wa'a iintoriaa nayewamepua, Isaia ehkoriaami cheeria ahpo iyoterichi.

¹⁷Eesusia wa'a o'inia o'inesirepua Riosi kaaweruma tuuyewari chiia nayewatusikao. Puuuu eee cheeka nayewesirepua ti'tijoeriopua ooweruriopua tiame:

—Yooma toaka mochitopuapua aamo kiisi ka'karuma nokayao; ohso kaawe eemea, Riosi kaaweruma chiiakamera na'naritopuapua, puuu Riosi ye'karichi muijerameo, aamo ohjoekachi eenariamekopua wa'asi.

Eesusi naao so'chi chapiyame paajuteria

(Marako 1:16-20; Ruuka 5:1-11)

¹⁸Piie taawechi Arirea pa'wesuweko ihtoai Eesusia, ooka aaata ahpo poponieme tewarepua sochichaira neerochi ihpapame, puuuu so'chi chapiwa tekipaname eneriaipua. Piiripi puuuu Siimoni Peero tewaniame enerepua, piirea Anteresi, wa'api puuu poonira. ¹⁹Eesusia wa'a tetewakapao, pu'kao chaanerepua:

—¡Nahpe no'o ahjama, ti'tijoeri Riosichi paajutiame enetai, Riosiwichio so'chi upapamechitia!

Eesusia ooka ti'tijoe, Riosiwichio ahpo ahjama tekipanamichio yeetona. (4:19)

²⁰Wa'a chaanetiapa puuuu ikanati toisapua ahpo sochichaira, ahjama siimparepua.

²¹Epeche waanakoopua tiameo, piirechi ooka tewarepua ahpo poponieme. Piiripi puuuu Saantiao tewaniame enerepua, piirea Waani. Ihji ookaa Sewereo tatanara enerepua, ahpo noonoma nokayame so'chi ikuchaira koyacheka, pawekakerachi mochika. Pu'ka wa'a tewakapaopua Eesusia, paajutesirepua tiameo, ahpo ahjama ohjomichiopua. ²²Ihja paajutetiaapa ikanati ahjama siimpariapua tiameo, wa'api pawekakerachi toisaopua ahpo noonoo.

Eesusi ki ookapi ti'tijoeri masiteria

(Ruuka 6:17-19)

²³Wa'a inisikaopua Eesusia, yooma Arirea mochiwachiami ohjotiapua isaeri ka'karichiami napawiwachi, masitekaopua, Riosi chiia ka'karuma tuuyewari, tuuyesika, Riosi ye'kariwachi simiyame

nayewesikapua wa'ao. Yooma wa'amiohua, yooma ihta kokorewa yachapatesikapua tiame. ²⁴Wa'a inisiame inamukapaopua yooma ihta kokorewa yachapatekao, muuwaeme Nehtari weechiamio, yomachi Siiria weechiamiohua tiameo ti'tijoeri, wa'a e'enariapua yooma ihta kokoriame u'yepakaopua. Puuu muuwaeme kokoriame u'yepatiamea ti'tijoe ooweru tiame, na'arari ti'tijoeturi yahchame eneriapua, epiesi ko'koame te'teriame tiame, tu'tuikame kokoriame, ro'roji kokoriame, chookopakame kokoriame tiame. Yooma i'ka ko'koameopua Eesusia, sautekapua. ²⁵Wa'a teetochaniopa Eesusio, muuwaeme Eesusichi paparariapua: Arirea ohjoeme, Eerusareni ohjoeme, Uurea weechi ohjoeme, Reekapori weechi mochikame, Oorani akichi cherayachimina ohjoeme tiame.

Eesusi roomosate, yasaka masitia

5 Seenepi simikame muuwaeme ti'tijoeri ahpo na'naritorioio Eesusia, teewi tekorata yasipakapua masitemiao. Waikao wa'a yasipakopa Eesusio masitemiao, ti'tijoeri pepenipanariamea Eesusi masitia, waapi eenepakapua Eesusio.

Riosie tísia kaawe erakotewa tesiwa erakoamewichioo

(Ruuka 6:20-23)

²Pu'ka muuwari waapi enepakoopa Eesusia, o'inekapua cheekao:

³—Aaata Riosichi tuukame ahpo tatakorio, tísia kaawe yorapuamehua Riosieo, cheriwepuamehua tatakoriario; puuu tatakori cheriwetiamea, iinuemeri puuu Riosi ye'karichi muipumeopua.

⁴Aaata tatakoriropa tísia yuuwesiameopua, tísia kaawe yorapuamehua Riosieo, apoe Riosi iintomerikopua kaawe erapatekao, aaata pu'ka tatakoriaria cheriwekaopua.

⁵Tísia kaawe yorapuame Riosieopua tiameo, aaata ahpo iikachio tísia tesiwa e'raka ahpo uuyamea Riosichio, wa'a te'tiamekapa Riosichiohua puuukamera muimerikapapua Riosi ye'karichio, te'ta weemera weeeopua.

⁶Tísia kaawe yorapuame Riosieopua, chorowa e'rameapua Riosichio tísia paramua e'rameapua tiameo, te'ta ahpo kaawe teeremiapa Riosichio; puuukamerakopua te'ta ahpo ta'iria yasitemeria.

⁷Tísia kaawe yorapuame Riosieopua, aaata tísia kaawe tiamea Riosichio, aaata te'ta tesiwa e'reka tetewame aaatao, aaata tesiwa e'reka tetewachitia aaata, wa'achitia tesiwa e'reka tetewipumeopua Riosieoi.

⁸Tísia kaawe yorapuamehua Riosieo, te'ta piipatetiamea iikachi Riosi Riosiwario, puuukamerakapapua Riosichi ahpo ahjama tetewimeria.

Eesusia teewi epeche te'pa roomosate yasaka muuwaeme ti'tjoeri masitena. (5:1)

9'Tísia kaawe yorapuame Riosieopua, Riosichi ahpó katewekamea, ta'iria mochipuawichio ku'ikamea, puukamera Riosi tatanara tewapuamekapa.

10'Tísia kaawe yorapuamepua Riosieo, Riosi nakiya yoorapa na'ara yoraniamea, pu'kakamerawichio pu tewekachi ye'karia.

11'Tísia kaawe yorapuame Riosieopua na'ara chaaneniamea, aaata kihta yoorakai wenejiniamea, no'okamera na'naritoapaopua.

12 Yooma wa'a ikiwa aiwamea no'owichioo, kaawe erakomitia eemea aamowichio enemerikopa Riosi nuutiaopua tewekachio. Wa'achitia aiwateretiaipu ehkoriaami Riosiwichio na'nayewatukameai.

Oona wa'achitarichi nayewaniame

(Marako 9:50; Ruuka 14:34-35)

13 Piirechi taawechiamio Eesusia, oona wa'achitari nayewakapua waikao, eee cheeka:

—Eemea oonaka teeremetepua, i'ka weechi mochikameo ta'iretiame. Nape ki oonachitia enesaa eemea, ka'chi iika ta'iretema eemea aaataoi, kihta oonaemekapa. Ihta oona ki onachari enepakameapa, kihtawichio kaawe enepamepua, ipaniame nahkipua kasarachio. Riosiai, aaata ki onacharipakamepua wa'asio, ipaka teteimapua pu'kao.

Tajiwa te'terewachitia nayewaniame

14 Piirechi taawechiamio Eesusia, chaanekapua ti'tjoerio:

—Eemea tajayameka te'teremeripua, yooma ti'tjoea ooweru tiameai, i'ka weechi mochikamewichioo, ti'tjoechiopua ooweruchiopua tiame. Aamo i'ka weechi tajayaa kiisi noriwi teeremetepua, naapi tetewiwachiche teeremetepua, te'pa kawijampa o'inia tahjiamechitia yomachi mochiwario, ki wahjika tajayame

tetewiniachiche. Wa'a te'tereka eemea, aaata te'pa kawijampa mochiwarika teeremeripua, ahkaoi o'inia teteiwame. ¹⁵Aamo kaaweruma nokaya tajayaa ma'chiachiche te'teremetepua, yooma ti'tijoe tetewika mochipuawichiopua. Pukaepa itapiti tahjera uutapariai, aaataai ki noriwi weeramepua pu'kao ki weeresi uutapamichioo. Ohso kaawe te'pa weramapua pu'kao yooremina karichio, weeresi uutapamichiopua petechio. ¹⁶Wa'achitia eemeai tahjerachitiao, yooma tetewachi tajitopuapua aamo kaaweruma yoorao. Aamo wa'a te'teretosoo chaachapama ti'tijoeria, wa'a te'tiame puuuu ahpo Noono te'pa kahtiameo, iyorika mochitoapa.

Riosi nuurarichi simiyame yoorewa, Eesusi masitia

¹⁷Tajayame te'terewa nayewaka kajusaapa Eesusia, cheekapua waikao:

—Ookapi aaata eeme i'isaeri pa'pamiratuamea, ehkoriami Moise nuurari Riosie kiaretia, no'o sa'runamio eenario tuuyamepua, pu'ka ehkoriami na'nayewatura masitiaopua tiameoi. Nape neeea ki wa'a iintomia eenakamenia, ohso kaawe neeea pu'ka Moise nuurario, te'ta utewatemia eenakamenia, ohsotia pu'ka ehkoriami Riosi na'nayewatura Riosie chaachapaka iyoteriaopua tiameo, te'ta pichiwatamia eenakamenia, pu'kakamera te'ta nateyameko tuumia. ¹⁸Ihji no'o chiiia kiisi wehchi wichimeripua. Yooma puuu Riosi iintomia ne'newaka chaachapatiaamea, kiisi sewina chaachapapuamepua piiripi iyotichioi, piiripi chi'pichioiopua, ahkasi ki yooma ikiyachisiopua i'ka tuutiameo. ¹⁹Pukaepa ki ahsieme e'waka mochikamea i'ka Moisetaru kiaretiaopua nuurari, wa'achitia ki ahsieme masitesaa teeme wahjachioi, kiisi iinuemeru teemea Riosi ye'karichi muipuameo. Nape yooma i'ka nuurari chiiia ahsieme e'waka mochitokamea, ahsieme masitekamea tiame wahjachioi, muimeripua Riosichi ye'karichio. ²⁰Pukaepa aamo chaanenania, ki te'ta Riosi e'wiame enesoopua aamo iikachio, pa'pariserochitiaopua, iyoteri ti'tijochitiaopua tiame, kiisi muimeri puuuu Riosi ye'karichio.

Eesusia, nekarewachi simiyame nayewena.

(Ruuka 12:57-59)

²¹Piirechi taawechiamio Eesusia ti'tijoerio, nekarewachi simiyame masitekapua, eee cheekao:

—Inamukame eemeapa aamo ki'yami mochiriame chaachapario: “Ka'te aaata merimitia muuuu. Aaata merisaamua, saaemeriche muuuu Riosi kokosario.” ²²Nape neeea aamo chaaniamepua, kiisi aaata me'yakaio, ooweraoi tísia aaata na'ara chaanekameai, kiisi kaawe iintokamekaitepua tiame. Aaata ki inatame teewakameai

aaatao, apoe ahpo wa'api ki teesa Riosi kokosarichi ipayameaitepua, ahkasioi na'ichi ahpo ipaka kosopuame.

²³Wa'a tiiname inatatoame enesaamua Riosi iyoriwachi simiyaiopua itapiti oowewamiao, itapiti ki kaaweruma aamo iintoria inatepasaoimua aaatao, ohso kaawe ki asipuapua Riosi te'ta iyoriwachiopua, itapiti Riosiwichio oowewa i'toaiopua, Riosi tepawechi tooemiaiopua. ²⁴Ohso kaawe aamo ki kaawe iintoria aaatachio, aamo katewepuapua pahchao. Neipa aamo kaawe katewesaapua na'areriao, enapuapua waikao Riosi oowewa tooemiaopua.

²⁵Aaataoi aamo wenejisoopua karichi yachanarekao, ikanati katewepuapua ahjamao, ke'chu i'toniaipua peereichio. Wa'a peereichi upatiaapa muuuu, karichiche yachapuame muuuu yoorewa neesetoameepua. ²⁶Wa'a pachatiaapa muuuu pichiwa teeremerimua, ki ma'chipapuamemua ahkasi yoomá natetesa aamo koparotaniao. Wa'a tiachipa eemea aaatachi ki kaawe teeresaa, ikanati aamo kaawe erapateka katewepuapua ahjamao, ke'chu epeche aamo teerepoiopua.

Eesusi suweporichi simiyame masitia

²⁷Piie taawechio Eesusia, suweporichi simiyame masitekapua, eee cheeka:

—Inamukame eemea ki ehpesi o'inia chanitiamekopua: “Ka'te suwepori ihsiii.” ²⁸Nape neeea aamo chaanenapua, aaata tijoeai, oowera ikotuka tetewikai aaata oowitiameo, tatakori suwepori iintokame puuuapa, ahpo e'rariaeo.

²⁹Wa'a tiachipa muuuu aamo puusioi tatakorichi wichitesoo, pujisa mehka ipania nakiyamepua ohso kaawe. Epeche kaawe weerewaoi ku'wichi wekatetiaa, ki yooma weerewa kokosari na'ichi ipaniamechitiaopua ki wahjika tajenarichi. ³⁰Aamooi seeka tatakorichi wichitesoo, ohso kaawepua tehpunaka mehka ipatiaa, ku'wichioi wekateka ki yooma weerewa na'ichi kosiniamechitia, ki wahjiamesi tajenakame tiiachi.

Nenewikai poanatuniamе, Eesusi masitia

(Maateo 19:9; Marako 10:11-12; Ruuka 16:18)

³¹Piirechi taawechio nenewikai poanatuniamеchi simiyame masitekapua, eee cheekao:

—Ihja ki ehpesi o'inia wa'a cheetiamepua: “Aaata ahpo uupichi poanatunariamea, poanataro iyosichi to'waka katewesapa, poanatuniamepua.” ³²Nape pu'kaonia aamo chaanania, aaataai ahpo uupi ki suwepori iintokoi poanatukamea, suwepori iintokamepua ahpo uupichio, Riosio ki ahpo toaka mochinurariopua

pu'kao. Aataai, oowitiame ahpo kuunachi poanatakame ahjama neewikamea, tatakoriame puuuai, pu'ka oowitiameo Riosiwichio, ki poantukamechitia tetewamekopua.

Eesusia aata ahpo iintomia pichiwatamechi masitewa

³³Eesusia piie taawechio, aata itapitichi ahpo iintomia pichiwataniame masitekapua, eee cheekao:

—Inamukame eemea, pu'ka ehkoriaami mochiriameopua chaaneretiopua pu'kao: “Ka'te mukiwae pichiwata eemea aamo iintomio, Riosiwichio iintomo tuurikao, ki yorameraia.” ³⁴Nape neea ohso kaaweo aamo chaanenapua, ki aamo itapitichi pichiwataka iintojeraninia, tewekaeoi, pu'ka tewekao ki aamo iinuwarakopapua, Riosiche iinuwarakopapua pu'kao ahpo kahtiachi. ³⁵Weeeoi ki aamo pichiwatamete eemea a'chi ikijerakao, aamo iintomiaopua. Weeeai kiisi aamo iinuwa puuuu, apoe Riosikamera iinuwarapuuu, ihteka kahtiachiopua. Eerusarenichioi ki aamo pichiwatamete eemea aamo iintomio, Apoe Te'ta Yawichi iinuwarakopapua pu'kao, Apoe te'pa kahtiame taamo Noono.

³⁶Aamo mo'oeoi ka'te aamo iintomotiwichio pichiwatamitiamua, pu'kaoi ka'chi iika aamo sewina ikitepo tiiapaomua piiripi kuupaioi, ohchonasipatekao, tohsanasipatekaoioo. ³⁷Pukaepa muuuu, “eje'le” cheesaa, pichiwa eje'le enepuapua, “ka'i” cheesaa, pichiwa ka'i enepuapua. Epeche u'matoame i'ka ooka pichiwaro, riaorósiche eenamepua.

Ki ahpo na'aretiachitia iintowa, Eesusi masiteria

(Ruuka 6:29-30)

³⁸Eesusia piie taawechi ti'tijoeri masitekao cheekapua:

—Ki ehpesi o'inia inamukame eemeapa chaachapaniameo: “Puichi wewetiaa, wa'achi iintopua muuuai puichi wewekao; taamechi wewetiaa, taame wichitemichioopua piiripi, wa'achi iintopuamua taamechi wewekao, wichitemichioopua, piiripi.” ³⁹Nape neea ki wa'a tiame masitiamepua, neea eee chiiamenia: Aataoi aamo na'ara yoorasoo paanata wewekao, ohsotia piire aamo paanatawa oowepuapua aamo wewemichioopua tiame. ⁴⁰Aata piire ahka aamo peereichi upasoo itapiti nu'uti ikitiamewichioo, wakiraoi aamo u'yenarekao, kiapuapua pu'kao ohso kaawe, ahkasi aamo ampawakiraoi i'tomichio. ⁴¹Aata ku'itapioi ahpo ku'inuresoopua itapiti mooketoka, ehpeche tepepioi ku'ipuapua mooketokekao. ⁴²Aataoi aamo ihko itanesooi, ihkokepuapua pu'kao. Aataoi aamo rewewa itaneka enasoo, rewesaa pu'kao ka'te utewa yooro koparoakaopua pu'kao.

Ki nekamucheka teteiwamepua ahpo seepurawakooi

(Ruuka 6:27-28, 32-36)

⁴³Pu'ka wa'a tiame nayewasaapua neipao, aaata ahpo seepurawachi simiyame masitekapua, eee cheeka:

—Inamukame eemeapa ehkoriaami chaachapariameo: “Aamo kaawe e'riao nakipuapua, nape aamo seepurawao nekumepuapua.”

⁴⁴Nape neea aamoo chaaniamepua: Aamo sesepurawao nakika tetewipuapua kaawe yooraka, pu'kawichioo Riosi itaka ku'iwa, ka'karuma enepatemichio pu'kao. ⁴⁵Wa'a te'teriami enesaa eeme, tewekachi kahtieme No'no tatanara enemeripua. Apoe Te'ta taamo No'noa, yooma napati taamo nakika teteiwamepua, ki aaata epeche tiame tetewaka. Taaaoi puuua, yooma napati taamo taajenekiamepua, ki ka'karuma ti'tjoerikoipua, ka'karumakoipua tiame. Apoea yu'kioi, napati wa'achitia tamochi yukitiamepua, ahpo piipateriamechi, ki ahpo piipateriamechiopua tiame.

⁴⁶Aamo nakiniamechee nakiyame enesoo aamo, ¿aatana aamo kaawe ihsiameko tuutapua? ¿Ahkasi te'ta ki ka'karumaai ki wa'achi nokayamepu tiame ahpo nakiyao? Ahkasi Rooma weeechi yawichiwichio koparowameai, wa'achi nokayamepua pu'kao. ⁴⁷Aamo Riosichiche te'teriami kaawe uuyame enesoo, ¿aachin teeka sewina teereta eemea ki Riosichi te'teriamo? ¿Ki wa'achi nokayamepu puuua tiame, ki Riosichi paparaipua? ⁴⁸Ahsepari ka'karuma nokipuapua, kiisi se'wika, te'pa kahtiemechitia taamo No'no, nakiyachitia.

Ka'karuma yoorarichi simiyame masitewa Eesusie

6 Eesusia, seepurawa kaawe e'rewa nayewaka kajusaapua, ka'karuma yoorarichi simiyame masitekapua, eee cheeka:

—Riosiwichio aamo yoorao, ka'te oowera aamo kaawe teteipuachewichio ihsimitiapua pu'kao, aaata yooma tetewachioipua. Wa'a aamo ihsiamie enesoopua, kihta aamo kaawe e'rema taamo Noono tewekachi kahtiemea. ²Pukaepa aaata ku'iwa ki'yaioipua, ka'te aamokamera kaawe chaachapapuaichio ihsimitiapua ihkokiaio, yooma teteiniachioopua; wa'a nokayame aaataai ki ku'inariai ku'yameai, ahkaipua napawikarichiamioi, poechioipua tiame turupuchaka paajutekao. Pichiwa kaawe chaachapariwa iinuemeripua, nape ti'tjoerieche ki Riosie. ³Aaata ku'isaamua wahka tiopachiamioi, ka'te yooma aamo kaawe ihsiamie tetewimichio ihsimitiamua itapitie ku'ikaioipua ihkokewao. ⁴Ihjia noriwi teerepuamea aamo kaawe iintoriao, aamo te'pa kahtieme Noonoche nane'remichioipua. Wa'a aamo iintokame enesoo aamo tewekachi Noonoa, kaawe e'reka aamo tetewimapua.

Eesusi masitia, achini cheeka paparaka nayeweniame Riosichio

(Ruuka 11:2-4)

⁵Piirechi taawechio Eesusia, Riosichi paparaka nayeweniame masitekapua. Pukachi simiyame nayewemiaopua, eee cheeka o'inekapua:

—Ka'te aamokamera kaawe teteipuwichio nayewemitia. Wa'a e'raka nokayamea, ahpoche kaawe teteiwa i'yamepua; wa'a e'raka ahkai Riosi nayewiamea, ahkai napawikarichioipua yooemina ajakai, ma'chioipua, pichiwa chaaninia pu'kao, aaata wa'a nokayamea, yooma ahpo nakiwa kaawe chaachapawa yowikame puuupa, nape ti'tjoerieche, ki Riosie. ⁶Nape eemea, ki wa'a teeka nayewemeriopua Riosio. Piineri Riosiche ahjama nayewemeri eemea, yooemina karichioipua mochika. Apoe Te'ta aamo Noono wa'a ihsiamе aamo tetewisaapua aamoo, te'pa kahtiamе aamo Noono kaawe e'raka aamo teteimapua.

⁷Riosi ahjama nayewaiopua, ka'te oowera wihtuki ni'ochaka nayewe eemea Riosio, wahjachi ki Riosichi paparamechitiaopua, aaata puuua weeka naewasao, epeche inamupua e'rakaopua Riosieo. ⁸Ka'te wa'achi nokaka nayewemitiapua Riosio, Riosia ke'chu aamo nayeio apoe nane'riamepua, yooma aamo inataopua itanareka, yooma ihta aamo nakika yasitoapua. ⁹Ohso kaawe aamo iikachi erakoe nayewepuapua Riosio, eee cheeka:

Taamo Noono tewekachi kahtiamе,
tisia iyoriwa taamo teerewia.

¹⁰Ikanati enajerani teemea, aamo ye'kario, taamo mochikachi weechio;

Wa'achi teerejerani teemea aamo e'rao, i'wa weechiopua tewekachi tiiaopua tiame.

¹¹Senepi taawechi taamo oowepuapua, taamo nakisiao.

¹²Taamo cheriwejerani teemea, taamo ki kaawe nokario, taamoo aaata taamo na'aria, cheriwiachitia.

¹³Muuua taamo ku'imitiapua ki ruhjimichioopua ki ka'karumachio, ohso kaawe taamo neesetomitia muuua, ki taamo ruhjimichioopua, te'ta taamo seepurawa Satanasichio.

Yooma i'ka no'o aamo chaaniao, aamoo te'ta yomatiamе ye'kari Teekorakopapua, amochiopua tiameo, tisia utewariemekopapua, amochiopua yomatiamе te'ta iyoriwao, amochi tiamekopapua, ahkasi ki wahjiamesiopua amochio.

Wa'asi, wa'a teerejeriamenia amochio.

¹⁴Aamo na'ara iintokame cheriwesoo, wa'achitia aamo cheriwema aamo No'noi, tewekachi kahtiamе. ¹⁵Nape aamoo ki cheriwiamе

enesoopua aaata aamo na'arekameo, wa'achita ki aamo cheriwema aamo Noonoi, tewekachi kahtiameai.

Riosi iyorika ki koi'wa Eesusi masitia

¹⁶Eesusia simiteka masitekao, Riosi iyoriwa ki koi'wamechi simiyame masitekapua, eee cheeka:

—Riosi iyoriwa ki koi'wa yooraiio, ka'te aamo nane'retemitiamua, tísia chorowari aamo aiwariaopua, ka'te aamo nanarichi tetewetemitiaoimua pu'kao. Aaata wa'a nokayame ti'tijoeria, tísia Riosiwichio ahpo ki koaka nokayame, eratiamepua ti'tijoerio. Pichiwa chaaninia wa'a nokayameo, yooma iinuepakame puuuapa ahpo kaawe chaachaparewaopua, nape ti'tijoerieche, ki Riosie. ¹⁷Eemea Riosi iyoriwa ki koi'wa yooraiio, kaawe aamo pusitesa puuyapuapua, kaawe aamo katewesa kuupaio, ¹⁸ki aamo nane'repuawichio puu ti'tijoerio, aamo chorowari aiwariao, pu'ka aamo Riosiwichio ki koi'wa iyoriwa ihsiriao, Riosieche nane'repuawichio pu'kao, ki aaatae wa'asi. Waikao te'pa kahtiame Waikao wa'a aamo te'teresoo, Riosi taamo Noonoi, tísia aamo kaawe e'remapua.

Aachin teeka tewekachi paarasateniame

(Ruuka 12:33-34)

¹⁹Piie taaweche Eesusia masitiao, tewekachi paarasarichi simiyame masitekapua, eee cheekapua:

—Ka'te weeka paarasari katewepa eemea, itapiti i'ka weeechi iintuameopua, ki tehpe yemitupameopua, ihta itapitioi, ki tehpe esoratupameopua, itapiti pikayameoiopua, ihtaoi ichikopua tiiaopua. ²⁰Ohso kaawe eemea, tewekachi paarasarikamera iinuepua i'yapuapua, ka'chitia taaweche esoratupamera, ki pikayamera itapiti, ichikuameoi wa'ao ki'tiachi. ²¹Wa'atiao eemea, wa'ache inataka mochitomapua.

Weerewachi tahjera iinueniame masitewa

(Ruuka 11:34-36)

²²Piirechi taaweche masiteka oiai Eesusia, i'ka masitekapua:

—Aamo weerewachi tahjeraa, aamo puusi puuua, aamo simiyachi tajetoame ki motochimichio; iikara ne'niachipona puuua tiame. Ka'karuma ne'nepuawichio iinuesaamua aamo puusio, kaaweruma enemamua yomatiamae aamo weerewachio. ²³Nape aamo puusie ki ka'karuma tiame ne'niame enesaamua, yomatiamae aamo weerewachi aamo na'atameri muuua, ahkasioi aamo iikachisiopua tiame. Wa'a tiame ne'nenareka simitesaamua, tukaparichi tiame tetewinarekaomua, yomatiamae aamo weerewachi tukapari enepamamua, te'ta tukapari oorosie enepaka.

Ooka teeko ki iinuepuachi chanitiame

(Ruuka 16:13)

²⁴Piie taawechio Eesusia, eee cheekapua ti'tiioerio:

—Aataa ka'chi iika ihsimetepua ooka teeko ahsepari yorakewao, neneku te'ta ahsepari iyoriwao; aata ooka teekoemea, piiripikamera teeko e'wiame enesaapua, ki e'wiame enemamua piireo, piiripi teekaokamera te'ta iyoriame enesaamua, piire teekoo kiisi iyoriame enemamua. Wa'achi teereniame i'ka weechiche iintuame i'yaniamai, ka'chi iika Riosiwichikamera te'ta iyoriwa teeremerkapapua, i'ka weechi iintuamekamera ikotuka yasitoame enesaapua pehjo.

Riosi ahpo tatanachitia neesetowa

(Ruuka 12:22-31)

²⁵Eesusia masiteka oiaio, Riosi ahpo tatanachitia neesetowa, masitekapua. Pukachi simiyame nayewakao, eee cheeka o'inekapua pu'kao:

—Ka'te te'ta erakomitia eemea, aamo meere ko'komiawichioo, aamo nerojimiaoipua, wisasorioi aamo chuchamiao. Aamowichio te'ta epeche nateyameraa, Riosichikamera ahjaniame puuua, ki itapiti kooamechitia, wisasorioi, yooma ihtaoi i'ka wehjoarichi aamo nakika mochitoa. ¿Ki wa'akosa tiame tetewame eemea? ²⁶ ¿Ki pahtekakosa tetewame eemea tuchiki nokayao, kiisi echayameoipua pu'kao, kihtaai i'ipameoipua suunujorichio ahpo katewemiao, taamo Noonoa pu'kao ki'yamekopua ko'komichioo? ¿Ki epeche nateyame ohjoare eemea taamo Noono tatanaraa, ki pu'ka tuchikichitia? ²⁷Eemea koi'wamechekamerache inatame eemea, ¿pukaekamera epeche tehpe ahjaka mochitomio o'raniche eemea?

²⁸ ¿Achinikai tahpitika erakona eemea wisasori chuchapuamewichioo? ¿Ki tetewame eemea kuhsitere iintuameoi seewao, ki tehki nokayaipua wisasori netekao, ki teesa peeniatiame sewayo? ²⁹ Naakona, ¿ki epeche tísia peeniatiamepua ki Saromonichitia, apoe yawichi, tisiwa nateyame wisasori chuhchamekaipua? ³⁰ Riosio kuhsitere sewayameoi ki tehpe e'rame tísia peeniatame enesoo, ¿ki epeche iintotarepua aamooio, yooma ki'yakaopua aamo nakirewaka yasitoa? Wa'a ihsiamie enesoo Riosio, ¿achinikai ki pukachikamera paparani eemea? ³¹ Wa'a teeresoo, kihta a'chi chaachapamete eemea i'kachitiao: “¿Ihtatia ko'kota teemea meereo? —erakoniamie— ¿Achini nokaka tewita teemea taamo wakiratamiao? —erakoniamie.” ³² Yooma ihji ki Riosichi paparama, wa'a tiameche inatame puuua. Eemea yooma aamo nakiwia nane'riameo, apoe aamo Noonokamerapua, te'pa kahtiamera taamo ne'neka. ³³ Pukaepa eemea epeche nateyamera inataka

mochitopuapua, Riosi ye'karichikamera inataka mochtitopuapua, kiisi se'wi erakoka te'teretoka. Wa'a aamo te'teresoo te'pa kahtiamé taamo Noonoa, yooma itapiti aamo nakirewaka yasitao, kiameripua. ³⁴Ka'te yuuwesi eemea, meere aamo a'chi teeremia katewenarekao. Ehpeche wa'api aamo a'chi tiia, katewepuachepua. Puuu meere aamo a'chi teeremiaa, meere wa'api iinuepuamepua katewepuao. Senepi taawechi mächenasiame taamo a'chi teeremiaa.

Ki aaata a'chi tiame nayewaniame

(Ruuka 6:37-38, 41-42)

7 Eesusia ki aaata a'chi chaaneniamechi masitekao, chaanekapua ahpo masitiao:

—Ka'te ki kaawe chaachapamitia eemea aaata ihsiao, itapiti chiiaoi, ki aamo terijeraa Riosieo, aaata na'ariapao. ²Wa'a te'teriamé aamo enesoo, wa'achitia ki kaawe chaachapapuame eemeai. Kehkisa kehchuma aamo na'areria, wa'achi kehchuma na'arepuame eemeai. ³Puuu aaata aamo katewenarewaa, aaata puichi pusiwekame, kasarara puhjenariameka tiamepua. ¿Achinikai itapiti tahpitika e'riame eemea aaatao, kiisi weruma teekamekoipua pu'kao ahpo puichio, eemea aamo puichio, epeche weruma teekamekaipua, ki nu'uti kutemorika tiame? ⁴Eemea, puichi ki nu'uti kutemori teekameai wa'a chaachapasaa, ¿achini iika tetewita eemea, aaata pusiweria kasarao? Eemea wa'a kehchuma teekame enesaa puichio, ¿wa'ana chaachapamete eemea, aaata puichi, kasarara ma'chipakemo tuukao? ⁵Wa'a te'teriamé enesaa eeme, kihta chaachapame tiamepua. Ohso kaawe eemea, aamo puichi kutemorikamera pujipuapua pahchao, waikaope, kihta eina teerema eemea aamo puichio, aaata aamo piirechi kasarae pusiweria, aamo ma'chipasekemichioopua.

⁶Eesusia masiterepua tiame napawikameo, aaataopua seenekachio, kihta keepunariame Riosichi simiyameopua, peeniatiame. Pu'ka naewakaopua, cheerepua:

—Ka'te chuhchuri ki'ya eemea itapiti te'ta iyoriniameo, itapiti koowioi ki ihpapaseniamépuua, perera tehte peenia te'tiaméka tiamea, koowia pu'ka ihpapasetiaa yooma tekesoka na'atamapua, ti'tijoeai chuhchurika noonoimapua tiameo, amochi e'enakaopua ki'kimia. Wa'a tiamekatépuua, aaata ki nakiyamea Riosichi simiyameo ahpo tuuyenia.

Aachin teeka kaaweruma teerewa i'yaniamé Riosichi

(Ruuka 11:9-13; 6:31)

⁷Piie taawechio Eesusia, Riosichi kaawe teerewa i'yaniamé masitekapua, eee cheeka o'ineka:

—Aamo Riosichi kaaweruma teerewa itasoo, kaaweruma itapiti aamo kiamapua; aamo Riosichi kaaweruma i'yame enesoo, Riosichi teimache muuua pu'kao; Riosi ta'perachi aamo enasooio itapiti kaaweruma teerewa i'yakao, wahjonepuamemua pu'ka iinueniachiopua yeeterao, aamoo pu'ka aamo i'ya kiapuaichiopua. ⁸Kaaweruma e'raka itayamea, kiapuamechepua; Riosichi i'yamea, teimeripua Riosichio; Riosichi i'yaka eenamea, wahjonepuamepua kaawe yoramia.

⁹¿Aatana eeme aamo taanao takari itakoio, tehte kiatapua? ¹⁰¿So'chi itasooi ahpo taanao, siinoi kiatapua? ¹¹Aaata oowera ti'tijoekai ahpo tatanao, ka'karumara ki'yame enesoopua itapitio, ¿ki epeche kaawerumara taamo kiatarepu taamo Noonoa, te'pa kahtiamea tewekachi?

¹²'Pukaepa eemea kaawe teerenariamea aaata wahjachio, aamo yorajerachitia teeremerimua pu'kao. Wa'a chiiame Riosia, ehkoriami ahpo nayewaturachi nayewariaa iyotetemichio.

Ku'wichi muirachi masiteniame

(Ruuka 13:24)

¹³Pu'ka kuuwepasa naewaka Eesusia ti'tijoerio, Riosi ye'karichi muiraa ma'chitekapua eee cheeka:

—Riosi ye'karichi siminariameaa, ku'wichi muirachikamera simiyame i'yapuapua pooeo. Puuukamerapua, Riosi ye'karichi eenamea poee. Piirechi poee po'yaitepua tiameo, ki ku'wichi muirachi eename, nape puuua, Riosi kokosamiachikamera simiyamepua. Pu'ka pooeo ki tehki tiamekopao, muuwaeme pu'ka pooechi uumpamepua, ki toinariamekapapua ahpo kiisi kaawe nokayao, pu'ka ki ku'wichi muirachi eenamechi poee. ¹⁴Nape Riosi ahjama ahjaniachio poee ki werepoe puuua, yeetaraai muiwachiopua, kúú'wichipua; wa'a muiwao, ki muuwaeme tewayamepua.

Kuuu kaaweruma taakiamea, taakerachi machiwamepua

(Ruuka 6:43-44)

¹⁵Piie taawechio Eesusia, kaawe ahpo neesetonurekapua ahpo masitiao, ki pichiwa chaachapamechiopua. Pu'ka ahpo inatenurawa nayewekaopua, eee chaanekapua:

—Eemea kaawe aamo inateka mochitopuapua, Riosichi simiyameo wihkuaka nayewamechiopua, pichiwaka naewamechitia chaachapamechiopua. Saporika nokayameopua po'wa konarekao. ¹⁶Pu'kao eemea wa'a nokayachio, wa'a chaachapachiopua tiameo, kaawerumachi puuyanapuapua. Kaawerumachio ka'chitia machenameri ki kaawerumao.

¿Wehchajurichikona taakiamepu panijuwari, chuunakaio? ¹⁷Ki checheyame kuuua, ka'karuma taakiamepua, nape checheyame kuuua, kiisi ka'karuma taakiamepua. ¹⁸Ki checheyame kuuua, ka'chi iika taakemapua ki ka'karumao; checheyame kuuuai, ka'chi iika taakemapua ka'karumao. ¹⁹Yooma puuu kuuu ki ka'karuma taakiamea, tehpunasa na'ichi ihpapapuamepua, tajimichio. ²⁰Yooma ne'nepasaapa eemea i'ka ma'masitari masitiao, itapiti taakerawachitia machima eemea pu'kao, ka'karuma enesoo, ki ka'karuma enesoo pu'ka masitiao.

Ki yooma Riosi ye'karichi muimeri

(Ruuka 13:25-27)

²¹Eesusia Riosi ye'karichi muipuame nayewakao, eee cheekapua:

—Ki yooma no'o ahpo Paamira teewame, no'o Noono ye'karichi muimeripua. Wa'a no'o Noono ye'karichio, no'o Noono muimeri kaawe e'rieriache muimeripua. ²²Kajuyachi te'ta taawechio, muuwaeme ki no'o Noono e'ra noonoikamea, no'oo chaachapameripua: “Nape Paamira, ¿ki aamokosa nayewakame teemea? ¿Ki aamo teewaka utewari puuyanakame teemeai nanaarari ti'tijoeturió? ¿Ki aamo teewarae cheeka ki ookapi ki maaenari peeniatiamé nokakame teemeaio?” ²³Nape neea waikao, chaanemapua pu'kao: “¿Kiisi aamo macheyamenia! ¿Se'wi eemea noochio, tísia na'ara noonowikame!”

Kaari chokitera nayewaniame

(Ruuka 6:47-49; Marako 1:22)

²⁴Seenepi simikameo Eesusia, kaari chokiterachitia wa'achitaka nayewekapua ti'tijoerio, eee cheeka:

—Yooma no'o masiteria teetokamea, e'pechi karitakameka iintoamepua. ²⁵Yu'ki ki nu'uti eenakoioepua, ahkasioi ki nu'uti yeenakoioepua neeroio, eekaoioepua, ki muuenati motakoioepua pu'ka kaario, kiisi ru'mimeri puuuu, e'pechi tísia pewatiamé nawateka karitatiamekopa. ²⁶Nape ki no'o masitia teeretokamea, setechi karitakame ikiriachitia. ²⁷Puuu karitariaa, weruma yukisoopua eeka ahjamao, aaki neeroiai ki nu'uti yeenasoopua tiame, pukae ruruputiaopua, ru'mirepua. ¿Wa'a ikitiamea tísia kokosa ikitiamepua! Wa'achi ikimeripu ki no'o masiteriachi pewatiamé weritokamea.

²⁸Eesusi kajusoopua nayewakao, yooma ti'tijoeria tísia peenia eraparepua Eesusi masitiao, ²⁹tísia ye'kaka nayewamekopapua masitekao, ki iyoteri ti'tijoechitia, kiisi aaata seeweka nayewamekopa pu'kao.

Eesusia repera kokoriame yachapatena

(Marako 1:40-45; Ruuka 5:12-16)

8 Tapanarami Eesusi roomosachi Riosi kaawe ihsiwa nayeweka kajusaapua ti'tijoerio, tetekitiapua wa'a roomosarichi o'inia. Wa'a tetekitioopua, tisiwa muuwaeme taamo na'naritokapua, ti'tijoe ooweru tiame. ²Pu'ka muuwaeme ahjama nokisinioio Eesusio, aaata chopokorieka weripakapua Eesusio, repera kokoriame, korowari tísia chewipatiamera. Puuuu wa'a iintokao chaanekapua Eesusio:

—Paamiraa, no'o piipatenaresaa no'o sautepuapua no'o kokorioa.

³Eesusia waikao sekae ihchepakao, chaanekapua:

—Eje'e, aamo sautenariame neea.

Waikao Eesusia wa'a cheesaapua, chaanekapua:

—Saukame itipisa muuuu.

Waikao kokoriamea wa'a cheesochepea Eesusio, saukame itipikamepua, ikanati. ⁴Waikao pu'ka sautesaapua Eesusia, chaanekapua pu'kao:

—Née, ka'te tuuyemitia naaju aaataoi, i'ka aamo no'o yoorariaopua. Ihchi siinka kiapuapua pu'ka Riosi ihkorewao, waami tiopachi eenakaopua neeseriosichio. Wa'a eenakao, pu'ka kiapuapua, Moisetaru nuuraretia Riosiwichio oowewario, aamo yachapariawichioo, wa'a tiopachio yoomahka aamo tetewimichioopua, aamo kokorioa yachapakamekopapua.

Eesusia, rooma kapitai weripateria sautena

(Ruuka 7:1-10)

⁵Pu'ka repera kokoriame sautesoopua Eesusio, Kapenau mochiwachi siimpatiapua waikao. Wa'a muipuachi nokisinioiopua pehjo, aaata natepatiapua, Rooma yawichi kapitaira. Puuuu Eesusi ahseka, tísia tesiwa cheeka, chaanekapua:

⁶—Paamira, itapiti eratori teetoamenia amochio. No'o neesetoka weripateriaa, tesiwatia po'yapu no'o ta'pechio, kiisi werisiam. No'o cheriwejerame neea sautekekao.

⁷Wa'a chiioa pu'kao Eesusia, chaanekapua:

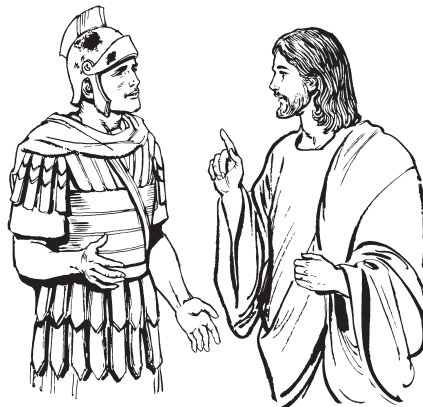
—Wee, kaawepua. Wa'a simimane sautemio.

⁸Nape kapitaia wa'a chiopao chaanekapua pu'kao:

—Nape Paamira, kihta no'o nateyo e'rame neea no'o petechi pakipuaio. Neea tísia amochi paparamepua, i'wache o'inia aamo cheeso, yachapamapua. ⁹Neeai nuureniamepua no'o epeche paamiratuameeoi. Nooeai noochi iinueme neeai no'o nuurewa soontaroo. Puuuu no'o cheeso, “Wa'a siimitia muuuu”, wa'a siimachepua; Piirechi no'o soontarooi chaanesoopua, “Eena wa'ana”, enamachepua wa'anao; no'o ta'pechi yoratiaoi chaanesoopua, “I'ka yoramitia muuuu”, yoramachepua pu'kao.

¹⁰Eesusia wa'a chiioapa kapitaio, tísia peenia erapakapua pu'kao, ki nu'uti paparamekopapua. Wa'a iikapa Eesusia, ahpo pukamina nokisiame ne'nepakaopua, chaanekapua:

—Pichiwa chiiamenia i'ka tijoeo, yomatiamé isaeri weechioi, ki tetewikamenia te'ta paparameo. ¹¹Neeea chiiamepua, i'ka tijoechitia paparakamea, káátisia ki ookapi ti'tijoe ooweru tiame, Riosi ye'karichi muimeripua, yomatiamé wehjoarichi mochikamea, yomatiamé nenekumi weechi e'nakame, cherayachitepa o'inia ariyachitikia o'inia tiame. Yooma puuua wa'a Riosi ye'karichi mochikao, tísia ta'iria mochimeripua, Aurani ahjama, Ihsa ahjamaopua, Aakowo ahjamaopua tiameo, yooma pirena ta'iria koaka. ¹²Nape yooma puuu ki i'ka tijoechitia paparakamea, isaeri ti'tijoeai pahcha inamukai i'ka Riosi tuuyewari ki nakikamea tiame, tukapachi uhjurapuamepua ki nu'uti oorosi tukapari tiiachi, wa'ao ki nu'uti naarakoniachi, taamerao tahpitika cheeniachi ki'suka tísia aiwakaopua.

Eesusia kapitai nayewani. (8:13)

¹³Waikao Eesusia ahpo pukamina nokisiame wa'a chaanesaapua, chaanekapua kapitaio:

—Kaawe e'raka no'raka naaju aamo ta'pechio, aamo paparariopa, yachapakame teimamua ta'pechi kokoriameo.

Waikaopu kapitai ta'perachi kokoriamea, Eesusi wa'a cheesoche yachapakame itipiriapua.

Eesusia Peero waasira yachapatena

(Marako 1:29-31; Ruuka 4:38-39)

¹⁴Eesusia piie taawe Peero ta'perachi ajasitioopua, Peero waasiraopua tísia che'yame tewitiapua, ipetachi po'yame. ¹⁵Wa'a tiioopua pu'kao Eesusia po'yachi eenakao, sekae ihchepaka

yachapatekapua pu'kao. Waikao Peero waasiraa yachapasaapa, itapiti kooame yoramia werisikapua ko'kopuawichio.

Eesusia ki ookapi kokoriame yachapatena

(Marako 1:32-34; Ruuka 4:40-41)

¹⁶Pu'ka wa'api aario yooma wa'ami ohjoemea waapi, ki ookapi na'arari ti'tijoeturi yahchame u'yepakapua Eesusio. Waikaopua pu'ka na'arari yahchameopua, oowera te'yaka puuyanapakapua pu'kao. Wa'aoiopua tiameo, yooma ihta kokoriame yachapatekapua tiame. ¹⁷Ihji Eesusie sautetiamea, ehkoriaami Isaia cheeria, ikitiamepua. Puuu Isaiaa, i'ka Eesusi naewakao, eee cheeriaipua: “Puuua yooma taamo kokosa ikitiaopua weerewachio, yomatiame taamo ihtaoui yuuwesiwaopua tiameo, taamo apechunekaopua pu'kao, apochi uuka i'torepua, kurusichi mukukao.”

Eesusi na'naritonarekame

(Ruuka 9:57-62)

¹⁸Wa'a ohjonioiopua pehji Eesusi ahjamao, muuwaeme napawikame tetewikapapua ahpo norikameo, tísia resipakamekapapua wa'asio, paonamina pa'wechi siimpapo tuukapua waikao. ¹⁹Wa'a chiioi Eesusio pehji, wa'a naaepakapua aaata iyoteri tijoe. Puuua naaepakao chaanekapua Eesusio:

—Masitari, aamo ahjama siminariame neeeai, ahkai aamo simiyachi.

²⁰Nape Eesusia nehjiakapua pu'kao:

—Keeochia yeewachi ohjoemepua wa'atioi, tuchikiai ahpo ta'sochi kochiyamepua, nape neeeai Tijoe Tijoetukamea, ki iinuemepua i'wa weechio ahka no'o che'repasimiachioopua karichio. ¿Kaawe inatakamekosamua naaju no'o ahjama oinariao?

²¹Piirechi aaata Eesusi keepuame tiamea, chaanekapua Eesusio:

—Paamira, aamo ahjama oinariamene oiyao, nape no'o noono mukukame, wetemajimerikane pehji.

²²Nape Eesusia i'ka e'rao nane'riamekapapua, oowera wa'a chiiamekopapua pu'kao, wahjachi wa'a keepuameo wa'achi ahpo e'rameko erakomichioopua pu'kao, pukaepa eee cheeka nehjiakapua pu'kao, Eesusia:

—Pichiwa no'o ahjama oinariame enesaa, kihta eina e'remetemua aamo no'o ahjama siminawao. Pichiwa enesoo aamo noono mukukameo, wahjipakameka te'terame Riosichikamera toipuapua pu'kao, wetemajimichioo.

Eesusia eeka teewetena, pa'we pe'konira tiame

(Marako 4:35-41; Ruuka 8:22-25)

²³Wa'a cheesaapa Eesusia, pawekakerachi mo'moenatiapua.

²⁴Wa'a pa'wechi nokisinioio ki kuita yukipapakapua ki nu'uti

eejeka. Pa'we pe'koniraai
 pawekakerachio, aampasi
 chi'posiapua, pawekakerao
 piwiteme teereteka. I'ka wa'a
 ikinioio Eesusia kochipariaipua
 pawekakera wasichitu poika.
²⁵ Waikao teeme Eesusi
 ajawariaa, pusatekapua Eesusio,
 chaachapaka:

—¡Paamíra, Paamíra
 pusasaaa! ¡Werisika taamo ku'isa!
 ¡Ki piwiteme teetona teeme?

²⁶ Waikao Eesusia
 pusatetiaapa, taamo chaanekapua:

—Ai eeme, ¿achinikai
 tísia majayame eemea? ¿Kiisi
 ahjachi erakona eemea noochio,
 no'o ihsia tetewakameai?

Wa'a cheesaopua werisikao,
 ta'omakapua eekao, yu'kiopua
 tiame.

Waikao yu'kia eekaa tiame ta'omatiapao, teewekapua. Waikao,
 yooma yúúweeme itipikapua waikao, pa'wechio. ²⁷ Waikao teemea
 tísia peenia erakokaopua iintoriao, taamo chaachapaka teemea:

—¿Ihtana tijoe iikame ihjia, ahkasi yu'kia eekaa e'wiameo?
 Wa'a erakoka itipitiapua pu'kao.

Kaatara weechi ooka tijoe na'arari ti'tijoeturi yahchame

(Marako 5:1-20; Ruuka 8:26-39)

²⁸ Kaatara weechi ajasitioopua paonamina wa'a pa'wechio, pu'ka
 meereo pooechite mo'moenanioio, senawato ooka ti'tijoe na'arari
 ti'tijoeturi yahchame taamo natepakapua, Eesusi ahjama nayewamia.
 Ihji na'arari ti'tijoeturi yahchamea wahjipari toaniachi ohjoeme
 eneriapua tísia nenekatuame. Wa'a te'tiamekopua pu'kao, aaataai
 ki u'matome tiipua wa'amio, pooechio. ²⁹ Ihji ooka ti'tijoe na'arari
 ti'tijoeturi yahchamea wahjipame wetemajiwachi ohjoeme senawato
 puuyakamea, weeru sisinakokaopua, chaachapakapua Eesusio:

—¡Muuu Riosi Taanara, ihtana yoramia teetonamua wakinao?
 ¿Taamo kokosamia eenamemua ke'chu taamo kokosapuame asiyoio?

³⁰ Teesa waanami kaawi kahjenachio, muuwaeme ohjoriapua
 koowi tepuniame, koaka nokayame. Na'arari ti'tijoeturi yahchamea
 pu'ka wa'a ohjoame tetewapao, ³¹ utewa chaachapakapua Eesusio,
 pukachi ahpo uhjurapuawichio. Puuuu chaachapakapua Eesusio:

*Eesusi Arirea pa'wechio, yu'ki
 tísia eekaeka teewetena. (8:26)*

—¡Eesúsi!, i'ka tijoechi taamo puuyanameri enesaa, pu'ka koowichi taamo reesisepuapua muimichioo.

³²Eesusia chaanekapua waikao:

—E'esa naaju, wa'a muimitia eemea.

Waikaopu na'arari ti'tijoeturia pu'ka ti'tijoechi puuyakaopua, koowichi muikapua waikao. Apochi muitiaapa koowia na'arari ti'tijoeturieo, kai muenáti ujumakaopua, tekoratatipo ruhjikapua pa'wechi neerochi. Waikaopua wa'ao, yooma wahjipakapua si'sirika.

³³Waikaopua koowi tepuyamea, wa'a noonoikopa koowio, ahkasi mochiwachisi ujumakapua tísia majakame. Wa'a ajasisaopua mochiwachio yooma tuuyeriapua wa'a mochikameo, ihtana ikiriamekopua, puuu ooka ti'tijoe na'arari ti'tijoeturi muiteriameo. ³⁴Waikao wa'a mochiwachi ohjoemea ikanati Eesusi kahtiachi e'enariapua. Wa'a e'ensaaopua Eesusi ihsiachio, pu'ka iintoria majakaopua, utewaeme itanekapua Eesusio, sewinachi akipamichiopua, ki ahpo weewachi.

Eesusia tu'wikame yachapatewa

(Marako 2:1-21; Ruuka 5:17-26)

9 Kaatara o'inia Kapenau no'rapakao, pawekakerachi mo'moenatiapua Eesusi ahjama. ²Wa'a ajasitioopua Eesusio, aaata tu'wikame u'yepatiapua wa'ao, e'taparachi tekitoka. Waikao pu'ka tu'wikameo, pu'ka u'pakameopua tiameo, tísia apochi paparamekopua pu'kao, Eesusia chaanekapua tu'wikameo:

—¡Oisa erapasaaa temarií!, aamo sautema neea, aamo tatakorio cheriweka.

³Ikanati wa'a cheekopa Eesusio iyoteri ti'tijoea, erakoriapua apochio: “Ihji tijoea, na'arenapua Riosio.” ⁴Nape Eesusia nane'riapa i'ka erakoao, chaanekapua:

—¿Achinikai no'o na'ara cheerio erakoame eemea Riosio?

⁵¿Naakonakosa ki epeche ki tehki ohjoarepua: “Aamo cheriwiamenia tatakoriario” —chaniwame, naatikosaoi— “Yachapasa oisi”? ⁶I'ka tu'wikame no'o cheeriaa aamo tetewimichio cheekamenia, nee Tijoe Tijoeutukameo, reesiseri iinuekamekopapua i'ka weeechi cheriwepuameopua tatakorio.

Wa'a chaanesapa Eesusia pu'ka nekakoameo, chaanekapua tu'wikameo:

—¡Sausáaa, werisika oisíii! ¡Saukame muuuapa wa'asíii! Ehpeo apechunasa aamo ipetao no'asa.

⁷Wa'a cheesoche Eesusio tu'ikamea, saukame itipikapao, ahpo ipeta apechunasa mookeka no'rakapua. Waikao Eesusia wa'a iintosaapa, iyoteri ti'tijoe ne'nepakaopua, chaanekapua:

—Aaí. ¿Ki saukamekosa, no'rapukosamene pu'ka?

⁸Waikao Eesusi iintoria yooma tetewikamea, ki nu'uti iyoriwa tetewikapua pu'k'ao. Wa'a iikapa puuuu, weruma kaaweruma paparari nayewaka, paparakapua Riosichio, pu'ka Eesusio weruma utewari kiaretiopua, aata weeechi tijoekoipua.

Eesusie Maateo yeetoniam

(Marako 2:13-17; Ruuka 5:27-32)

⁹Ehpeo Eesusi no'o paajuteria ahjama oimichio, nayewamane. Piie taaweche no'o Rooma yawichiwichio koparowaka ihsioio, Eesusia no'o chokichiama u'matoaio, no'o paajutesikapua, eee no'o chaaneka:

—Nahpe Maateo no'o ahjama, ahkai no'o oiyachi ahjama oitai.

Waikao neea, ahjama siinkapua. Waika o'inia neea, ahjama oiyamepua.

Eesusia Maateo, ahpo ahjamache oimichio yeetona. (9:9)

¹⁰Waikaonia pu'ka wa'apichio, no'o ta'pechi paajutekania aari enamichiopua ko'komiao, noochitia Rooma yawichiwichio koparome, napawisa ko'kopuachi. Wa'achi wa'a e'enariapua tiame, ki kaawe nokayame, puuuu wa'achi ko'kakapua tiame, Eesusi taamo ahpo masitera ahjama koaka kahtiachi. ¹¹Neipa meeriamio parisero ti'tijoea, Eesusi nane'rekapao tatakoriame ahjama ko'kariopao, taamo iinatukekapua chaachapakao:

—¿Achinikai aamo masitaria, yawichiwichio koparowame ahjama ko'kakamepua, wahjachi ti'tijoe ahjama tatakoriame?

¹² Wa'a chaachapachaniopao Eesusia, chaanekapua pu'kao:

—Ki kokoriamea ki nakiyamepua ahpo sauteniameo; kokoriamerakamerapua, ahpo sautewa nakiyamea. Neeea, tatakoriame ahjama koayamepua, puuukamerakopapua ahpo tatakoria sautepuameo. ¹³ Nonorasaapa, Ehkoriame Iyoterichi chiia, ne'nepuapua, eee chiiachi: “Ki itapiti no'o ooweniameche tetewinare neeea, itapiti me'yetiame no'o ooweniame. Neeea aamo iikachikamera, kaaweruma enepakame tetewinare neeea, no'okamera oowe e'reka paparamera.” Neeea tatakoriame noochi paajutemia eenakame neeea, noochi paparaka enasoopua cheriwemiapa tatakoria, ki ahpo tatakorieme erakoamekoopua kali.

Ki koi'wari Riosi iyoriwachi simiyame iinatukewa

(Marako 2:18-22; Ruuka 5:33-39)

¹⁴ Seenepi simikame Waani Paatori na'naritoamea, Riosi iyoriwa ki koi'warichi simiyame iinatukekapua, Eesusio:

—¿Achinikai teeme Waani masitewaraa, pa'pariseroa tiameo, tísia Riosi iyoriwa ki koi'wa yooramepua, nape aamo masitewaraa, ki wa'achi nokayamepuá?

¹⁵ Eesusia nehjiakapua:

—¿Yuuweeme mochtariarepua nenewiwachi paajutetiamea, neewimerio ahpo paajutetiachi ahjama kahtioopua pehjiio? Nape no'o neewimerika tiame apechunatioopua tewekachio, waikamiope o'inemeri no'o masitewaraa, ki koi'wa Riosiwichio iyoriwa yoorakao.

¹⁶ 'Neeea i'ka wehjoarichio weemera Riosichi te'terewa enepatemia eenakamenia. Oochetiame Riosichi te'terewa nokiwameo, animari ko'yeka kohseniamechitiaopua oowewa, kiteremichioopua pu'ka nokiwameo. Aaata ki koyachiame weemera wisasorieopua, oochetiame wakiraopua. Weemera wisasori chu'rupasokoopua, oochetiame wisasori koyacheraa si'panamiopa pu'kao, wa'a ikisoopua pu'kao, epeche teeremerikopua si'pariachio. ¹⁷ Wa'achitia weemera wiinooi, ki oochetiame wi'chi aarichi toaniamepua. Puuuu oochetiame wi'chi aarichi toatiaa, si'pama oochetiame aaria wi'chi. Wa'a ikisoopua pu'kao, wa'atia wekamapu wiinoa aaria tiame. Weemera wiinoo weemera aarichi wi'chichi toaniamepua, nenekuti ka'karuma enesoo ki si'pamichioopua.

Airo maarara nayewaniame; aaata oowitiame Eesusi ampawakirachi ihchepakame tiame

(Marako 5:21-43; Ruuka 8:40-56)

¹⁸ Wa'a chaanioipua Waani na'naritoao, senawato wa'a eenaka Uurio ti'tijoeri paamiratuamea. Ihjia ikanati chopokorieka weripakao chaanekapua Eesusio:

—Paamira, yaapiti simijerani neeea no'o maara ne'nemia. Ihpi kiterepakapu no'o maaraa, nape wa'a eenaka aamo sekae ahjachi ihchepasoo, eenechi oijenamapua.

¹⁹Wa'a chaanetiache Eesusia, ahjama siinkapua ne'nemiao, ahpo yeeka oiya yeetoka. ²⁰Wa'a simiyoioepua pooechio, pukamina naeperia piiripi oowitiame. Puuu oowitiamea, oosa mariki aampa ooka paaumpari i'toame eneriaipua eerasukao. Ihji oowitiamea noriwi ihchepariapua Eesusi wisasoriwachio,

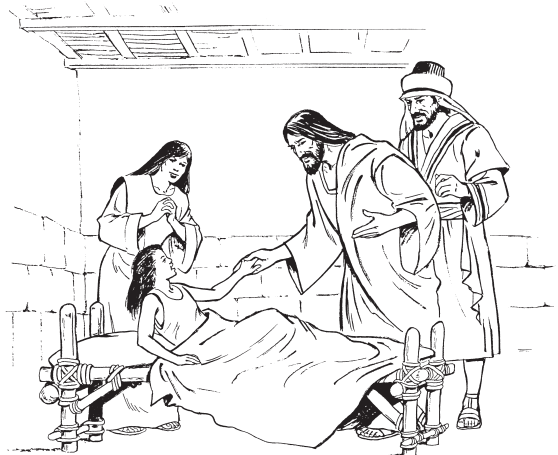

*Oowitiame Eesusi wisasoriwarachi
ihchepani. (9:21)*

ajasitioopa, weeru chaachapa wa'áo naarakokao, pakapuchera chaajateka o'inemeriakaopua wa'asi mukukame i'topuwichioopua wetemajimiao. ²⁴Eesusia chaanekapua wa'ao:

—Ehsoo eemea, se'wi ajapasaopua pahchúo. Ihji kutewea kiisi mukukamekaitepua, oowera kohchiaite ihjia.

Wa'a chiopua Eesusio ti'tijoeria, a'achekapua na'areka. ²⁵Wa'a cheesao Eesusia yooremina pakikao, yooma puuyanakapua wa'ao. Wa'a ikisaopua pu'ka kiterepakame maaeniameo, sekachi chapika oijenatekapua. ²⁶Eesusi wa'a iintoriaa, yooma pu'ka weechiami nane'reretiapua.

Eesusi Airo tewaniame maarara sautena.

Eesusia, ooka ki mamachiriame yachapatena

²⁷Wa'a o'inia Eesusi machenasoopua, ooka ki mamachiriame na'naritokapua siinakosika, aatae panitoka i'toniaiohua chaachapasiapua Eesusio:

—¡Ehkoriami Raawichi eenameee, taamo cheriwesa muuuuaa!

²⁸Aaata ta'pechi pakisoopua Eesusio, wa'a e'enaka naaepakapua Eesusio. Wa'a e'enakopapua pu'kao, iinatukekapua Eesusia:

—¿No'o kajumio erakona eemea aamo sautekao?

—Eje'e Paamiraaa —chaachapakapua.

²⁹Waikao Eesusia puichi ihchepakao, chaanekapua pu'kao:

—Saukame itipiame eemeapa, noochi paparakapa.

³⁰Waikao ki mamachireriamea ti'tijoe, saukame itipikapua. Wa'a iintosaapa Eesusia, chaaneka uhjurakapua ohjirachio:

—Kiisi aaata chaanemitia eemea, i'ka no'o aamochi iintoriao.

³¹Nape puua wa'a puuyasacheo, yooma mochiwachiami nane'reteriapua, ahpo yoraretiaopua Eesusio.

Eesusi ni'o tijoe nayewateria

³²Pu'ka ki mamachiriame pukeri puuyasooipua ta'pechio, wahjachi ajasikapua wa'ao, ni'o tijoe u'yepame Eesusio, puua na'arari tijoeturi yahchame eneriapua tiame. ³³Puuu tijoe ni'oa, Eesusi ma'chipasochepua na'arari tijoeturioo, o'inekapua nayewakao. I'ka wa'a iikame tetewapao Eesusio, ti'tijoeria tísia peenia erakokao, chaachapakapua:

—¡I'wa isaeri weechio, kiisi tetewameai teemea eee ikiwameo, ihtá taawechio!

³⁴Nape pa'pariseroa wa'a chaachapame inamukapaopua pu'kao, chaachapakapua:

—Aa nape puua wa'a ihsiamepua na'arari ti'tijoeturio puuyachakao, na'arari ti'tijoeturi noonorae ku'iniapa, pukae kianiamekapa puua, te'ta utewario.

Eesusia, ti'tijoeri tesiwa e'reka tetewanipua

³⁵Eesusia yomachi muuwari mochiwachiami oikao, nu'nunti mochiwachiamiopua tiameo, yooma pipiripi i'isaeri napawikarichiamioipua tiameo, masiteka oiriapua tiameo. Eesusia, Riosi ye'karichi simiyame masitekaopua wa'amio, yooma ihtá ko'koame sautesikapua tiame, ihtaoi weerewachi a'chi eraniameopua, sautekapua tiame. ³⁶Yomachiami wa'ami tesiwa te'tiamekopapua ku'iwa nakikao, po'wa ki tepuniamechitia mochitoamekopua pu'kao, tísia tesiwa e'repakapua pu'kao. ³⁷Waikao Eesusia ki ookapi ti'tijoeri wa'a tiame tetewikapaopua, taamo chaanekapua ahpo ajawariao:

—Riosi tehkiwachio ki nu'uti tehki simiyamepua, nape tekipanamea ki weekapua, ehpeche ki ookapi nakiwiamepua pehjo. ³⁸Pukaepa ehpeche weeka tekipaname itamitiapua no'o No'no tewekachio, Apoe i'ka echiwa Teekoraopua, taamo ku'ika apechunameriopua i'ipario, pu'ka i'ipari ti'tijoeri noochi paparameriopua.

Eesusie oosa mariki aampa ooka, uuka ajawatiame

(Marako 3:13-19; Ruuka 6:12-16)

10 Wa'a cheesapa Eesusia, taamo ahpo ahjama ohjoameo, oosa mariki aampa ooka uusaopua, ahpo waapi ajapanurekapua. Wa'a ikisaopua, taamo nayewatumia siimpameri ajawakapua. Taamo uusaapua siimpamichioo, ahpo utewari taamochi yahchekapua, pu'kae utewarie taamo puuyanemichiopua na'arari ti'tijoeturio ti'tijoerichio, yooma ihta ko'koameopua tiameo, pukae yachapatemichiopua weerewachi kokoreniame.

²Ihji teeme oosa mariki aampa ooka ajawatiamea, ihji teemekapua: pahcha simiyamea Siimoni Peero teewataniame, Anteresi Peero poonira; piirea Saantiaokapua Waani tiame, na'pa Sewereo tatanara; ³piirechia Eeripekapua, piirea Waatorome, epeche piirea Toomasi; wa'a ikisa piirechia tiameo, nee Maateokapua, Rooma kahtieme yawichiwichio koparoaka yasitoai; piirea Saantiaokapua tiame Arajeo taanara; piirea Taareokapua; ⁴piirechia tiameo, Siimonikapua Weemuame teewataniame tijoe; piirea Uurasi Ihkariótekapua Eesusio, noriwi nehjakame.

Eesusie Riosi ye'karichi nayewatumichio uhjurawa

(Marako 6:7-13; Ruuka 9:1-6)

⁵Eesusia taamo oosa mariki aampa ooka masitera uusaopua, eee cheeka taamo uhjurapuaame ajawakapua:

—Ka'te ohjomitia ki isaeri ti'tijoerichio, Sa'samaria mochiwachiamioi. ⁶Ohso kaawe isaeri mochikachiami siimpapuapua, po'wa ki tepuniamechitia mochikamechi, tatakorichi wewekakame mochikachi ti'tijoeri. ⁷Pu'ka ti'tijoerio chaanepuapua: “Aamo Riosi ye'karichi mitemeria, aamo weechi ihsiamie puuuapa. Pu'ka aamo nayewemia e'nakame teemea.” ⁸Pu'ka Riosi ye'karichi simiyame nayeweka nokisikao, yooma aata kokoriameo sautesipuapua pu'kao; mukukameo ahjatepuapua pu'ka; repera kokoriameoi piipatepuapua pu'kao; na'arari ti'tijoeturi yahchameoi ma'chipasepuapua tiame. Eemea pu'ka sauteniame nokisiaio, kihta toomi koparoachi nokisipuapua, wa'a te'teretomeri eemea i'ka Riosi utewario, kihta koparoawachi kiatiamekapua.

⁹Toomio itapiti aamo ahjae tarimiao, kihta i'toka siimpapuapua. ¹⁰Mokewarioi ka'te i'toka siimpamitia, itapiti aamo ahjachi

i'tomio, piirechi wakiraoi, piirechi kaakaoi, teesoraai; wa'atia siimpameri kihta i'tokao, tekipanameo, ahkai ahpō nokayachio ko'kotepuamekopua.

¹¹Ookapi ta'peekachiami asikaio, Riosichi paparame i'yapuapua, aaata aamo che'repamiachi kiamia tiiachi. Aamo che'repari kiatiachioi, wa'ache mochisa uumatopuapua. ¹²Aaata ta'pechi asiyaio, Riosichi mochikamechitia teepotapuapua. ¹³Wa'a ta'pechi aamo asiyachiamio, Riosichi paparamechitia aamo asipusoo, wa'ache che'repasa uumatopuapua. Nape ki Riosichi iyoriame enesoo, poanachi i'yapuapua che'repapuachio. ¹⁴Nape wahka mochiwachi, ki aaata aamo kianaresoo che'repapuachio, aamo tarachi pechichisache kaakao uumatopuapua wa'ao, ki ahpō kaawe e'reretia pechichisa. ¹⁵Pu'ka wa'a te'tiamechio ti'tijoeri, pichiwa chaaninia pu'kachio, ki teesa tiame wichimerikopua Riosi kokosario te'ta Riosi katewemiachioipua ti'tijoerio. Epeche kokosari aiwamerikopua pu'kao, ki Sooroma muuwari mochiwachi, Oomora muuwari mochiwachioipua tiame, Riosi kokosari aiwariachitiaopua.

Chapinarewa erakoa Eesusichi paparame na'ara yoraniame

¹⁶Tísia maajoichitia che'maka ohjopuapua aamo siimpachio, wa'a aamo no'o uhjurachio, sapoori ti'tijoe ooweru tiame mochiwarichiami aamo uhjuramenia. Wa'ami ahka aamo tetewisaapua, aamo ko'konaremapua, pu'ka aamo Riosi kaaweruma tuuyesiopa, tísia aamo na'areka tetewimapua. Pukaepa eemea, koorochitia kihta chiiame enepuapua, kihta nekame tiameo. ¹⁷Pu'ka ti'tioechio kaawe aamo neesetopuapua, ki senawato yoorewa neesetoamechi wenejipua tiame enepuaichioipua, seenekachioi puuua aamo wenejikao karichiami ahkai aamo toanaremapua. I'isaeri napawikarichioi aamo i'tomapua wepipuawichioo. ¹⁸Te'ta yawichi peereirachi u'upapuame eemea wenejika, noomina te'teriapa eemea ahjama. Waika chaachapameri eemea no'o nehpuakao, wa'akachi, te'ta ya'yawichi tetewachi. Eepi wa'a yorapuame eemea aamo ohjoachio ihta ya'yawichichioi, ihta aaata seesenu ya'yawichichioi i'isaeri. ¹⁹Nape ahkai te'ta yawichichi upatiaio, ka'te seewemitia eemea aamo chaachapamiao, achini ihtana chaachapaka aamo nehpuapuameopua. Riosi Apoea amochi ihsimeripua nehpuaka, aamo chaachapamiao nayeweteka. ²⁰Ki aamoe naewai chaachapameri eemea, apoe Riosi ihsimeripua amochi nayewaka, apoe ahpō Riosiwari.

²¹Wa'a cheesaapa i'ka nayewasikapua:

—Asimiitēpua piie tawechiamio, aaataa no'o ahjama ohjoniopao, ahpō poponiemeai ahpō ko'imiitēpua; noonoraai ahpō tatanao, wa'achi iintomiitēpua ahpō taana me'yaka; tatanaraai tiame ahpō noono nekamuchekao, merimeripua tiame ahpō noonoo,

ki tetewinariapa ahpo noonoo ahjama teereniameo. ²² Ahkaoi ti'tijoeria aamo nekamuchemeripua no'owichioo, nape ahkasi kateweri taaweichisi ki se'wika noochi paparaka te'teretosoopua newipatepuamepua, kakupachi iintapakao. ²³ Pirenapi mochiwachi na'ara yoramia naanaritonaa, pirenachi mochiwachiami ujumapuapua; neea no'o ikimiao, kiisi wehchi wichimeripua, nee Tijoe Tijoetukamea ke'chu aamo yooma ohjoi i'isaeri mochiwachiamio, meritai eenechi oijenakame eenakame enamania.

²⁴ 'Aaataai masiteraa, ki epeche tiamepua ahpo masitario. Aaataai ahpo teeko tekipanakiamea, ki epeche tiamepua ahpo teekoo. ²⁵ Puuu masiteraa, ki ahpo masitari epeche tiame tetewiniamechitia, ahpo tetewipo maaemetepua. Aaata tekipanamea, ki ahpo teeko tetewiniamechitia, tetewipo ahpo maaemetepua. No'oo, no'o Weseu riaorósi tewatioo, ¿ki epeche eemekamerakosa riaorósi tewapuamepua?

Aatanakamera majawepuame

(Ruuka 12:2-9)

²⁶ Eesusi i'ka taamo masitesaapua, i'ka taamo chaanekapu:

—Nee. Ka'te seewemitia masitari ki ka'karumao aamo na'ariao, yooma itapiti aamo na'aretiamea kihta noriwi itipimerikaitepua. Yooma wa'a chaachapakamea, Riosi te'ta kokosari tísia aiwatepuamepua. Yooma noriwi tiamea, yooma ma'chi teerepauaite puua; yooma noriwi na'ara nokitiameai inasoka, yooma nane'repuaitepua, Riosi kokosarichi taaweichio, te'ta Riosi ti'tijoeri te'teria katewiachio. ²⁷ Pukaepa eeme piineri mochikai no'o masiteria, yooma tetewachi masitepuapua aaatao, yooma aamo no'o ki aaata inamuachi masiteriao, yooma inamuachi masitepuapua pu'kao. ²⁸ Ka'te seewe nokisimitia aamo weerewa merinariameo, aamo weerewa me'yakaipua, ka'chi iika merimeripua aamo iikao, Riosi ahjama yasimeriopua. Riosikamera aamo kokosamia seewepuapua, te'ta ki wahjame aiwarichi uhjurapuame.

²⁹ ¿Kikosa ooka tuchikia, piiripi toomichi wa'api nehjitioipua pu'kao, ki nane'retare Riosia pu'kao, piiripi pu'kaoio mukukoo?

³⁰ Aamoo Riosia, ¿ki epeche nateyame tetewame ohjoare Riosia, ki tuchikichitia? Puua ahkasi aamo kuupaoi, nane'riamepua kehkina aamo kuupaekopua. ³¹ Pukaepa kihta seeweka mochitomete eemea, epeche nakiwamekapapua Riosieo, ki tuchikichitia.

Ki aaata seeweka Eesusichi paparameko tuuniame

(Ruuka 12:8-9)

³² Eesusia simiteka masiteka, chiapua:

—Aaata no'o ahjama tiio tuuyameo, wa'achitia no'o ahjama tiio tuuyo tuuyemania pu'kao, apoe te'ta no'o Noonochi te'pa

kahtiamecho. ³³Nape aaata ti'tijoechio ki no'o ahjama tiio tuukameo, neea no'o Noochio te'pa kahtiamecho, kiisi machiyo tuumania pu'kao.

Ki napati wa'achi erakowa

(Ruuka 12:51-53; 14:26-27)

³⁴Pu'ka masitesaapua ti'tijoerio, ki ahpo wa'achitia inataniame masitekapua, eee cheeka:

—No'o i'wa weeechi eenariwaa, ki napati ta'iria mochipuawichio no'o eenario erakopuapua, ti'tijoeriopua noochi simiyame chaachapakao, ahpo nekaomerikopa. ³⁵Ahkasi aaata ta'pechi mochikameai, ki wa'achitia ahpo erakomapua no'owichio tiiachiopua. Tatanaraa, ahpo noonochi noochi papameo, ki wa'achitia erakomeripua; mamararaai ahpo yeeyechioi, ki wa'achi tiime erakomeripua noochi paparopa ahpo yeeyeo; momoriawaraai, noochi paparopa ahpo waasio, nekaomeripua. ³⁶Wa'a te'terewachio, ahpo ta'pechikaiopua wa'apio, ahpo seepuraweka enemeripua.

³⁷Aaata ahpo noonoo ahpo yeeyekamera epeche nakiyameapua ki no'ochitiao, ki no'o ijinuwara teereme tiamepua. Wa'achitia aaata ahpo maaraai ahpo taanao epeche nakiyamera ki no'ochitiao, ki no'o ahjama teereme tiamepua. ³⁸Aaata ki noochi paparawawichio anachaka yasitoamea, na'areniaoi aataeoi, kiisi noochi teeremetepua. ³⁹No'o ahjama tiia noriwi teerenariamea, kihta iinuumeri puua noochio, ahpo ahjama teerewao. Nape ki inasoamea ahpo noochi tiiao, kaawe teeremetepua noochio, ki ahpo inasoamekapua noochi tiiao.

Iintorewawichio kianame

(Marako 9:41)

⁴⁰Aamo kaawe tetewamea noochi tiopao, no'o kaawe tetewamepua tiame. Wa'achitia no'ooi kaawe tetewamea, no'o Noonoo kaawe tetewamepua tiame, Apoe no'o Noonoo no'o weerakame, tewekachi o'inia kahtiam. ⁴¹Aaata noochi tiime Riosiwichio kaaweruma nayewatuamea, kaawe uuka tetewameapua Riosi chiiao, wa'achitia ahpo iinuepakamepua, Riosie ahpo kianameopua. Yooma noochi eneka Riosichi ka'karupakameo, kaawe tetewame no'o Noonoo, wa'achitia ahpo iinuepakamepua Riosie kianameo. ⁴²Aaataai, pukeri noochi o'ichame paparaka, teesaai ku'ikoipua pu'kao, neeroioi ki'yakaopua paramusoo, Riosia kaawe e'raka tetewamepua pu'kao, ki wa'atia toimeripua pu'kao, itapiti ahpo kiameripua, tísia kaawerumaopua.

Waani Paatori uhjuraria

(Ruuka 7:18-35)

11 Eesusia kajusaapa taamo oosa mariki aampa ooka ajawatiame yorapuame tuuyekao, wa'api wa'ami masitemia simikapua taamo ahjamao, ahpo Noono kaaweruma tuuyewari tuuyewamiaopua.

²Waani Paatoria yeetaeka kahtiaiopua perekarichio, Eesusi inisia inamukapaopua, ookapi ahpo masitia uhjurariapua Eesusi iinatukemichioo. ³Waania eee cheeka iinatukenureriapua Eesusio:

—¿Muuupu Ehkoriaami enamio tuutiame Iyoterichi, piirechikosa puuyetaone, pehji?

⁴Eesusia iinatuketiapao, nehjiakapua cheekao:

—Nonorasaa eemea, yooma aamo tetewaria no'o ihsia, tuuyepuapua Waanio, yooma aamo no'o chiia inamuraiaopua tiame: ⁵ki mamachiriameo no'o ma'chirepatio tuupuapua; rojowi kokoriameo, sautio tuupuapua no'oo; repera ko'koriameoi, no'o yachapatio tuupuapua tiame, piipakame itipiteka; na'nakapioio, no'o sautio tuupuapua pu'kaoi, inamuteka; mukukameoio, no'o oijenatio tuupuapua eenechi; ahpo tatakoriropa tísia cheriwejerao, nooe

Eesusia Waanie uhjuratiameo, ki ookapi kokoriame sautiameko, Waani tuuyenuria. (11:5)

cheriwio tuupuapua. ⁶Noochi kiisi seeweka oowe e'riame, tísia kaawe yorapuameko tuupuapua pu'kao, no'o Noonoeopua Riosi.

⁷Waikao i'ka Waani na'naritoa nonorapusaapua Eesusia, Waanichi simiyame nayewasikapua wa'a muuwario, eee cheeka:

—¿Ihtana ne'nemia siimpaka eemea ooruchi weeechiopua?
¿Aata majaka kuhsichitia chachapia ihsiam eekaekosa, ne'nemia

siimpakame eemea wa'ao? ⁸Ki wa'a tiame ne'nemia siimpakame enesaa eemea, ¿ihtana ne'nemia siimpanareka eemea naaju, aaata tijoe ka'karuma wakiraemekosa? Ka'iii, ka'karuma wakiraemea peenia tiame, yawichi karichiche wa'a tiame wakiraetaniamepua, apoe yawichikamera. ⁹Ki wa'a tiame wakiraeme ne'nemia e'enakame enesaa eeme, ¿ihtanakamera ne'nemia siimpaka eemea naaju, aaata Riosi nayewamekosa? Eje'e. Puuu enerepua Riosi nayewatuame, nape ki oowera Riosi nayewatuame. ¹⁰Waania ki oowera tijoe enerepua, pu'ka Waanio no'o Noonoa ke'chu no'o eenoio masitemiao, cheeriaipua pu'ka nayewakao, eee cheeka:

Neeea, ke'chu aamo o'iniioi masitekao,
 wa'a aamo uhjurenania aaata,
 yooma ti'tijoe ooweru tiame ki kaawe te'teriami ahpo iikachio,
 katewetiamie mochiwamichiopua ahpo iikachio,
 yooma pu'ka ki kaawe ahpo te'teriamiopua,
 toinuresika na'arariopua, ki kaawe nokiwameo.

Wa'a cheeka nayewakame Riosia Ehkoriaami Iyoterichio, ahpo ehkoriaami nayewaturachio.

¹¹Pichiwa chaaninia i'kao, yooma ooweruchi naawakamea, ihji Waani Paatoriche puuuu, epeche weruma itapiti yoorakamea ki wahjachitia; nape Riosi ye'karichi yasipua ahsepakamea, epeche weruma tiiatepua, ki Waani Paatorichitia, kihta weruma iintokaipua i'ka weechio.

¹²'Waani eenariachisi o'inia ahkasi ehpe taawechiamisio, tísia na'areka tetewiniamepua, Riosi ye'karichi muipuame nayewatuamea. Ehpe taawechimioi, wa'achitia tahpitika e'raka kajuka tetewinariame, Riosi ye'karichi simiyame tuuyewaria. ¹³Yooma ehkoriaami Riosi nayewatukamea, Ehkoriaami Iyoterichi chiiia tiamea, i'ka Riosi ye'karichi muira nayewaka chaachapatiamie puuuu, ahkasi Waani enasaopu tiameo, pu'kachi ehkoriaamisi o'inia Riosi ye'kari nayewatiame nayewarepua tiame. ¹⁴Neeea pukaepa i'ka Waanio, ehkoriaami Eeriakotinia pukachio, Riosi na'nayewatura enamio tuuka chaachapariao, pu'kao wa'achi tiame ihsiwariemekopapua. Aaata wa'achitia erakonariamea, wa'achi erakomapua. ¹⁵I'ka wa'a tiame pahtenariamea, kaawe inataka ne'nepuapua.

¹⁶'¿Ihtanako tuutarenia ehpe taawechiami ti'tijoeerio? Ihji ti'tijoeeria, kukuchika te'tiamiepua, muuwaeme mochikame nehjiwachiopua, te'eka chaachapakame: ¹⁷“Teemea chaachatekamepapua pakapucherao, nape ki yaukame eemea. Yuuawesiwa wikatakame teemea, nape ki naarakokame eemea.” Ehpiami ti'tijoeeria wa'a te'tiamiepua. Eemea Riosie paaetiai, kiisi e'wekamepua. ¹⁸Waanioi ki e'wakame eemea, ohsotia eemea pu'kao, rooroikame teewakamepua eemea, ki ti'tijoeeri ahjama koayamekopua pu'kao, mochiwachiami oika. ¹⁹Ehpeoi no'o Tijoe Tijoeetukame eenakoio, wa'achitia te'teriamiopua, ki no'o

e'wekao, ohsotia eemea no'oo, tísia koayame no'o teewamepua, nawajameopua tiame. Eemea, oowera wa'a no'o chaachapamepua, senepi ti'tijoeche ahjama koayamekopa. Eemea wa'a chaachapamea no'oo, tatakoriamera ti'tijoeri no'o kaawe e'rio tuuyamepua. Nape aamo no'o na'ariao, no'o kaaweruma ihsia aamo ihchitamapua, no'o yooraka yasitooa, kaawerumakapa, no'o Noonoo tewekachi kahtiameo, te'ta peenewari machiwarikapua.

Ti'tijoeri mochiwachiai mochikame, kiisi yooriame

(Ruuka 10:13-15)

²⁰Waikao Eesusia wa'a mochiwachio, epeche weeka itapiti peenia ihsiwa ahpo iintoriachio, o'inekapua te'yakao, yooma pu'ka ti'tijoeripua, ki toinarekopa ki kaawe ahpo nokayao. Eesusia chaanekapua pu'kao:

²¹—¡Aiiii eemea Korasini mochikame! ¡Aiiii eemeai We'saira mochikame tiame! I'ka no'o peeniasiwao Tiuro mochiwachi no'o iintoopua Siironioiopua mochiwachio tiameo, pichikemii puuua no'o chiiiao Riosichi paparaka, yooma ahpo ki kaawe nokayaopua toakáa. Wisasori suuwiti chuhchamii puuua napisooi ahpo moochi ipaseka, ahpoo kiisi kaawe ahpo nokario erakoka, ahpoo puuua wa'a tiame e'rakao, tetewiteka. ²²Nape neeea aamo chaanemapua pu'ka aamo nokayawichio, te'ta Riosi katewemiachio taawechio, Riosia amochio ki nu'uti kokosari amochi teewemiitepua, epeche ki Sooroma Oomora mochiwachio tiameo, te'ta kokosari aiwatetiamechitiaopua. ²³Eeme Kapenau mochikameai, ¿Riosie aamo apechunapuamekosa maayame eemeai te'pa Riosi kahtiachio? ¡Ka'ii, ohsotia eemea kiisi wahjiame wichiwachi uhjurapuamepua, poanachi ki Riosi kahtiachi, wa'ao te'ta tukapachi! Neeea i'ka peenia tiame amochi iintorio, Sooroma mochiwachi no'o iintokame enesoo, Sooroma mochikame ti'tijoeria, paparamii puuupa, wa'a iikaopua, ahjaka mochimeriipua pehjo. ²⁴Nape eemea tetewikameaipua i'ka te'ta kaaweruma no'o peenia ihsiriao, kiisi nakika tetewikame eemea. Wa'a te'tiapa eemea, te'ta Riosi yooma ti'tijoeri katewiachio, epeche tísia kokosari aiwatepuame eemea Riosieo, epeche ki Sooroma Oomora tiame aiwatetiamechitia.

Eesusi apochi resipupuawichio paayea

(Ruuka 10:21-22)

²⁵Eesusia yooma ti'tijoeri inamuachio, ahpo Noonoo nayewekaopua, cheekapua:

—No'no, aamoo tewekachi yomatiamé ye'kameopua i'ka weechiopua tiame, aamo cheriwema ki'yame neeea, aamoo, i'ka ti'tijoeri weechi mochikameo, kihtawichio aamo nakimia

erakoamechiopua, ki aamo te'ta ma'chiame tetewitiamekopapua pu'kao, aapoeo aapoeche, ahpo ahsepari tiame maayameopua, kaawe te'teriamiopua; ohso kaawe muuua, tesiwa te'tiamerakachi aamo tetewitiame muuua, te'ta aamo machika mochitonariamechiopua.

²⁶Wa'a ihsiamu muuua No'noo, wa'a tiame iintomo e'rakamekapa.

²⁷Wa'a cheesapua Eesusia ahpo Noonoo, chaanekapua ti'tijoerio:

—No'o Noonoo yooma no'o ki'yakamepua ahpo itapitiwao, yooma ihta itapiti iintuameopua tiame. Aataa ki te'ta no'o machiyamepua, no'o Noonooche puuua, te'ta no'o machiyamea; no'o Noonooi, aataa ki'tiamepua te'ta machiyamea, neechepua, te'ta machiyameraa, pu'kao neea aatao, no'o Noonoo machitenaria. ²⁸Pukaepa noochi e'enajeraninia. Aamo noochi e'enasoopua, aamo machitemania no'o Noonoo. No'o Noonoo te'ta machisaapa eemea, resipumeri eemea yooma itapiti amochi pehtiao, yooma aamo ki ka'karuma nokariaopua, cheriwetiame itipikapa. ²⁹Noochi te'teresa naaju, yooma teitaihua waikao aamo resipuka yasitopuameo. Pepenipapuapua naaju no'o masitiao, kiisi tehki tiame aamo masitema neea, kaawe e'raka. Kihta utewa cheeka aamo masitemeri neea, kaaweruma iikaeka. ³⁰Neeea aamo maakurakiao, kiisi pehtiamepua tehki. Ihji aamo no'o nuuriaa, kiisi pehtiamu tiamepua.

Eesusi masitewaraa resipuwa taawechi, tiiriko muurara tehpucharia

(Marako 2:23-28; Ruuka 6:1-5)

12 Piie taawe resipuniame taawechio Eesusia, tiiriko echitiachiami u'matoiopua ahpo ma'masitera ahjamao, ihji ma'masitewaraa cho'chorowame nokisiapaopua tiiriko pahchira koi'siriaipua okisikao. ²Nape parisero ti'tijoea wa'a nokisiopua pu'kao, chaanekapua Eesusio:

—Ne'neo aamo masiterao, resipuniachi taawechioipua, itapiti yooraka nokisinapua, ki reesisewa nokiwameopua.

³Eesusia wa'a chaanetiapao nehjiakapua pu'kao:

—¿Ki iyonakame eemea Ekoriami Iyoterichio ihtana iintorio Raawitaruo ki anachapasaopua toore? ⁴¿Ki Riosi kaarirachi pakika paani iyoriwa ko'kakamepua, ahpo yeetoka inisia kipotekaopua tiame, pu'ka paanio tiopachi neeseriosiche reesiseniame, ko'komichio? ⁵¿Ki tetewakame eemea tiameo pu'ka Moisetaru Iyoterichio tiame chiiiao, tiopachi pa'pamiratuameopua tiameo, itapiti yoorariopua, Moise nuurari resipuniame taawechioi, itapiti ki reesiseri yoorario? ⁶Pu'ka resipuniame taawechiwichionia, aata te'ta iyoriniame kahtiotinia pehjo, ki pu'ka tiopachi iyoriwachitia. ⁷Eemea epeche no'o te'ta machiyame enesaa, ki wa'a no'o chaanemii eemea i'ka ki reesisewaopua. Pahtiamu enesaa eemea

i'ka tiopachi iyoriniameo, pahtemii eemea tiamea, Ehkoriaami Iyoterichi chiaopua, Riosio eee cheeriachiopua: “Neeea, ki oowera itapiti meritame oowewari no'o u'yepaka no'o iyorijeraninia; neeea aamo iikachikamera kaaweruma enepaniame, nakiyamenia, aamo aaataopua tesiwe e'remichiopua.” I'ka Ehkoriaami Iyoteri chiia nokisiam e nesaa eeme, kihta chaachapamii eemea, i'ka ti'tijoeri kihta ki kaawe nokayameo. ⁸Nee Apoe Tijoe Tijoetukamea, nee wa'api iintokamepua pu'ka resipuniame taaweo, yahchakao.

Tijoe sekachi chookopakame

(Marako 3:1-6; Ruuka 6:6-11)

⁹Eesusia wa'a tiirikochi o'inia u'matosaopua napawikarichi pakikapua wa'api mochiwachio. ¹⁰Wa'a tiopachiopua, wa'a tewitiapua piiripi tijoe sekachi chookopakame. Wa'aoi parisero ti'tijoea, itapiti wenejpuame tewinariapua Eesusio, chaachapaka pu'kao:

—¿Reesisewa ohjoarepua, aaata resipuniame taawechi yachapatepuao?

¹¹Nape Eesusia i'ka nayewaka nehjiakapua:

—¿Aatana eemea po'wa aamo puhkue tekoriichi wichisooopua piiripio, ki ma'chipatapua, resipuniame taawechikoio? ¹²¿Ki wa'achi iintotarepu aaataaí tísia ahpo nakiyame enesaaopua aaata tijoeo? ¿Ki epeche nateyame ohjoarepu ti'tijoea oowerua ki po'wachitia? Wa'a teeresoo resipuniame taawechioiopua, aaataaí tijoe ku'yamea oowitiameoioopua, kihta ki kaawe tiame ihsiamepua.

¹³Wa'a cheesaopua Eesusia, chaanekapua chookopakameo:

—Riisasipaomua aamo seekao.

Waikao chookopakamea, riisasipasaopua seekarao, ikanati saukame itipikapua seekarao, piire kaaweruma ahpo seekachitiaopua. ¹⁴Nape parisero ti'tijoea kaawe e'remitioiopua Eesusi kaawe iintorioa, Eesusi meripua ahpo kateweriapua wa'a puuyasao.

Eesusi ikipuame nayewatiame

¹⁵Eesusia i'ka noonoimia nane'resaapua, sewinachi siimpatiapua waikao, muuwaeme taamo pukamina nokisiniame ahjama. Eesusia ahpo pukamina nokisiam, ki ookapi sautesiapua. ¹⁶Eesusia ahpo sauteriao, ki aaata tuuyenuresiapua pu'kao, aatana ihsiriopua sauteriao. ¹⁷Ihji Eesusi kaawe ihsika oiriaa, ehkoriaami Riosi cheeria teetotiamepua, ehkoriaami Isaia tewaniamechi Riosi cheeria, Ehkoriaami Iyoterichio puuua, eee cheeriai Riosia:

¹⁸¡Nee! Senawato yachamiitenia,
aaata no'owichio yorakemeriopua;
puuua aaata no'o uuría tijoe enemeripua,
aaata te'ta no'o nakiya,

aaata no'oo, tísia kaawe e'raka tetewamera;
 pukachi yasipameri neeea no'o Riosiwario.
 Ihjia te'ta no'o Taana enemeripua.
 Puuua yomachi weeechi mochikameo,
 no'o chiia cheesimeri enemeripua,
 no'oe cheriwepuame tatakori tiameo.

19 Ihjia kaaweche nayewiame enemeripua ti'tijoerio,
 kaawe e'raka nakikache,
 kihta uwatiame nayewaka nekayamechitia.
 Kihta inamupuamepua, aaata tetewachioipua,
 ihta ki oowe e'repuameopua, utewa cheeka aaatao,
 weeru nayewaka nekame cheekao.

20 Ihji no'o Taanaa, ki epeche erapatemapua aaata,
 ka'chi ikime e'raka kahtiamopua,
 neeroturi kahponakachitiaopua,
 aaata epeche koomorapatekaopua tísia yuuwesika yasitoameo.
 Puuu no'o Taanaa tiameo,
 ki wa'atia toimapua ki ku'ikao,
 aaata noochi teesa paparawa moroyame choipatiame,
 itapiti tahjera meechara choipatiamechitia.
 Wa'a inisimeri no'o Taanaa, noochi enapame ku'isikaopua,
 ahkasi ahsepari teeremeriachisi noochi paparameriopua wa'asi,
 ahkasi no'o Taana yawichituwachi,
 no'oo mochitepasichi.

21 Wa'a pu'ka no'o Taana yawichituwachio,
 yomatiamé wehjoarichi mochikame,
 no'o Taanachi ahjachi erakoka, ohjoepameripua.

Eesusi wenejiwa Satanasi utewarie ihsiwa

(Marako 3:19-30; Ruuka 11:14-23; 12:10)

22 Wa'ao Eesusia, piiripi tijoe ni'o ki ma'chiriame u'yepatiapua.
 Ihji tijoea na'arari tijoeturi yahchapa wa'a teereriapua. I'kao
 Eesusia, na'arari tijoeturi ma'chipasekoopua, saukame itipitekapua ki
 ma'chiriao, ni'ooi naewatekapua tiame. ²³Yooma i'ka wa'a iikame
 tetewakamea, tahpítikatia peenia erakokaopua, ahpo iinatukiapua
 chaachapaka:

—¿Ki ehkoriaami Raawichi enamerijuare ihji? ¿Ki ihjipu Riosie
 enamio tuutiame?

24 Nape parisero ti'tijoea i'ka inamukapaopua, ahpo ihchi
 chaachaparepua:

—Ihji tijoea, Weseuchi eenamepua utewariraa, pukae
 ma'chipamepua na'arari ti'tijoeturioo.

25 Wa'a ahpo chaachapopa ihchio, Eesusia chaanekapua pu'kao:

—Nape piiripi yawichiwachio, ka'chi iika ahpo wa'apichi nasiwametepua. Ahpo wa'apichi nasiwasaapua ooka pirenaturi enepakao, ahpo wa'api soopameripua. Ahkai mochiwachioi, ahkai ta'pechioi, ahpo wa'api nasiwasaapua, ahpo wa'api soopameripua tiameo. ²⁶Satanasia ahpo wa'api utewarie aaata na'arari tijoeturi ma'chipame enesaa, ahpo wa'apichi nasiwame puua. Wa'a tiame enesaa, ¿ki ahpo wa'api me'yaka ihsiamepu? Ahpo wa'api merisaapua, ¿Aachin teeka teetotapua waikao ahpo yawichitua?

²⁷Eemea no'ooi, Weseu utewarie no'o ma'chipame teewasooopua na'arari ti'tijoeturioo, ¿ihtana utewarie ma'chipame, aamo na'naritoamea naaju na'arari ti'tijoeturi? Puu aamo na'naritoao, Riosi utewarie ki Weseu utewarieo, ma'chipame enesooopua na'arari ti'tijoeturioo, ki no'o wenejimii eemea. ²⁸Nape no'oo Riosi Riosiwari utewarie puuyachame enesooopua na'arari ti'tijoeturioo, amochi ihsiamepua wa'a teeso aaata te'ta, ahpo wa'api utewarie Riosi ye'karichi muitiameráa.

²⁹Ihji no'o na'arari ti'tijoeturi puuyachaka ihsiaa, Riosi seepurawa puraka ihsiapua no'oo. Ki Satanasi purisaa teeme pahchao, ka'chi iika upameriai teemea aaatao Riosi ye'karichio. Nee. Aawataai ki ichikuetare aaata karichioopua, ki pahcha purisaopua kariwaameo. ¿Achini ihsika u'yetariapu aaata iinuwarao tisia inatewa iinueme enesooopua? Ka'chi iika u'yetariare ki purisaapua pahcha.

³⁰Ki noochi tiamea ku'itokao, no'o seepurawapua. Ki no'owichio na'poamea, Riosi ye'karichi upapuameo, no'o chi'ripakiamepua, ki noochi e'enamichio.

³¹Riosia, ahpo Riosiwari paaeria apochi oowe e'reka e'enekameopua, cheriwame puua pu'kao. Nape aaata ki nakikameo ahpo Riosiwari paeawao, kiisi cheriwepuamepua pu'kao. Nape ahpo paaeriao ahpochi paparamepua nakika, ihta ki kaaweruma iintorioipua pu'kao, yooma cheriwekemeripua pu'kao. ³²Riosia, no'o Tijoe Tijoetukame na'aretioopua, cheriwemapua pu'kao pehjo, nape ahpo Riosiwari chiia kiisi apochi uunarekameopua, kiisi cheriwemapua pu'kao, ahkasi ki wahjamesi taawe, i'wa wehjoarichioi, Riosi weamera wehjoarichioi.

Ihta kuuua, taakerachi machiwamepua ihtana kuuukoo

(Ruuka 6:43-45)

³³Eesusia simiteka masiteka ti'tijoeo ooweruopua tiameo, chaanekapua:

—Eemea aamo nokayaa, itapiti kuuu taakiameka tiamepua. Ka'karuma taakiam e nesaa eemea, ka'karuma nokayame enema eemea. Nape ki ka'karuma taakiam e nesaa eeme, ki ka'karuma enema eemea aamo yoorao. Ihtaoi kuuu taakiam e, taakiachi machiniamepua ihtanakoo, kaaweruma enesoo, ki kaaweruma

enesoooi. ³⁴ Eeme pa'pariserooo, sayawe ti'tijoeee, kiisi ka'karuma eemea! ¿Achini iika ka'karuma naewata eemea kiisi ka'karumakaio? ¿Ki nane'riame eemea aamo iikachi tahpitika ki ka'karuma e'ra, nayewamekopua? ³⁵ Kaaweruma tijoea, ka'karuma ahpo iikachi e'ra, nayewamepua. Ki kaaweruma tijoea, ahpo iikachi ki ka'karuma e'ra, nayewamepua. ³⁶ Pukaepa neea utewaeme aamo chaaniamepua, utewaeme aamo neesetomichioo, kiisi se'wika aamo masitemichioopua, ka'karumache. Wa'a tel'teretomeri eemea, tel'ta Riosi katewiachiopua taawechio, ahkasi nu'utioi ki kaawe chaachapa tiameo, tuumerichekopua. ³⁷ Te'ta Riosi katewiachio, yooma ihta aamo chaachaparia aamo noonowiria tiame katewemeripua. Yooma ihta aamo noonowiria teteiwachi iintapaka, chanimapua aamoo kaawerumakoo, aamo ki kaaweruma enesooiopua. Waika kateweniachio, ahpo chaachaparichi wa'a kateweniachichapisipuamepua waikao, ihta ki kaawe iintokame enesoo, kaaweruma iintokame enesooiopua, wa'a nane'repuame eemea.

Ti'tjoeri ki ka'karumaa, itapiti Riosi peenia ihsiwache tetewinarewa

(Marako 8:12; Ruuka 11:29-32)

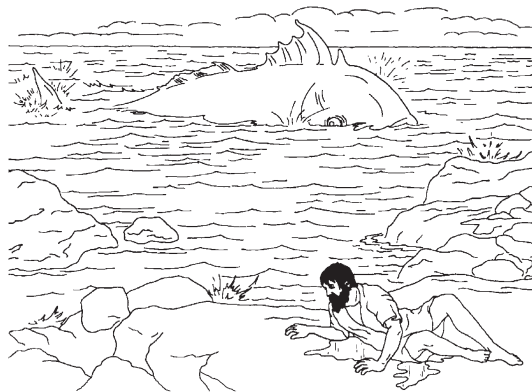
³⁸ Waikao pukeri e'enakame ookapi pariseroa iyoteri ti'tijoea tiame, chaachapakapua Eesusio:

—Masitari, aamo itapiti peenia ihsiwa tetewinare teemea.

³⁹ Nape Eesusia chaanekapua pu'kao:

—Ehpiami ehpe taawechiami mochikame ti'tijoe ooweru tiamea, no'o peenia ihsiwache tetewinariamepua, nape ihji ti'tjoeria, ki tetewitepuamepua wa'asi itapiti Riosi peenia ihsiwaeopua, naatiche tetewitepuame puuua, Riosi iintoriachiche, ehkoriaami Oonasichi.

⁴⁰ Ehkoriaami Oonasia, kiiya paika taawe tukawari tiame weruma pawesochi topachi yasariaipua ko'kotiaameo, ahkasi yo'yotiaiopua eenechi ahjakame. ⁴¹ Níniwe ehkoriaami mochiriamea kateweniachichio, Oonasi cheeria pichikekamea, Riosichi aamo wenejimapua, ki no'o pichikiopa Riosi paajutewaopua. Pichiwa Oonasia, aamo chaaniamenia, neea aamo

© 1997 New Tribes Mission. Used with permission.

*Oonasia weruma so'chie rupitutiaio,
wakiyachite yo'yoniapua, ahjakame.*

nayewiaa epeche ki nu'uti tiamerapua, ki ehkoriaami Oonasichitia. ⁴²Wa'achi iintomeripu yawichi oowitiameai, yomatiaame Tetuyachi weee yawichituka kahtiameai, Riosichi aamo wenejimeripua, te'ta Riosi katewiachio; puuu oowitiamea kai waapi siinka Riosichi paparakamekapa, ahkasi ehkoriaami Saromoni yawichi kahtiachisi eenakamekapa, Riosichi kaaweruma tuuyewari i'yasikao. Nape eemea pu'ka oowitiame iintoria noonoimitiooi, kiisioi no'o keepunariamepua, no'oo, aamo nayewiameo, epeche tísia werumakoipua, ki puuu Saromonichitia.

Achini ihsiameko na'arario

(Ruuka 11:24-26)

⁴³Eesusia ti'tjoeri simiteka nayewekaopua, chaanekapua pu'kao, nape wa'achitarichi naewakao, eee chaanekapua pu'kao:

—Aaata tjoechi oowitiamechioi machenasaa na'araria, wahka oiyai wakiwechi ooruchiamio, tísia aiwaka ki tewakapa ahpo ohjoeka resipumiachio, erapame puuu: ⁴⁴“Ohso kaawe eenechi no'ramania, no'o yasariachi tjoechi.” Waikaopua eenechi ahpo yasariachi enasaapua tjoechio, kakupa ihpichitiachi enesoopua ahpo yasariachio, wa'a ohjoepamapua eenechio, ki Riosi Riosiwari enesoo wa'a ohjoemeo. ⁴⁵Nape eenechi wa'a enasopua ohjoemiao, oowisani yeeka enameripua wa'a ohjoemiao, epeche nanaarame ki ahpochitia. Wa'a ikitiaa ihji tjoea, epeche teeremeri ihjia apochio, ki pukerichitia. Wa'achi ikimeri ehpe taawechiami tísia nanaaramea, ki apochi yachtoka ohjoamea Riosi Riosiwario.

Eesusi yeeyera, poponira tiame

(Marako 3:31-35; Ruuka 8:19-21)

⁴⁶Eesusio, iiweta yooremina ihsioipua tijoe nayewekao, ma'chio, wa'a eenaria Eesusi yeeyeraa, Eesusi poponira ahjama pipinira tiame. Ihjia Eesusi ahjama nayewanariame eneriapua. Wa'a ajakoiopua pehjo ma'chi, tamochi eenakapua aaata Eesusi tuuyemeri. ⁴⁷Puuua, chaanekapua Eesusio:

—Aamo yeeyea, aamo poponi aamo pipini ahjama weeriamepua ma'chi, aamo ahjama nayewamia puuyeka.

⁴⁸Nape Eesusia ahpo tuuyekameo, chaanekapua pu'kao:

—¿Aatanakamerajuarepu te'ta no'o yeeyea, te'ta no'o poponia pipinia tiame?

⁴⁹Waikaopua ahpo masiterakamera ma'majoekao, cheekapua:

—¿Ki ihjikosapu no'o te'ta yeeyea, no'o te'ta poponia, no'o te'ta pipinia tiame? ⁵⁰No'o te'ta tetejima, yooma aaata no'o Noono yorajera yooraka mochitoamera puuu.

Itapiti wa'achitarichi nayewatiame

(Marako 4:1-9; Ruuka 8:4-8)

13 Eesusia pu'ka wa'api taawechiopua, wa'a wa'api ta'pechiopua, yooremina machenakaopua weruma neeroi maaniachimina yasipakapua, neerosuwe. ²Wa'aoi ki ookapi napawiriopa ti'tijoerio, pawekakerachi mooenakapua waikao ti'tijoeri nayewemiao, puuu ti'tijoea oowerua tiamea, pa'wesuwe itipikapua. ³Wa'a yasipasaopua waikao, ki ookapi itapiti nayewekapua ti'tijoerio, itapiti wa'achitarichi, puuu o'inekapua cheeka:

—Piiripi echayamea tiiriko echimia simiriataipua. ⁴Nape echimiaiopua, poowechi ruhjiteriataipua ookapi iimorio. Pu'kao tuchikia wa'a e'enakao, yooma pepeka ko'kariatapua pu'kao.

⁵Wahjachi iimoria, tehteekachi ruhjiriataipua ki tunakame kahtiachi weee. Puuuai ikanati yaupariatapua yaupao, nape waitiamekopua weeeo, ⁶taaa taipasoopua, ikanati wakipateriatapua pu'kao, ki teeresi naawatakamekopua pu'kao. ⁷Puuu iimoria paikapichio, wehchaekachi ruhjiriataipua. Pu'kao wehchaa, yaupakoipua weweripakao, wi'ropateka wakipateriatapua pu'kao.

⁸Nape wahjachi iimori kaaweruma weechi ruhjikamea, tísia kaawe taakeriatapua; ihji piiripi pahchiraa, piie siento pachitariatapua taakekao; wahjachi pahchiraa kaawe taakekamea tiame, paika weerewa pahchi taakeriatapua pipiripi pahchira iimori; epeche ki weeka taakekamea, piie weerewa aampa oosa mariki taakeriatapua, piiripi pahchiraa. ⁹I'ka pahtenariamea, kaawe inataka i'yewa nakiyamepua.

Illustration by Darwin Dunham.
© United Bible Societies, 1989 Nairobi Kenya. Used with permission.

Aaata tijoe iimori echani. (13:4)

Aatia wa'achitarichi nayewaniame

(Marako 4:10-12; Ruuka 8:9-10)

¹⁰Waikao Eesusi masitewaraa, naaepaka iinatukekapua:

—¿Achinikai wa'achitarichi nayewekamua ti'tijoerio?

¹¹Eesusia pu'kao, cheeka nehjiakapua:

—Eemea kiatiamepua pu'kao aamo nane'repuao, itapiti Riosi iinuekaopua aamowichioo, Riosi apoeo noriwi iinuekaopua pehjiio,

nape aaata ki no'o oowe e'rekache keepuamea, ka'ipua. ¹²Aaata Riosichi simiyame nane'renariamea, epeche nane'retepuamepua Riosieo, ahkasi ki ookapi Riosi oowe e'ria kiapuaopua. Nape aaata oowera no'o na'arenareka keepuamea, kihta pahtewari kiapuaamepua; pu'kao, teesa ahpo pahteriaoi, u'yepuamepua. ¹³Pukaepa ki Riosichi te'terenariameo, wa'achitarichi masitiamenia pu'kao, pu'kao no'o keepuaio, oowera ki pahteka itipimichiopua; ne'niaio ki tetewika itipimichiopua, pahtewario. ¹⁴Wa'a iikaopua ihji ti'tijoea, Isaiia iyoterichi cheeriachitia ikiyamepua, ehkoriame Riosi nayewaturachi cheeriachitia; Riosia Isaiachi naewakaopua, cheeriaipua:

Nape ihji ti'tijoea keepuaio, ki pahteka inamumeripua;
ihji ti'tijoea tetewaio, kiisi pahteka tetewimeripua.

¹⁵Ihji ti'tijoea kiisi pahtenariamepua;
ihji ti'tijoea ahpo nakachio, to'peraamepua;
ihji puichiopua tiameo, kiisi pahteka tetewame enepakamepua.
Wa'a te'tiapa ihji ti'tijoea, Riosichi simiyameo, kiisiki pahteka
tetewamepua, tetewai;
inamukai kiisi pahteka inamuamepua.

Ihji ti'tijoeri noochi e'enaka pahtekame enesoopua tiameo,
cheriwemii neea pu'kaoi, puhjekaopua tatakoriara.

¹⁶Eesusia simiteka naewakao, taamo chaanekapua ahpo
ajawariao:

—Nape eeme no'o pahtenariamea, te'ta kaawe te'terenariamepua Riosichio, no'o kaawe keepukamea masitiao, pahteka tetewinariamea pu'kao, pichikekamekapapua tiameo, noochi paparawao. ¹⁷Ihja tísia pichiwa tiamepua, muuwaeme ehkoriame Riosi nayewatukamea, ka'karuma enepakamea tiame, waika taawechiami mochiamea, tísia tetewinareka mochikaipua tiameo, i'ka ehpe no'o aamo tetewika mochikao, wa'atia wahjipakamepua ki no'o tetewika. I'kachi tísia inamunariame eneriaipua tiameo, i'ka ehpe taawechiami aamoo, aamo no'o keepuka mochitoao, nape wa'atia wahjipakame puuua, ki no'o inamuka masitia.

Echayame nayewatiameo, ihtana masiteka cheeria Eesusio

(Marako 4:13-20; Ruuka 8:11-15)

¹⁸Wa'a cheeka kajusaapa Eesusia, taamo chaanekapua:

—Ehpeo echayamechi simiyame aamo ma'chitemania. Kaawe keepumitiao eeme. ¹⁹Puuu iimori pooechi ruhjikamea, Riosi kaaweruma tuuyewari puuua, tijoe peewaeme iikarachi echitiame. Riosi ye'karichi simiyame inamukaipua, ki pahtekamepua riaorósie u'yetiapapua ahpo pahteriaoi, ahpo iikachi echitiameopua kaaweruma tuuyewari. ²⁰Puuu tehteekachi ruhjikamea iimori, kaawe e'raka inamukamepua inamuao pu'ka Riosi kaaweruma

tuuyewario, ²¹nape ki pewatiame weritokamepua Riosichio, ki teeresi naawaekapa Riosichio; ikanati kokosa yooraka naanaritoniapaopua, towayamepua Riosichi ahpo paparariao. ²²Puuu wehchaekachi echitiamea iimori, kaawe e'raka inamuamepua inamuao Riosi kaaweruma naawesario, nape tísia ahpo toomituwa inatapapua i'ka weechi iintuameo, ahpo si'ritiamepua pu'kaeo. Yooma ahpo Riosichi simiyame ahpo masiteretiaopua, wa'a iikapapua pu'kao yooma toayamepua. Wa'a iikapa puua yooma Riosichi simiyame ahpo keepuriaopua penipaka, kihtawichio kaawe eenekame puua. ²³Nape kaaweruma weechi ruhjikamea iimori, puua pahteka inamukamepua pu'ka Riosi kaaweruma tuuyewario. Ihjia, ka'karuma weeka muuwewa iintomeripua Riosiwichioo, itapiti echitiame ki ookapi taakekamechitia. Ookapi ihji ti'tijoea, tiiriko muuraraka tísia muuwekameka teerekamepua, piiripi iimoriopua, piie weerewa aampa oosa mariki taakekamepua pipiripi pahchirakai, wahjachi ihji tiiriko iimoria, paika weerewa muuwekamepua pipiripi pahchirachiopua muurekao; epeche wahjachi wa'asia, piie sienta pahchira pachitakamepua pipirepi muuraraa.

Ki kaaweruma to'iwe tiirikochi

²⁴Eesusia piirechi wa'achitarichi nayewekao, chaanekapua:

—Riosi ye'karichi mochipuamea, tiiriko iimori echitiameka ikiyamepua. ²⁵Aaata tijoe teekoraa kaaweruma iimori tiiriko echanurariataipua ahpo wasawachio, nape seepurawaa yoomahka kokochinioio, wa'a eenakao tukaoo, tiirikotui ki kaaweruma eecheriatapua tiirikochio. ²⁶Waikao ihji ki kaaweruma tiirikotuiiai tiiriko yaupariachio, wa'achi yaupaka weweripariatapua tiame. ²⁷Waikao tiiriko ne'nemia enanioipua, pachitariatapu tiirikoapa, tiirikotuiapua tiamé. Wa'a tiame tewakapa ahpo teeko tekipanakiamea, ahpo teeko ne'nemia siimpariatapua tuuyemia, ahpo teekochi ajasisaapua chaaneriataipua pu'kao: “¿Ki ka'karumakosa iimori taamo ki'yakamemua echipuawichioo? Tahpitika tiiapu tiirikotuia tiirikochio, ¿aatia wa'a tiiarepua?” ²⁸Waikao teekoraa chaaneriataipua: “Aa puua, aaata no'o seepurawa iintoriapua, taamo echariao, tiirikotui ki kaaweruma pahchira ipasekao”, cheeriatapu teekoraa. Tekipanakiamea waikao chaachapariatapua: “¿Napotare teemea pu'kao?”, chaachapariatapua. ²⁹Waikao teekoraa cheeka nehjariatapua: “Ka'i, wa'atia toipuapua pu'kaopua pehjo, tiiriko ahjama po'tamaoipu —cheeriatapu teekoraa—. ³⁰Wa'atia toipuapua pu'kao pehjo, ahkasi tiiriko i'ipapuachisi. Ahkasi waika, naponuremania pu'kao, pu'ka tiirikotui, patuka purisa kosimania pu'kao, tiirikochi poanatasaoipua —cheeriatapu teekoraa—. Tiiriko

ki tiirikotuiekachi i'ipatiameo, tiirijomachi katewemania pu'kao”, chaaneriatapu teekoraa ahpo tekipanakiao.

Wa'achi yoorapuame ti'tijoeriai, Riosi katewiachi taawechi, asisooopua.

Wacherai pahchira wa'achitarichi nayewatiame

(Marako 4:30-32; Ruuka 13:18-19)

³¹Eesusia i'ka wa'achitarichi nayewekaopua tiame, cheekapua tiame:

—Riosi ye'karia wacherai tewaniame kuuu pahchiraka tiamepua.

³²Ihji wacherai kuuu pahchiraa kiisi werumakaipua pahchira, ki nu'uti kuuu weripamekaitepua, ahkasi tuchikiai muuwaeme ta'sotachi wa'a nu'nunti atowarachi. Wa'achitia Riosi ye'karichi mochimeria, ki nu'uti mehtamiitepua, ki ookapi enepakao.

Rewarurachitia wa'achitari

(Ruuka 13:20-21)

³³Eesusia wa'a tiame taamo nayewesopua, piirechi wa'achitarichi taamo nayewakapua eee cheeka:

—Riosi ye'karichi nayewaniachio, Riosi kaaweruma tuuyewaria rewaruraka ihsiamepua. Aaata oowitiame teesa rewarura yahcheka wesosooopua paatusio, rewaruraa yomachi muika weruma a'potiamepua paatusio. Wa'achitia Riosi tuuyewariai, yomachi wehjoarichi mu'ipaka tuuyetowatiaopua, ki nu'uti enepatiamepua Riosi ye'kario, Riosichi pararakameepua.

Aatia tiachipa Eesusi wa'achitarichi naewaria

(Marako 4:33-34)

³⁴Eesusia yooma i'ka ahpo masiteria ti'tijoerio, wa'achitarichiche ahjae masitekapua pu'kao, ki wa'achitarichiopua, kihta. ³⁵Ihji Eesusia wa'achitarichi naewaniamea, Riosi ehkoriaami ahpo nayewaturachi cheetiamepua, waika taawechemio, cheeriaipua:

Wa'achitarichiche nayewema neeea;

itapiti nayewatupuame no'o noriwi teereriopua, ahkasi Riosi i'ka wehjoari mochiwachio, yahchariachisi.

Eesusia to'iwe wa'achitarichi nayewario, ihtanako tuunapua

³⁶Waikao Eesusi toisooopua ti'tijoerio, wa'api karichi muitiapua waikao. Wa'a muitioopa teemea, iinatuokekapua Eesusio:

—¿Aachin cheeka chanikamua to'iwe naewakao? Naane e'renare teemea Masitari.

³⁷Waikao Eesusia taamo nehjiakapua cheeka:

—Puuu kaaweruma iimoria, Riosi kaaweruma tuuyewari echayame puuuu, echayamea neepua, Riosi Tijoe Tijoetukame. ³⁸Waasa echiwachio, yoomatiame wehjoarichi ti'tijoeri puuuu. Puuu ka'karuma iimoria, ti'tijoe puuuu Riosi ye'karichi mochitoame. Puuu ki kaaweruma to'iwea, ti'tijoeri nanaarame puuuu, ki Riosi ye'karichi mochimeri, Satanasi ijinuwarakapa. ³⁹Puuu ki kaaweruma to'iwe echakamea, riaorósi puuuu. I'ipaniamea, i'ka yomatiame weee kajuyachi teeremeri puuuu, te'ta Riosi katewiachi wa'asi. Puuu echitiame i'ipameria, tewekachi Riosi ku'iwari e'eneri puuuu. ⁴⁰Puuu ti'tijoeri ki ka'karumaopua, to'iwe ki ka'karumachitiaopua, yooma patuka poanatasaoopua, ihpapaka na'ichi kosimapua pu'kao, ki teesa aiwaniachioopua. Wa'asa teeremeriopua i'ka yomatiame wehjoari kajuyachioopua. ⁴¹Nee Tijoe Tijoetukamea waikao, tewekachi mochikame no'o ku'iwaro, yomatiame wehjoarichi uhjuramania, no'o ye'karichi ki ka'karuma ti'tijoeri wa'a mochikameo, yooma puuyanamichioopua, ti'tijoeri ka'karuma tatakoritameopua. ⁴²Wa'a ikisaopua, yooma pu'ka nanaarame aata tatakoritameopua tiameo, na'ichi ihpapamapua ooronachi. Wa'ao puuuu, tísia aiwameripua tajakao, tísia naarakomeripua tísia aiwapao; kiisi anachapa aiwakaopua wa'ao, tahpitika chanimapua taamera ki'sukao, ki teesa tiame aiwapa puuuu Riosi kokosario. ⁴³Waikao Riosi te'ta weruma katewiachi u'matosoopua, yooma ti'tijoea ooweruaiopua tiamea, Riosi te'ta nakiyachitia noonowikamea, yooma te'ta Riosie piipatetiamea, tisiwa kaawe erakomeri puuuu, taaachitia peenia tiame tajayamechitia, no'o ahjama mochikapapua no'o Noono ye'karichio. Epeche pahtenariame enesaa yooma aamo no'o nayeweriao, tísia kaawe inataka i'yepuapua pu'kao, tísia pahtewari nakimeriopoowa aamoo, aamo masiteka ohjoachioopua.

Wehtere inasotiame toomi wa'achitarichi nayewatiame

⁴⁴Pu'ka to'iwe ki kaaweruma wa'achitarichi nayewaka kajusaapua, eee taamo chaanekapua ahpo ajawario:

—Riosi ye'karia, weee toomi majitiame tísia nateyame iinuemeka tiamepua. Aata nane'resaapua tísia nateyamekopua pu'ka weeeo, ahpo ta'pe no'rakaopua, yooma nehjimapua ahpo iinuekao, ahkasi ahpo kariwaoipua tiame. Pu'ka nejisaapua pu'ka toomitutiameopua, pu'ka toomitutiame i'toka siimapua, pu'ka tísia nateyame weee ahjae tarimiaopua. Pu'ka weee tarisaopua, tísia kaawe eramapua waikao, ahpo tarariachi yasakao. Wa'achi iintomeri aataa, ki teesa te'ta nateyamechitia tetewamea, Riosi ye'karichi yasiwao. Te'ta Riosi chiia e'weka yasitoma puuuu, Riosi ye'karichi ahpo yasipoa reesisepuawichioopua.

Perera ki teesa nateyame nayewaniame

⁴⁵Eesusia weee wehtere toomichi simiyame kajusaapua nayewakao, chaanekapua taamoo:

—Riosi ye'karia, perera ki teesa nateyamechitia tiamepua. Aaata perera tarayame, ⁴⁶perera tísia nateyame tewisaa, ahkasi yooma ahpo iinueka toomichi nehjisaopua, tarimeripua pu'kao. Wa'achitia aaata tijoea oowitiameai, tísia nateyamechitia tetewikameapua Riosi ye'kario itapiti pererachitiao, yooma Riosi ahpo nuuria yooraka yasitoma puuua, Riosi ye'karichi yasipoa kiapuawichioopua. Wa'a tiame inatari masitemitia eemea, ahkai aamo masitiachiamio.

Sochichaira wa'achitari

⁴⁷Perera wa'achitaka nayewasaopua, sochichaira wa'achitarichi taamo nayewekapua, eee cheeka:

—Riosi ye'karichi muimeria, sochichairae pa'wechi chapiwameka ikiniamepua. Yooma ka'karuma so'chi, ki ka'karuma ahjama tiame chapisaopua, ⁴⁸suuwerachi upasaopua, poanataka uuka ka'karumarao, ihpapaniamepua ki ka'karumao. Yooma ka'karuma uusaopua, weruma waarichi toaniamepua. ⁴⁹Wa'achi ikipuamepua, i'ka wehjoari kajuyachioopua. Waika taawechio yomatiamé wehjoarichi ti'tijoe ooweruopua tiameo, Riosi ku'iwari tewekachi e'enakamea, yooma ka'karumara uusaopua, ⁵⁰ki ka'karumao na'ichi ihpapamapua pu'kao ooronachi, wa'ao tísia naarakomiachio, na'ie tajaka ki anachapaopua, tahpitika cheemeripua taamera ki'sukao, tísia kokosa tiame aiwakaopua.

Oochetiame masitewa, weemera masitewa tiame

⁵¹Wa'a cheesaapua Eesusia, taamo iinatukekupua ahpo ajawariao:

—¿Pahteka inamukame eeme i'ka no'o cheeriao?

—Eje'e —chaachapakapu teemea.

⁵²Waikao Eesusia ki ka'karuma toiwamechi simiyame taamo nayewekapua, piirechi wa'achitarichi. Puuua pu'ka wa'achitarichio, eee taamo chaanekapua:

—Aaata Riosi ye'karichi tiame masitiamea, aaata kariwaamechitia tiamepua, ahpo ijinuwa to'wachi ka'karumache poanataka uuyamechitia, ki ka'karumao ki uuka. Wa'achitia Riosi kaaweruma tuuyewari ma'masitariai, poanatameripua oochetiame Moisetaru masiteria nokiwameopua, Riosichi te'tereretiao, weemera Eesusi masitiachitia, te'terepuawichioopua, pu'kakamera masitemeri Riosichi simiyame ma'masitaria, oochetiame Riosichi te'tereretiaopua, toaka.

Eesusia ahpo weripariachi eenani

(Marako 6:1-6; Ruuka 4:16-30)

⁵³Eesusia kajusaapa yooma pu'ka wa'achitarichi taamo nayewekao, wa'a Oriwo roomosachio, wa'a chaachapaka taamo masitenurakapua, ahkaoi taamo masiteka ohjoachiopua. Waikao Oriwo roomosachi o'iniao, Eesusi nu'utikai weripariachi, nonoratiapua Kapenau tewaniachi. ⁵⁴Eesusia Kapenau ajasitioopua, wa'a napawikarichi pakikapua, i'isaeri napawikarichi. Wa'a masitekapua waikao weesa, senepi taawechei. Wa'a napawikarichi nanapawiamea, tísia peenia erakokaopua, chaachapakapua ahpo:

—¿Akatia penipakamejoarepua, ahpo tísia peenewariopua, ahpo tísia peenia ihsiaopua tiame? ⁵⁵¿Ki ihjipu tijoe, i'wa mochiwachi ma're sipaka itapiti neteyame, taanara? ¿Ki Maaria tewaniamepu yeeyeraa ihji? ¿Ki puuu poponirapu Saantiaoa Oosea tiame, Siimonia Uurasia tiame? ⁵⁶¿Ki i'wa ohjoepu pipiniraai, i'wa taamo mochikachi? ¿Achini ihsika tísia machiyame enepariarepu?

⁵⁷Pukaepa Eesusia ki ahpo yoorenariopao e'wekao, chaanekapua pu'kao:

—Riosi nayewatuamea, yomachi kaawe tetewiniamepua, nape te'ta ahpo mochiwachiopua, ka'i.

⁵⁸Ki apochi pichikiopa wa'a ti'tijoerio, paikapi ki weeka peenia ihsiwa wa'api ihsikapua wa'ao.

Waani Paatori mukuria

(Marako 6:14-29; Ruuka 9:7-9)

14 Pu'ka taawechiamio Eeroreo, Arireasi yawichikoio, tísia peenia ihsiaime inamukapapua Eesusio, ²Eerorea cheeriapua ahpo nuurewao:

—Puuu Eesusia, Waanitaru puuu eenechi ahjakame, weruma utewari yahchaka eenakame. Pukaepa peenia ihsika oiyamepua —cheere Eerorea.

³Eerorea me'yakamekapapua Waanio, eenechi oijenakame maaeriapua, apoe kaarenae o'yaeka yahchakamekapapua karichio. Eerorea wa'a iintokame Waanio, i'ka Waanio ahpo wenejika naewakopa, kiisi kaawe iintorio tuukaopua Riosichio, ahpo pa'chi uupira ahjama neewikaopua. Eeripea Eerore pa'chira eneriaipua, Eeroria kuunaraa. ⁴Waania chaaneriaipua Eeroreo:

—Muuua aamo pa'chi uupira uupitariapao, kiisi yoorekamemua Riosio, tísia tatakori kamemua Riosichio.

⁵Eerorea pukaepa waika taawechiami merimo o'rariaipua Waanio, nape ki me'yariaipua pehjo, majawiapa Waanimina ti'tijoeriopua, Riosi nayewaturachitia tetewameopua. ⁶Nape Eerore paamupari

paamuachiopua pahkochio, ahpo piisimarara machenasoopua yawimia yooma paajutetiame mochikachiopua tetewachi, tísia pu'serekaopua ahpo piisimarao, u'matome chaacharepua tísia teekupakao. ⁷Pukaepa ahpo piisimaraopua, chaanerepua:

—Nee, ihtaoi no'o itanekooio, aamo kiamache neea, kiisi wihtuka chiiamenia.

⁸Waikao piisimararaa ahpo yeeye cheerewachio, chaanerepua Eeroreo:

—Waani Paatori merisa no'o kiamitia naaju, pehtorichi yachasa mo'orao —chaanerepua Eeroreo.

⁹Waikao Eerore yawichia wa'a chiiame yoomae inamutiapao, yuuwesiparepua erapakao: “Ki wa'a cheeme teeriainia naaju.” Nape Eerorea yooma ahpo paajuteria tetewachi wa'a iintomo tuukapao, kiisi wa'a iintomo e'raipua, wa'a iintoriapua. ¹⁰Waikao Eerorea yeetepatiame yahchaipua Waanio kaarenae o'yaekao, mo'ora tehpunasa u'yepanurarepua, itapitichi oowatoka. ¹¹Waikaopu piisimararaa pu'ka u'yepatiao, ahpo yeeye ki'yarepua.

¹²Wa'a iintoopua Eeroreo Waanio, wa'a e'enaka Waani na'naritoamea meritiachio, i'ka weerewara i'tokao, wetemajirepua. Wa'a noonoisapua, Eesusi tuuyemia siimparepua.

Mariki miiri ko'kotena Eesusia

(Marako 6:30-44; Ruuka 9:10-17; Waani 6:1-14)

¹³Eesusia Waani ikiria nane'resapao, tísia yuuwesipakaopua poanachi siimo orapakapua piineri tiiachi. Waikao pawekakerachi mooenasaopua, pukachi simitiapua. Nape ti'tijoea nane'rekapao, muuwaeme na'naritoriapua pa'we suuwerachikoopua ma'chi, ahkaoi yooma mochiwachiami ahpo yeetopasikao, muuwaeme enepasiriapua.

¹⁴Eesusi tekimiachi asisaapua, ki ookapi muuwerkame mochiriapua wa'ao, ti'tijoei. Waikaopua wa'a noonowiriame tewakapaopua, tísia tesiwa e'repakapua pu'kao, wa'a erapakapua, yooma kokoriame u'pariaopua, sautekapua. ¹⁵Aari enepasooa wa'ao, teeme Eesusi ajawariaa Eesusi naaepakao, chaanekapua pu'kao:

—Paamira, ariwatonapa wa'asi, mehka ki'tiachi mochiwachi i'wao. ¿Ki kaawe ohjoare ti'tijoeapa nonoraputia, aapoe kooame i'yamichiopua mochiwachiamio?

¹⁶Nape Eesusia taamo chaanekapua:

—Ka'i, ki nonoramierinia pu'kao. Eeme wa'api ko'kotemeripua pu'kao.

¹⁷Waikao teemea Eesusi masiteraa, chaachapakapua:

—Nape teemea, mariki paani wa'api itipitiamepua, ooka so'chi tiame.

¹⁸Waikao Eesusia taamo chaanekapua:

—Ehsoo, no'o u'yepaopua pu'kao.

¹⁹Wa'a cheesapa Eesusia, wehchi mochipanurakapua ti'tijoeo ooweru tiameopua, paachi. Waikaopua, pu'ka mariki paani uusaopua ooka so'chiopua tiameo, te'pa ne'nepaka cheriwema kiasaopua ahpo Noonoo, taamo ki'yakapua pu'kao, taamoo naachutamichiopua. Wa'a

Eesusi mariki miiri ko'koteria, Eesusi weerariaa naachutena. (14:20)

ikitiaapua yooma ti'tijoeeri naachutekapua. ²⁰Waikao yooma ahka ko'kakapua ahkasi poposaniachisi. Ehjepao ko'kotiamе soparakameo, oosa mariki aampa ooka weeweruma waari na'poatiapua pehji, chi'wapame. ²¹Wa'a ko'kakame ti'tijoea, mariki miirikapua, ki ihtetaka ooweruopua kukuchioipua tiame.

Nerojampa ihtoria Eesusi

(Marako 6:45-52; Waani 6:16-21)

²²Waikao pu'ka muuwari ko'kotesaopua Eesusia, taamo paonamina uhjurakapua pa'wechio, pawekakerachi taamo mo'moenapuka. Wa'a taamo uhjurasaopua apoeo, ti'tijoe nonorapuka itipikapua pehji. ²³Yooma nonorapusaapa Eesusia ti'tijoeerio, teewi kaawitiachite akipariapua ahpo Noonoo ahjama nayewamia. Tukapasipoiopua pehji, iiweta wa'a ihsiriapua piineri. ²⁴Wa'a keenakoopua teeme masiteraa, paaomi nokisiniapua wa'asi. Nape tísia ekayopao, tísia pe'kosiopa pa'weopua tiameo, tehki nokisiapua wa'apoo. ²⁵Marikarowaopua Eesusia, taamo nokisiachipo eenakapua nerojampa weritoka. ²⁶I'kao nerojampa weritopao, tísia majakao chaachapatiapua:

—¡Wéiii, naayuripu puuua!

²⁷Nape Eesusia taamo sisinamukao, taamo chaanekapua:

—¡Ka'te majakoo, oisa erapasa! ¡Ka'te tahpitika erakoo!

²⁸Waikao Peeroa sisinamukapua tiame:

—¡Paamiraaa, pichiwa Eesusi enesaa no'o Paamira, nerojampa weritoka no'o aamo natepatemitiapuaaaa!

Eesusi nerojampa weritona. (14:25)

29—¡E'esaaa iiyetasao wa'anaaa! —chaanekapu Eesusia.

Waikao Peeroa pawekakerachi o'inia niipakao, nerojampa o'inekapua simika, Eesusi natepamia. 30 Nape Peero nerojampa ihtoaiopua tísia ekayopao, tahpitika erapakaopua piwiteme teetopa. Waikao sisanamukapua Eesusio, cheeka:

—¡Yaapitiii, no'o ku'isaaa! —cheeka sisanamukapua. 31 Waikao Eesusia, Peero inisiachi asikaopua, ikanati sekachi chapitokapua, chaanekapua Peeroo:

—¿Kiisi noochi paparame muuua teesaoi? ¿Achini iika wekakame muuua noochi paparao?

32 Wa'a cheesoopua Eesusio, wa'a pawekakerachi moenasacheopua Eesusia, teewetekapua tísia ekayao. 33 Eesusio teewetesoopua eekao, teme pawekakerachi mochikamea, chopokorieka ajapekao Eesusio tísia iyorikao, chaanekapua Eesusio:

—Muuua pichiwa tewekachi o'inia eenakamepua, Riosi weechi eenaka Tijoe Tijuetukame.

Peeroa nerojampa ihtoai piwitewina. (14:30)

Eesusia, Eenesare mochikame yachapateka kokoriame

(Marako 6:53-56)

34 Wa'a neerochi paonasaapua teemea, Eenesare weechi tetekitiapua. 35 Waikao wa'a ohjoemea Eesusikoopua wa'a

eenakameo, muuwaeme u'yepatiapua kokoriame. ³⁶Eesusio tesiwa chaachapopa, ahpo wisasori suuwerachioi ihchepapua itanekapua. Wa'ao waikao, yooma Eesusi wisasoriwachi ihchepakamea, saukame nonorakapua ahpo ta'pechiamio.

Itapiti taamo eiwepua ohchorewapa ikitewa

(Marako 7:1-23)

15 Ookapi Eerusareni e'enakame parisero ti'tijoea, ookapi iyoteri ti'tijoeapua tiamea wa'achi e'enakame, Eesusi naaepaka iinatukekapua:

²—¿Achinikai ki paanikosa koayame aamo masiteraa, taamo pa'pamiratuameo masitiachitia?

³Wa'a chaanetiapao Eesusia tiame, iinatukekapua pu'kao:

—¿Achinikai eemea aamo pa'pamiratuamekamera nokaya, inatamepua yoorepuameo, ki Riosi nuurari yoorepuamekamera?

⁴Riosi nuuraria eee chiamepua: “Yooreka yasitopuapua aamo yayawao; ki yooreka yasitokamea pu'kao, mukimachepua.” ⁵Nape eemea chaachapamepua aaatao, ahpo yayawao chaachapamichiopua: “Yooma no'o iinuekao Riosichewichiopua, wa'a tiiapa neea ka'chi iika aamo ku'imetenia.” ⁶Wa'a chaachapakao eemea, wehchi ipaka tetewame eemea Riosi nuurari iyoriwao, aamoe wa'apiche nokiwa yoorepuawichiopua na'naritoka. ⁷Eemea, ¡“wisikuarikamera erakoai”!, chaachapamepua aamo masitia. Wa'a aamo nokimiao, ma'chiamie cheeriai Riosia, ehkoriaami Isaia iyoterichiopua, eee cheeriaopua:

⁸Ihji mochiwaria no'o kaawe chaachapanipua chaachapao, nape oowera chuwaache, nape ahpo iikachiopua kai waapi mochikai chaachapamepua noochio.

⁹Puuua wa'a nokayamea, kihta no'o iyoriwa nokayamepua, oowera ti'tijoeche nokaya masitiamepua, ki Riosichi eename nokipua.

¹⁰Pu'ka kajusaapa naewekao Eesusia, ahpo wapichuri ajapanuresaopua ti'tijoeo ooweruopua tiameo, yoomahka taamoo, chaanekapua:

—Pahteka inamumitiapua i'kao: ¹¹Aaata chu'wachipo rupituniamea, kihta ki kaaweruma chuhkiamepua aaatao; aaata chu'wachi chiia machenakamera, na'atamepua pu'ka aaatao, tatakoriwatekao.

¹²Neipa taamoche ahjama kahtioi Eesusio, teeme masiteraa chaaneka iinatukekapua Eesusio:

—¿Nane'rekamua pariseroo, aamo wa'a chaanesoo, nekamuka inamurio?

¹³Nape Eesusia cheeka nehjiakapua:

—Pe'yachipua. Yooma puuu ki no'o Noono ahpowichio uuriao, ihpapameripua, itapiti to'iwe ki ahpo echariachitia, po'tanaka ihpapaniamechitia. ¹⁴Ka'te pichikemitia eemea pu'ka parisero ti'tijoe masitiaopua. Puuu ki mamachiriai, aaata tukapachi ohjoameo, neesetoka panitonariamepua. Wa'a te'tiamea aaata panitoaiopua wichipasaa, wichipatemapua tiame ahpo panitoaoi.

¹⁵Waikao Peeroa chaanekapua Eesusio:

—Kaawe taamo tuuyeomua pu'kao, chu'wachi machenamechi simiyameopua, aamo naewariaopua.

¹⁶Nape Eesusia taamo chaanekapua:

—¿Naakona iiweta ki pahtiam eemea pehji? ¹⁷¿Ki nane'rena eemea yooma chu'wachi rupituniameo, topachi eenamekopua, wa'a ikisaopua eenechi machenamekopua weerewachio? ¹⁸Nape chu'wachi machenamea taamo nayewa, iikachi eenamepua, puuukamerapua taamo na'aratiamea. ¹⁹Ihji na'arari itapiti, tijoe iikachi o'inia machenakamea ihjipua: ki kaaweruma e'raniamera, tijoe ko'inarewa, suwepori nokinarewa, ooweru ikotuwa eraniame, ichikonarewa, wihtunarewa eraniame, na'ara chaninarewa. ²⁰Yooma puuupua ti'tjoerio ki ka'kaweruma enepatiamea; puuu ki paanikosa koi'wamea, kihta na'ara ikiwamepua iikachio.

Piiripi seenu oowitiame, Eesusichi paparakame

(Marako 7:24-30)

²¹Neipa wa'a o'inia puuyasaapua Eesusi ahjamao, Tiiro weechiami e'enatiapua Siironi weechi tiame. ²²Wa'ao piiripi oowitiame Kaanani weechi ohjoemea, Eesusi sisinamukapua:

—¿Paamira, ehkoriaami Raawitaru oochiwaraa, no'o tesiwa e'remitia muuuuu! ¡Na'arari tijoeturi yahchamekapu no'o kuteweee!

²³Nape Eesusio kihta nehjiakopa pu'kao, teeme masiteraa, naaepaka utewaeme terijerakapua pu'kao:

—Paamira, ¿achinikai ki te'yanimua pu'ka oowitiame aamo pukamina kichiwa cheesiameo?

²⁴Nape Eesusia taamo nehjiakapua chaaneka:

—No'o Noonoa, isaeri mochikamechiche no'o uhjurakamepua, apochi simiyame tuuyemichioo, wa'ao po'wa wewekakamechitia, te'teriamekopa.

²⁵Nape puuu oowitiamea, Eesusi ihsiachi ahsesaopua, tísia ahpo tesiwa cheeka ahpo sautejerakao, chaanekapua Eesusio:

—Paamira, taamo cheriwemitiapua no'o kutewe yachapatekao.

²⁶Nape Eesusia chaanekapua:

—Ki kaawe iintomaoi neea aamo ku'isaa, no'o Noonoeo no'o tetejimarichikamera uhjuratiamekapa pahcha, ku'imichiopua pu'kao.

Kiisi kaawepu kukuchi ko'komiao, u'yesa chuhchuri kianiaapua pahchao.

²⁷Wa'a chaanetiapa oowitiamea, nehjiakapua:

—Wa'atepua tiiao, nape chuhchuriai meesatere ruhjikameo, koayamepua.

²⁸Wa'a chiiopa oowitiameo, chaanekapua Eesusia:

—¡Ai muuua, tísia paparamemua noochio! Muuua noochi paparakapao, te'ta aamo itayachitia ikimamua.

Wa'a cheesoche Eesusiopua, saukame itipiriapu puuu kuteweraa.

Eesusia muuwaeme yachapatena kokoriame

²⁹Eesusia Tiiro weechi machenasaapua, Arirea e'enatiapua pa'wechi. Wa'a pa'wesuweo, suuwerachitetu uumatotiapua. Wa'atetu nokisinioio roomosachite mo'moenatiopua, yasipaka Eesusia. ³⁰Wa'aoi muuwaeme napawikapua ti'tijoe ooweru tiame, chookopakame kokoriame u'yepaka, ki mamachiriame u'yepaka, rojomika ohjoame, ti'tijoe ni'o ooweru no'oopua tiameo, wahjachi ki ookapi itapiti kokoreniame tiame. Yooma pu'kao Eesusi chokichi upatioopua, Eesusia yooma sautekapua pu'kao. ³¹Wa'a iintokopao Eesusio, ni'oo nayewatioopua, rojomio kaawe ohjotetioopua, chookopakameo sautetioopua, ki mamachiriameo tetewitetioopua tiameo, wa'a napawikame muuwaria, ki nu'uti kaawe erakoapua Riosio, tísia peenia Riosiopa Eesusio, isaeri Riosiwachio.

Eesusia, naao miiri ti'tijoeeri ko'kotena

(Marako 8:1-10)

³²Eesusia ahpo kahtiachi taamo paaesapao masiterao, chaanekapua:

—Tísia tesiwe e'renania i'ka ti'tijoeerio, i'ka muuwari taamo ahjama nokayameopua, paika taawe i'toamekopaopua, kiisi iinueka kooameo. Ki wa'atia uhjuranarenia i'kao, ki ko'kotesao, toore wahjipamerikopua wahka pooechi nokisiaiopua.

³³Waikao teeme Eesusi masiteraa chaachapakapua:

—¿Nape aatia nokaka tewitare teemea kooameo, i'wa kai waapi ki tijoeekachio, ki ookapi ti'tijoewichio ko'kotepuawichio?

³⁴Eesusia waikao iinatukekapua ahpo masiterao:

—¿Ihkina paani to'ame eemeapa?

—Oowisani paani wa'api, ookapi nu'nunti so'chi tiame — chaachapaka teemea.

³⁵Waikao Eesusia yooma ti'tijoeerio, wehchi mochipanurekapua.

³⁶Wa'a cheesaapua oowisani paani uusaopua ookapi so'chiopua tiame, te'pa ne'nepaka cheriwema kiasaopua ahpo Noonoo, chi'wanasa ki'yakapua taamoo masiterao. Waikao teemea masiteraa,

ahkasi yooma ahsepachisi naachuteka teemea, pu'ka muuwariopua. ³⁷Ihja yooma ahsepari poposatioiopua. Ko'kotiname soparakamea, oowisani weeweruma waari pochiwatiopua, yooma chi'wapameopua soparakame. ³⁸Kehki wa'a ko'kotinamea, naao miirikapua ti'tijoe, ki ihtetakaopua ooweruopua kukuchioi. ³⁹Neipao Eesusia nonorapuso muuwario, pawekakerachi moenatiopua waikao. Pukachi mo'moenasaopua, Makarani weeechi siimpatiapua.

Pariseroa saruseoa tiame, Eesusi peenia ihsiwa itani

(Marako 8:11-13; Ruuka 12:54-56)

16 Parisero ti'tijoea, saruseo ti'tijoea tiame, Eesusi ne'nemia e'enariaipua, oowera Eesusi peenia ihsiwa teewinaria. Puuuu oowera itapiti ki kaawe iintowachi chapinariapao, chaanekapua Eesusio:

—Riosi peenia ihsiwa taamo tetewitepuapua, wa'a aamo iintosoomua, nane'reme teemea, pichiwa tewekachi eenamekoopua.

²Nape Eesusia chaanekapua pu'kao:

—¿Achinikai epeche tiame tetewinare eemea no'oo naania ihsiwao, tísia machika tetewameko tuuyameai itapiti uurapario, ariyachi sehtanasipasoopua tewekachio, kaaweruma ma'chirepamio tuuyameai, ³eemea, cherayachitepa sehtanasipasooi ki nu'uti yukimio tuuyameai tiame? Yooma pu'ka uurapari machika tetewameai eemea, ¿kiisi machika tetewame eemea, ehpiami no'o naania teetoao no'o yoorao, ihtana ikipuame ohjoare ehpe taawechiamio? ⁴Ehpe taawechiami ki ka'karuma ti'tijoeri ki Riosi yooreka mochitoamea, no'o peenia ihsiwachee nane'renariamepua no'o aatanatawao; nape eemea ki tetewitepuamepua wa'asio, no'o peenia ihsiwae no'o aatanatawao, no'o ikimiaeche tetewitepuamepua no'o aatanatao, puuu enemeripua no'o naaniatiwatamea. Puuu no'o ikimiaa, ehkoriaami Oonasi ikiriachitia teeremeri, pu'kao, ki nu'nuti so'chie ko'kotiaio, simiteriamechitiaopua ahjakao.

Wa'a cheesoopua Eesusio, uumatotiapua wa'ao.

Parisero masitewara rewarurachitia ihsiame

(Marako 8:14-21)

⁵Paonamina pa'wechi ajasitioopua Eesusia, taamoo ki uparioiopua nutukao, paani ki rewarurarachi simiyame taamo nayewekapua.

⁶Pu'kachi wa'achitarichio, taamo chaanekapua:

—Nee, kaawe aamo inateka ohjopuapua parisero rewarurawarachio, saruseo rewarurachioopua tiameo, yoomachi paatusichi mu'ipameka nokayamechiopua.

⁷Rewarura nayewatioopua, taamo nutuka ki u'pario ijinatempa teemea. Waikao taamoo, chaachapaka teemea:

—¿Aa e'enone, natakepare teemea nutuka! ¿Ihtana noonoita teemea ehpeo?

⁸Waikao Eesusia taamo wa'a chaachapame inamukapao, chaanekapua taamoo:

—Ai eeme, ¿kiisi oowe erakoame eemea noochio? ¿Achinikai paani nutuka no'o nayeo erakoame eemea, aamo nutuka natakeparia?

⁹¿Kiisi pusakona eemea no'oo aatanakoo? ¿Ki inatepame eemea no'oo, mariki paanieo mariki miiri ti'tijoe ko'koterio, ki ihtetaka ooweruo kukuchiopua tiaméo, kehkina weeweruma waari popochiame na'poatiamekoopua soparakameó? ¹⁰¿Ki inatepani eemea neipamioi wa'achi no'o iintoriopua, oowisani paanieoiopua tiame, naao miiri ti'tijoe no'o ko'koteriopua tiame, wa'a soparakameopua kehkina weeweruma waari apechunatiopua? ¹¹¿Ki nane'reka inamukame eemea, no'o rewarura naewakoio, pariserochi simiyameo saruseochiopua tiameo, ki paani rewarurara no'o nayewaka cheerioiopua?

¹²Ahkasi waika wa'a chiiopa, inateparepua Eesusio ki rewarura nayewaka cheeriopaopua, pa'akachiopua. Parisero masitewakamera naewaka cheeriopua, saruseopua tiame, ki paanikamera rewarurara.

Peeroa Eesusiko tuunapua Riosie Weratiameo

(Marako 8:27-30; Ruuka 9:18-21)

¹³Makarani weechi puuyasaopua, Sesareami e'enaka teemea, Iiripo yawichi ye'karichi. Wa'ami ohjonioio, taamo ahpo masitiao, iinatuksa Eesusia:

—¿Aatanako no'oko tuuna ti'tijoeria, no'oo Tijoe Tijoetukameo?

¹⁴Teemea chaaneka nehjiakapua pu'kao:

—Ookapi ti'tijoea, Waani Paatoriko aamo tuunapua; wahjachi ti'tijoea, ehkoriaami Eeria aamo maayamepua; epeche wahjachia, ehkoriaami Eremiako tuuyamepua aamoo; epeche wahjachia pehji, aaata piirechi ehkoriaami Riosi nayewatukame maaenapua.

¹⁵—¿Eemepe, aatanako no'o tuuna eemea? —chaanekapua taamoo.

¹⁶Siimoni Peeroa, nehjiakao chaanekapua:

—Neeea aamoo, Riosie Weratiamekotipua, Riosi te'ta ahjarichi eename.

¹⁷Waikao Eesusia, chaanekapua Peeroo:

—Wa'a e'ramekapa muuu, tísia kaawe yorapuame muuu Siimonia, Oonasi taanaraa. Ki aaata amochi iintokamepua, aamo wa'a tiame inatatekaopua, no'o Noonokamera iintokamepua wa'a eratekao, apoe te'pa kahtiamera. ¹⁸Wa'a cheeriopua aamoo no'oo, Peero teewa aamo yahchiame neea, e'pe, cheeka chaniwame. Peero aamo teewame neea, pu'ka aamo noochi simiyame cheeriao,

e'pechitia pewatiamekopa. Pu'ka e'pechio neeea, yooma noochi paparakame wa'a mochiwama neeea, no'o tewekachi tiopachio, ki teteiwame pusieopua. Wa'a no'o tiopachi mochikame ti'tijoeo ooweruopua tiameo, aataai ki no'o u'yemapua, te'ta mukiwari utewariraai apoe Satanasiai. ¹⁹Aamoonia Peeroo, aata yeetapura ki'yamechitia Riosi ye'karichiopua, muiniame. Puuu yeetapura no'o aamo kiamiaa, no'o aamo aatanakoo cheeriopua. Pukae aata Riosi ye'karichi pakinariameo, pu'kae aamo wahjopurae reesisemerimua pakimichioo, aata aamochitia no'o aatanakoo ma'chitame enesoo; nape aata ki aamo cheeriachitia ma'chitakameopua no'o aatanakoo, ki reesisemerimua pu'kao, Riosi ye'karichi pakimichioo.

²⁰Wa'a cheesaopua Eesusia, utewaeme taamo chaanekapua ahpo masiterao, kiisi tuumichiopua ahpoo, Riosichi ahpo eenamekoopapua, Tijoe Tijoeotukao, ehkoriame o'inia Meesia tewaniame.

Eesusia mukimio tuunapua

(Marako 8:31-9:1; Ruuka 9:22-27)

²¹Waika o'inia Eesusia Eerusareni enasaopua, tísia aiwamio tuutuwisikapua, yooma wa'a Eerusareni isaeri pa'pamiratuameopua, pukaeo, ki teesa ahpo aiwatepuameko tuukapua, ahkasi mukiwachisi ahpo aiwatewachisi, nape meritaiopua, paika taawechi oijenamio tuukapua eenechio. ²²Waikao Peeroa kiisi inamunariapao Eesusi chiiiao, poanachi i'tokaopua te'ya cheekao, chaanekapua:

—¡Kiisi mukimerimua! ¡Riosiai kiisi wa'a aamo ikijeramepua!

²³Nape Eesusia ku'rikao, chaanekapua Peeroo:

—Waamiami se'wisa noochio. Satanasi muuuu wa'a chiiapao. ¿Ki no'o Noono Riosie ikika itipimeriche tuutiame, eerinatame muuuu? Puuu wa'a chaniwamea, oowera tijoechitia inataka chaniwame puuuu, kiisi Riosi inata.

²⁴Wa'a chaanesaopua Peeroo Eesusia, eee cheeka masitekapua masiterao:

—Aata noochi paparaka no'o na'naritonariamea, aiwaka ahpo yasitomia eramete puuuu, ki ta'iriache ahpo yasitopo inataka.

²⁵Aata ki aiwanariamea noochi paparawawichioo, ki uumapua weemera ahjario, ki pichiwarikapa puuuu noochio, ahpo paparao. Nape ki seewiamea ahpo aiwamiao noochio, kiapuame puuuu weemera ahjario, pichiwaka noochi paparakamekapapua. ²⁶¿Ihtatia kaawe enetapu tijoea, ki ookapi paarasatekaipua toomio, ki uumeri teeresaapua weemera ahjario? ¿Kehkina toomi aamo ahsepariamia maaena eemea, weemera ahjari taripua, tariniame enesoopua?

²⁷¿Aachin teeretapu naaju puuu ki weemera ahjari iinuemea, no'o Noono tisiwari teetokae enesoopua, yooma tewekachi ku'iwari ahjamao? Waika taawechio neeea, yooma aata kiapuame i'toka

enameri neeea, yooma aaata noochi paparamewichioo. ²⁸Pichiwa chaaninia, ki wa'atia itipimerikopua aamo ookapiopua, ki tetewikaopua no'o o'iniameopua no'o ye'kari yawichitukao.

Eesusi ahpo sewina tiame ikiria

(Marako 9:2-13; Ruuka 9:28-36)

17 Puhsani taawechei neipao Eesusia, Peero yeetokapua, Saantiao, Waani Saantiao poonira tiame, pu'ka yeetokao teewi kaawichite siimpakapua, kai waapi te'pa weeriachi kaawi. ²Wa'a kaawichi asisaapa Eesusia, sewina tiame eneparepua, yooma pu'ka paika ahpo yeetoria tetewachiohua. Wa'ao Eesusi nanariraa, taaachitia tajayame eneparepua, puuu wisasoriwaraa, tisiwa tohsaname eneparepua, tisiwa tohsaname, kiisi ne'neme eraniame,

Eesusi sewina tiame eneparia. (17:2)

tatapara ihsiaame. ³Pu'ka wa'apichioi, wa'achi ajakame tetewiriapua tiameo, Moise Eeria tiame, ehkoriaami ahjariame Eesusi ahjama nayewaka. ⁴Pu'ka wa'a tetewapa Peeroa, senawato kihta inatasa chaanerepua Eesusio:

—¡Paamira, kaawechupena aamo ahjama e'enakame teeme! Aamo erasoo, paika ekapora ajawama teeme i'wa, piiripia aamowichio, piireea Moisewichio, piirechia pehji, Eeriawichio.

⁵Wa'a chiiioi Peeroo, paawi tajayame eenaka, yooma mo'poreparepua Eesusi ahjama ajaniachio. Waikao pu'ka toomarichi o'iniaio, eee chiiame inamuriapu puuu paikaa, Eesusi ahjama siimpakamea, Eesusi masiteraa:

—Eeme yooma weeechi mochikame, ihjipu no'o taanáá, ki teesa nakika no'o uuriaa, pukachio no'oo, tísia kaawe e'reka yasitoaaa. Yooreka mochtomitiapua pu'kao, e'weka keepuka tiame.

⁶Wa'a chiiame inamukapa Eesusi masitewaraa, tahpitika erapakaopua, ki nu'uti yoorewa e'reweka Eesusio, chopokorieka ajaparepua, ahkasi wehchisi koomorasipaka. ⁷Waikao Eesusia wa'a te'tioiopua pehjio, wa'a te'tiachi pehji eenakao, ahjachi seekarepakao chaanerepua:

—Ajasisa. Ka'te majako wa'asi.

⁸Waikao Eesusi masitewarao ajapaka ne'nepoio, Eesusiche wa'a weeriame tetewarepua, ahpo chokichi.

⁹Ehjepao kaawichi o'inia tetekiaiopua Eesusia, chaanerepua ahpo yeetoria masiterao:

—Ka'te aaata tuuyemitia eemea, i'ka aamo teewi tetewiriaopua, ahkasi no'o Tijoe Tijoetukameo, no'o meritioi oijenachisi.

¹⁰Wa'a chiopua Eesusio, iinatukeria puuu paika masitewaraa:

—¿Achinitio yasipameri muuu naaju aamo ye'karichio, iyoteri ti'tijoeo ke'chu Riosie Weratiame yawichi yasipoio, Eeriakamera enameriko tuuyamekopua pahchao?

¹¹Wa'a chaachapopa ahpo masitewarao Eesusia, chaanerepua pu'kao:

—Pichiwa chaachapame puuuu, Eeria pahcha enameriko tuuakao, puuupua, iintomerikoo ti'tijoei Riosichi te'terepuame katewemeria.

¹²Nape puuu Eeriaa, eenakamekaite puuuapa, nape ti'tijoea ki machika tetewikamepua pu'kao, ohsotia a'chikoi yoorarepua na'arekao. Wa'achitia yorapuame neeeai Tijoe Tijoetukamea, pu'ka ti'tijoei nanaarameeo.

¹³Wa'a chiopua Eesusio masiteraa, pahteka inamure puuuu, Waani Paatori nayewaka chiiamekopua, Eeria yoorari simiteriopa Waanio yorasikao.

Eesusia temari, na'arari tijoeturi yahchame yachapatena

(Marako 9:14-29; Ruuka 9:37-43)

¹⁴Wa'a kaawichi o'inia tetekioiopua Eesusio, taamo Eesusi masitera toaria mochikachio, muuwaeme e'enakame mochikame tewakapua wa'ao. Wa'ao piiripi wa'a e'nakamea, chopokorieka weripaka Eesusi natepakao, chaanekapua:

¹⁵—Paamiraa, taamo tesiwa e'rejerani neeea, no'o taanaa, mumukipamekapu na'ararie. Tísia aiwamekapu wa'a tiiapao, weesa na'ichi wiwichipateniamepua na'arari tijoeturieopua, neerochiamioipu tiame. ¹⁶Pukaepa i'wa aamo u'yepakamenia aamo sautemichio. Aamo masitera sautenurekainia nape ki kajukapua yoorakai.

¹⁷Eesusia nehjiakapua:

—¡Ai eeme kiisi ahjachi erakoame Riosichio! ¿Akanasi aamo chaaneka neeea, aamo noochi paparapamichioo? ¿Akatiyasi aamo anachata neeea, aamo ki noochi oowe erakoao? Ehsóó, no'o u'yepao pu'ka temario.

¹⁸Waikao Eesusia pu'ka temario, pu'ka na'arario, te'yaka ma'chipakapua temarichio. Pu'ka na'arari ma'chipasetiaapua temaria, ikanati kaaweruma kahtiapua, saukame.

¹⁹Neipao Eesusi piineri kahtioio taamo ahjama ajawariacheo, iinatukeka teemea:

—¿Achinikai ki kajukame teemea, pu'ka tijoe na'arari tijoeturi yahcha ma'chipasekao?

²⁰⁻²¹Wa'a chaachapaniopao, taamo chaanekapua Eesusia:

—Ai eeme, ¿ma'chipamekosa erakokame eemea, kiisi Riosichi paparaka itayame enesaa? ¿Ki aamo wa'api utewariekosa ma'chipasemo erakokamekosa eemea? Ihjia tisiwa pichiwa tiamepua: Eemea teesaoi te'ta Riosichi paparakame enesaa, mohtasa pahchirakoi kehchuma ki weruma, Riosia aamo kajutemiipua pu'ka na'arari aamo ma'chipasenariaopua; ihtaoi aamo yoranariao, teesaoi Riosichi aamo paparaso, Riosia aamo kajutemerikoipua kajutekao, ahkasi i'ka kaawioi ikicha weripanurekooi.

Eesusia eenechi tuunapua ahpo mukimia

(Marako 9:30-32; Ruuka 9:43-45)

²²Neipao Arirea weechiami ohjonaiopua, Eesusia taamo chaanekapua:

—Nee Tijoe Tijoetukamea, tijoe nanaaramechi nehjpuamepua.

²³Neeea pukaao, meripuamenia me'yao nape paika taawechi oijenamerinia eenechio. Wa'a chiopa Eesusio, tisia yuuwesipaka teemea.

Yawichi koparoawa i'isaeri tioparawichio

²⁴Eesusio Kapenau asisooopua taamo ahjamao, wa'a tiopachi koparoamea, Peerochi e'enaka chaanekapua:

—¿Aamo masitariwaa, ki natetiamepua tiopachi koparowaniameo?

²⁵—Eje'e, natetiamepua tiame pu'kawichioo —nehjiakapua Peeroa.

Ehjepa petechi pakioi Peeroo, Eesusia ke'chu nayeoi iinatukekapua:

—Siimonii, ¿achini chiiamemua? ¿Aatanakamera koparoame ohjoare i'isaeri ya'yawichia, ahpo tiopawichioo, i'wa wa'api ohjoemekosa, ma'chikosa o'inia enapamekosacheoi?

²⁶Peeroa nehjiakapua:

—I'wa ohjoemeraa, ka'i.

Eesusia waikao aampachi cheekao:

—Wa'a teeresoo teemea, kihta natetemetepua pu'kawichioo.

²⁷Nape ki seesenukai natetenia kaawepua, ki aaata ki kaawe

eramichiopua. Wa'a teesoo, wiitu siinka weruma neerochi, so'chi po'wachupuapua. Pahcha so'chi aamo ma'chipariachi, ne'nepuapua chu'wachio wahjoneka, wa'a tewimamua piiripi toomi. Pu'kaeche ahsepameripua, yawichi koparowa natetepuameo, taamo na'pawichio koparowaniameo.

Aatana ohjoare epeche tiamea weruma

(Marako 9:33-37; Ruuka 9:46-48)

18 Waikao pu'ka wa'api taaweche, aaata Eesusi masitia pepenipanariamea, Eesusi naaepakao, iinatukekapua:

—¿Aatanakamera ohjoarepu, epeche weruma enemeria tewekachi ye'karichio?

²Waikao Eesusia piiripi kukuchi paaesapaopua, taamo naasipa werapakaopua, ³cheekapua yooma inamuachio:

—Tísia pichiwa ihjia: Aaata ki i'ka kuitachitia tiamea apochio, ka'chi iika pakimeri puuuu tewekachio, no'o Noono ye'karichiopua.

⁴Epeche weruma teerenariamea tewekachi ye'karichio, i'ka kuitachitia teeremeripua, yooma ahpo noono chiia pichikiam.

⁵Aaata kuitachitia noochi paparamea, pakimeripua Riosi ye'karichio, te'pa tewekachio.

Tatakorichi wichiwa eeyowa

(Marako 9:42-48; Ruuka 17:1-2)

⁶Nape aaata kukuchichitia noochi paparakame tatakorichi wichitekamea, ohso kaawe kutachi o'yesa tusura matasurara, pa'wechi ipaniame nakiyamepua, pu'kao kai waapisi teere piwitewika, si'rika mukimichiopua. ⁷Eesusia pu'ka nayewaka kajusaapa, taamo tatakorichi wichipua, eeyowa tiia taamo nayewekapua. I'ka naewakaopua, eee taamo chaanekapua:

—I'ka wehjoarichi taamo mochikachio, tahpitika tiamepua itapiti, taamo wichiteme tiame. Wa'a tiiachi i'wao, ki ookapi mochikamekopa ti'tijoeri ki ka'karuma taamo tatakorichi ruhjitenariame. Nape jai puuu wa'a aaata iintokamea!, kiisi cheriwepuamepua Riosie.

⁸Pukaepa neeea, aamoo chaaniamepua, aamo seeka aamo taaraoi tatakorichi aamo wichitesoo, ohso kaawe tehpunasa ipania kaawepua, nape mehkaa. Epeche kaawepu piiripi seekaeka, piipiri taaraekaoi, ki wahjiam ahjarichi pakiniamea ohso kaawe, ki na'pa seekaekao, na'pa taaraekaoi, ki teesa aiwaniachi pakiniamechitia. ⁹Aamo puusioi ki kaawerumachi aamo wichtenaresoo, ma'chipasa mehka ipapuapua pu'kaoi. Epeche kaawepu piiripi puusiekai Riosi ye'kari ahjarichi pakipuaa, ki ooka puusieka ki wahjiam na'ichi ahpo ipaniamechitia.

Po'wa wekakamechi wa'achitaka nayewatiame

(Ruuka 15:3-7)

¹⁰Pu'ka naewaka kajusaapa Eesusia, po'wa wekakamechi simiyame nayewakapua. Pu'ka nayewakao o'inekupua cheekao:

—Ka'te ki kaawe chaaneka tetewi aaataoi u'utichitia noochi paparakameo, no'o te'pa te'ta Noonoo, ahpo tewekachi ku'iwarie neesetoamekopapua pu'kao, noochi ahpo paparao ku'ika ki toitemichiopua, ihta keenakooi ku'ipamichio ahpo ku'iwa nakiso.

¹¹Nee Tijo Tijoetukamea, pu'ka po'wachitia wewekakame, i'yamia eenakame neea, noochi e'enamichiopua pu'kao, noochi paparaka.

¹²'Ihja, aaata piie siento po'wa iinuemeka tiamepua. Puuua, piiripioi ahpo tepuya

wekasoo, ikanati simika i'yamepua pu'kao,

wahja ahpo tepuyao

toisa ku'itapioi. ¹³Pu'ka

wekakame teisaa, ¿ki epeche

kaawe e'retarepua pu'kao, ki

wahjachitia naao weerewa

oosa mariki watani ahpo

toariaopua ku'itapi, po'wa?

¹⁴Wa'achitia no'o

Noonoi tísia kaawe

erapamepua, aaata ki

kaawerumachi oiyai, apochi

upatioopua, nu'utichitia

apochi paparakopao. Tísia

kaawe erapame puuua,

aaatai i'ka nu'utichitia

apochi paparakameo,

wekakame itipijerapapua, ki

kaawerumachio.

Po'wa wekakame tewitiame wa'asi.

Achini teeka ahpo cheriweka mochitoniam

(Ruuka 17:3)

¹⁵Neipao Eesusia, taamo poponiwa cheriwewa nayewakapua. Puuua pu'ka nayewakao cheekapua:

—Aaata Riosichi paparame ki kaawe iintosoopua amochio, piineri ihsioi amoe simika katewepuapua pu'ka ahjamao. Kaawe teereka itipinariaapua amochio, ahpo cheriwenuramapua. Wa'a iintosoopua, ahpo kaawe e'reka itipima eeme. ¹⁶Nape ki katewenaresoopua aamo ahjamao, i'yapuapua ooka paikaoi pu'ka iintoria tetewikame, pu'ka

pichiwatarie aamo katewepuapua pu'ka iintorio. ¹⁷Ki e'wesoopua pu'ka aamo ku'yame katewekaopua, Riosichi paparame pirenaturichi i'topuapua pu'kao, aamo ku'ika ne'neweka katewemichiohua pu'kao. Nape pu'kao ki e'wesoo Riosichi paparame pirenaturio, wa'asi waikao, wa'atia toipuapua pu'kao. Nape pu'kachepa pu'kao, ki Riosichi paparame tetewipuapua pu'kao, tijoekoio owitiamekoiopua, pu'kao ki ka'karumachiche oiyamekopao.

¹⁸'Ihji no'o chiiaa kiisi se'wi ikimeripua: i'ka weeechi aaata ahpo kateweka cheriwesoo, wa'achitia cheriwepuamehua tewekachio; nape ki aaata ahpo kateweka cheriwesoo, wa'achitia ki cheriwepuamehua taamo Noono te'pa kahtiameepua tewekachi.

¹⁹'Eenechio chaaninia: Aaata eeme ookaoi paikaoi aamo ki kaawe noonoria katewemia napawisooopua, aamo cheriwepua itasoo Riosichio, no'o Noono tewekachi kahtiamea, aamo cheriwemapua. ²⁰No'o Noonoo aamo cheriwemapua, nee aamowichio tatakori natetekamea, aamo napawiriachi ihsiopa tiame.

²¹Waikao Peeroa Eesusi naepakao iinatukekapua:

—Paamira, aaata no'o Riosichi poponiwa ki kaawe iintosoopua noochio, ¿kehkinasi anachetania cheriweka pu'kao, oowisanisi?

²²Eesusia nehjiakapua pu'kao:

—Muuu ki oowisanisi cheriwemerimua pu'kao, ahkasi paika weerewaoi oosa marikisi o'owisanisa^a, cheriwemerimua pu'kao.

Yawichichi tekipaname ki cheriwekame aaata

²³Ahpo cheriweniame naewaka kajusaapua Eesusia, Riosi ye'karichi simiyame nayewakapua wa'achitarichio. Pu'ka naewakao, eee cheeka o'inekapua:

—Aaata yawichia, yooma ahpo tehkiwa neesetoame wikirieka koparoomo o'rariataipua. ²⁴Pukeri o'ichoi wikiriewa ne'neka, pahcha puuu u'yeparia aaata wikiria ne'niaopua, ki ookapi toomi wikirewakatapua, oosa mariki miiriahka. ²⁵I'kao teekora, ka'chi iika natetemio tiiopa wikiriemeo, toomichi nehjinuremo o'rariataipua wikiriemeo, yooma pu'kao iinueka ahjamaopua, uupiraopua, tatanaraopua tiame, pukae nehjitiameo, natetetiame itipimichiohua wikiriara. ²⁶Wa'a yoranarewaopua wikiriemea, chopokorieka weripaka tísia naaracheriataipua ahpo teekoo, tesiwa cheeka ahpo cheriwenureka: “Muuu no'o teekoo, ka'te te'ta yaapi no'o e'remitiamua aamo no'o wikirikawichio; no'o puuyemitiapua pehjo paikapi taawei, yooma aamo natetemiitenia pu'kao.”

²⁷Waikao teekora tísia tesiwa chiiopa pu'kao, tesiwe e'repakaopua pu'kao, yooma cho'weriatapua wikiriara. Wa'a ikisaopua

a 18:22 Wa'a cheeka Eesusia, kehkisa nakiya cheriwepuame, cheeka cheeriapua.

Ihja cheriwetiaio, ki cheriwenarerepua.

wa'atia toariatapua
no'ramichioo.
28 Nape puuu wa'api
cheriwetiameaio,
ahpo ta'pechi no'raio,
aaata wa'achi
tekipanameopua
tiame, piie siento
wa'api wikiriekoipua
pu'kao toomi, pooechi
natepakaopua,
kutachi chapikaopua
chaaneriatapua:
“¡Ehpe wa'api
no'o natetepuapua
aamo no'o

wikiriekao!” 29 Waikaopu wikiriemea, chopokorieka weripaka tísia tesiwa cheeriataipua chaaneka: “Ka'te ikanati aamo natetejeramua no'o wikiriekao, yooma aamo natetemitenia, aamo wikiriekao.”

30 Nape ihja ki puuyenareriatapua pu'kao, ohsotia karichi pachariatapua pu'kao, ahkasi yooma ahpo natetiachisi. 31 I'kao wahjachi wa'api tekipanamea, wa'a iintokopa pu'kao, ahpo teekochi wenejiriatapua pu'kao. Nekamuchiapapua pu'kao, yooma i'ka iintoria tuuyeriatapua ahpo teekoo. 32 Waikao teekoraa paaeriatapua wa'a wenejitiameo, enasoopua pu'kao, chaaneriatapua: “¡Ki tísia na'arame muuua? No'oo yooma aamo cheriwekoipua aamo wikiriaio, 33 ¿ki wa'achi iintomo teereriamua naaju, no'oo aamo cheriweriachitia?”, chaaneriatapua.

34 Waikao teekoraa tísia nekakao, karichi yachanurariatapua pu'kao, wa'a yoorakaopua ahkasi wikirieka nateteriatapua.

35 Eesusia cheekapua aampachi pehji:

—Wa'achitia no'o Noonoai ki cheriwemapua aaatao, ki ahpo iikachi e'raka cheriwameopua ahpo piirechio, aaata ahpo cheriwenuresoopua.

NeNEWIKAI poanatumiaE masitewa Eesusie

(Marako 10:1-12; Ruuka 16:18)

19 Neipa pu'ka wa'achitarichi naewasoopua Eesusio, puuyatiapua Arireao. Oorani akichi paonamina e'natiapua waikao, Uurea ye'kari nenekuwachi. 2 Ki ookapi wa'ami taamo na'naritokameo Eesusia, yooma sautekapua kokoriameo.

3 Wa'a ohjonioio ookapi pariseroa, iinatuokekapua Eesusio, itapitichi wichipatenariapapua, eee chaachapaka:

—¿Reesiseri ohjoarepua ahpo uupichi poanatuniamea, ihta itapitiwichiooi?

⁴Eesusia nehjiakapua:

—¿Ki iyoname eemea Ehkoriami Iyoterichio, pukeri Riosi tijoe neterioio, eee chiiachio, “piiripi tijoe neterepua, piiripi oowitiame tiame”, chiiachi? ⁵Riosia pirenachi Iyoterichio, cheriaipua tiame: “Pukaepa tijoea, ahpo yayawa toayamepua, ahpo uupi ahjama neewisaapa, na'pa pirena piiripi enepamiapa.” ⁶Wa'a tiiachipa no'o Noono Riosia, ki ookachitia tetewanipua nenewikameo, piiripichitia enepakamekopua pu'kao. Pukaepa Riosi pirenaturia nenewika, aaataai ti'tijoeria, kiisi poanamatetepua pu'kao.

⁷Wa'a chiiopa Eesusio, eenechi iinatukekapua pa'pariseroa:

—¿Nape aatia Moise Nuurari Iyoteria chiiamepua, reesisewako tuuka pu'kao, iyoterichiche poanataro iyotesa kiasapua nenewikameo?

⁸Wa'a chaachapopa, Eesusia cheeka nehjiakapua:

—Moisea wa'a iintorepua pu'kao, ti'tijoerio kiisi e'waka mochitonariopa Riosi nuurario, wa'a tiame aamo tísia itariopua aamoo. Pukaepa wa'a iintorepua poanatuwa reesisekao, nape no'o Noonoa pukeri o'iniachisio, kiisi reesiseriaipua wa'a tiameo. ⁹Pukaepa neea aamoo chaanenapua, aaata ahpo uupichi poanatakamea, kihta suwepori iintokame enesoo, wa'a iintosapa piirechi oowitiame ahjama neewisaapua, apoekamera suwepori iintoamepua.

¹⁰Waikao teemea Eesusi ma'masitewaraa pu'ka wa'a tiame inamukapao, chaanekame teemea Eesusio:

—Wa'a teeresoo ohso kaawe ki nenewinia nahkipua.

¹¹Waikao Eesusia, taamo chaanekapua:

—Ihji no'o chiiiaa, ki yoomawichio puuua, nenewiniamewichioche puuua, puuua, Riosi chiiia te'ta iyorika mochitonariamewichiochepua. ¹²Nenewiniame nayewaniachi tiamea, ki yooma ti'tijoe nenewime te'teriamepua. Iintuame ti'tijoe ahpo naawariachisi o'inia ki tatanatame te'tiamekapa. Wahjachi ti'tijoe tiamea, ki nenewiamepua, kaponitiatimekapapua. Wahjachi ti'tijoe tiamea, ki nenewiamepua, Riosi tehkiwachiche ki wahjame teetonariapa. Wa'a tiiachipao, ihji no'o chiiiaa, te'ta Riosiwichio iyorikache yasonariamewichiochia.

Eesusia, Riosi kaawerumari yahchena kukuchi

(Marako 10:13-16; Ruuka 18:15-17)

¹³Piie taawechi Eesusi u'yepanioi kukuchio, i'kawichioo kaawerumari itamichiohua Riosio, Eesusi masiteraa te'yariaipua Eesusi u'yepapuaichioo. ¹⁴Nape Eesusia, chaanekapua masiterao:

—Toowa pu'ka kukuchio noochi e'enamichio. Ka'te wa'ine pu'kao, pu'ka kukuchi tiamekopua no'o Noonoo ye'karichi muimeria, puuu kukuchi ahpo noonoo ihta chii'aio ikanati pichikiamekopua.

¹⁵Waikao Eesusia, pu'ka kukuchichi seekarepaka, ahpo Noonoo paparaka kaawerumari yahchesoopua, uumatotiapua wa'ao.

**Aaata ki paamira pehji
tísia paarasatiame,
Eesusi ahjama nayewani**

(Marako 10:17-31; Ruuka 18:18-30)

¹⁶Piie taaweo aaata tijoe eenariapua Eesusi ne'nemiao, puuuu chaanekapua Eesusio:

—Kaaweruma Masitari, ¿ihtana iintotarenia ki wahjiamesi ahjari no'o iinuepuamichioo?

¹⁷Eesusia nehjiakapua pu'kao:

—¿Ihtana tiiachipua no'o tísia kaaweruma teewamemua? Te'ta kaawerumaa, piiripi wa'apiche puuuu, Apoe tísia te'pa kahtiame Riosiche. ¿Wa'a tiamekosa no'o e'riame muuuu? Weeh, pu'ka aamo ki wahjiame ahjari iinuenarewachi simiyameo, no'o Noonoo nuurarira e'weka yasitopuachepua.

Waikao tijoea cheekapua nehjiakao:

¹⁸—¿Ihtanapu nuurari no'o e'wemiaa?

Waikao Eesusia chaanekapua:

—Ka'te me'ya, ka'te suwepori ihsi, ka'te ichiko, ka'te wistumitia muuuu aaatao, ki kaawe yorapuawichioo, ¹⁹aamo yayawao yoorepuapua, aamo piirechioo kaawe e'raka tetewipuapua tiameo, aamo wa'apichitia.

²⁰Wa'a chiiopua Eesusio puuu tijoea, chaanekapua:

—Yooma pu'kao neeea, yooraka yasitokame neeepa, temarikai o'inia. ¿Ihtanajupu no'o toitiaa naaju pehjo?

²¹Eesusia wa'a chiiopa pu'ka tijoeo, pu'ka pichiwarira nane'renariaapa, chaanekapua:

—Te'ta kaaweruma enenariaa, yooma nehjipuapua aamo iinuekao, wa'a iintosaapa muuuu, te'ta tooremuka mochikamerao, pu'ka ihkokepuapua wa'a iintosaapa waikao. Wa'a iintokame enesaamua, tewekachikamera iinuemerimua aamo te'ta pichiwariri

Eesusia kukuchio, Riosi kaawerumari yahchena. (19:14)

*Aaata tísia paarasatiamea
ki paamiraa pehji, Eesusi
ahjama naewani. (19:21)*

paarasario, pu'ka ki wahjiamé
ahjario, aamo i'yáo. Yooma
pu'ka iintosaapa muuua, noochi
enapuapua waikao, no'o yeetowa
enepaka.

²² Wa'a chaanetiapa puuua,
yuuweeme akipakapua, no'rakao,
ki ookapi tomiwaemekapa puuua,
kihta wekateme e'ramekapa puuua.

²³ Pu'ka no'rasoopua Eesusia,
chaanekapua ahpo keepuameo:

—Ihja tísia pichiwapua:

aaata tísia tomiwaemea, tísia
eerina tiame puuua, ahpo Riosi
ye'karichi pakimiao. ²⁴ Eenechi
aamo chaaniamenia: Epeche

ki tehki tiame piiripi tumusari animari i'ikia puusirachiami
u'matoteniamé, ki aaata te'ta tomiwaamechitia ahpo Riosi
ye'karichi pakimiao.

²⁵ Masiteniamé wa'a tiame inamukapao, epeche tahpitika
erapakao, chaachapakapua Eesusio:

—¡Aa, naakona! ¡Wa'a teesoo aatanakamera newimeripua?

²⁶ Waikao Eesusia kaawe ne'nepakao, chaanekapua:

—Ihji newitoniamé ti'tijoewichioo, kiisi ahsepame tiamepua,
nape Riosiwichioo ka'i.

²⁷ Wa'a chaachapatiopua Peeroa, chaanekapua Eesusio:

—Kaawechupena teeme aamo masitewaraa, yooma taamo
iinueriao, toakamepua. Wa'a tiiao uumeri teemea pu'ka paarasario,
¿nape ihtana paarasaripu puuua?

²⁸ Waikao Eesusia, cheeka nehjiakapua Peeroo:

—Kiisi wehchi wichimeri ihji no'o chiiiaa: Yooma ihta
weemeratatiachi taawechi asisoo, nee Tijoe Tijoetukameo
yasipasoopua tiame, no'o tísia peenia tiamechi ye'karichio, neea
aamoo no'o ku'ika katewemeri ajawamania, pu'ka i'isaeri oosa
marikichi aampa ooka tetejimarichio, kateweri enemichio. ²⁹ Yooma
aaata ahpo iinuwa toakamea no'owichioo, naatichitia: ahpo kariwao,
ahpo papachi, ahpo pipini, ahpo yayawa, ahpo tatana, ahpo
weewa tiame, epeche ki ahpo toariachitia kiapuamepua Riosieo,
u'matoame piie sientoo si'siento paarasari kiapuamepua, wa'a kehki
ki'yakameaipua pehjo, weemera ahjari kiameripua tiameo, ahkasi
ki wahjiamési. ³⁰ Wa'a Riosi weemeratariachiopua, yooma napati
wa'achitia paarasateka mochipuamepua, napati te'terewa tiame, ki
i'wa weechitia.

Tekipaname noonowiriachitia wa'achitari

20 Eesusia, Peero nehjiaka kajusaapa, yooma taamo wa'a keepuameo, piirechi wa'achitarichi taamo nayewekapua, ahpo ye'karichi simiyame. Puuuu eee cheekapua: Ihji Riosi ye'karichi kiapuamea, aaata tekipanakame nateteniameka tiamepua. Aaata teekoa echakamea, pa'a piari werisika simiriataipua aaata tekipaname i'yamiaopua. ²Ihji tekipaname teewisaapa, piie taawe yowiwame yowitemio tuuka uhjurariataipua tekipanamichioo. ³Watanichi keenakoopua wa'asi tiame, eenechi simiriataipua wahjachi tekipaname i'yamiao muuwaeka nehjiwachi, wa'amiahka ajariatapua wahja kihta yoorame. ⁴Pu'kaoi chaaniatapua: “No'o echiwachi siimpamitia eemeai tekipanamiao, kaawe aamo natetemane”, chaaneriataipua. Puuuai, wa'achi siimpariatapua tiame, tekipanamiao. ⁵Oowetawe asitoio wa'achi iintoriataipua, arikiriopua tiame, tekipaname i'yamiao. ⁶Marikichi simiyachiopua aario, wahjachi wa'ami ahka oowera ajakame tewakatapua. Pu'kao chaaneriataipua: “¿Achinikai ki tekipanakame eemea, ehpe taawechio?” ⁷Ihji chaachapariataipua: “Ki aaata takewakopa”, chaachapariataipua. Waikao takewameraa chaaneriataipua: “Siimpamitia eemeai no'o echiwachi tekipanamia.” ⁸Neipao teekoraa cheeriatapua ahpo tekipanakiamie paamiratiao, nateteniachi asisoopa aario: “Natetemitiamua no'o tekipanakiao, pipiripi paaesika, neipa e'enakamechi o'ineka.” ⁹Marikichi keenako aari tekipanamia e'enakameopua, ahsieme piie taawe yowiwame sotateriataipua pu'kao. ¹⁰Pahcha piari e'enamea epeche ahpo natetepo orakoriataipua, nape wa'api kehki piie taawe yowiwame kiatiapaopua. ¹¹Wa'a ikitaapua, kiisi kaawe erakokao, chaachapariataipua ahpo teekoo: ¹²“¿I'ka ku'itapi wa'api tekipanakameoi, wa'achi kehki natetere muuuu tamochitia, taamoo yooma taawe tekipanakoipua, tatae aiwakao?” ¹³“Eje'e — chaaneriatapu teekoraa—. ¿Ki piie taawe yowiwamewichiokosa e'enakame eemea aamo tekipanamiao? —chaaneriatapu teekoraa pu'kao—. Ahsieme aamo natetekamenia aamoo. ¹⁴Natetetiame muuuapa, yaapi no'rasa. I'ka neipa e'enakameopua, nooe wa'a kehki e'rekapa, wa'a kehki natetekamenia. ¹⁵¿Ki no'o iintonaria iintotarenia naaju, no'o wa'api tomiwaeo? ¿Tísia ikotuchiamekosamua naaju, i'ka nooe no'o oowe e'reria nateteria toomi?”

¹⁶Wa'a cheesapa Eesusia, cheekapua:

—Wa'achitia no'o Noono ye'karichi muimeria, neipa kuwachi wa'asi e'enakamea noochi paparamiao, pukeri o'iniachi pahcha e'enakamechitia noochi paparamia, wa'achitia napati kiapuamepua, no'o Noono tewekachi kahtiameeopua.

Eesusia paisa simiyame tuuya ahpo mukimiao

(Marako 10:32-34; Ruuka 18:31-34)

¹⁷Eerusareni siimpapooio Eesusia, taamo ahpo oosa mariki aampa ooka masiterao poanachi i'tokao, chaanekapua:

¹⁸—Née, Eerusareni siimpani teemea ehpeo. Wa'ao nee Tijoe Tijoetukamea, isaeri tioparachi neeserosie nanaaramechi nehjipuamepua, iyoteri ti'tijoechi. Puuu ti'tijoea, no'o merinuremapua. ¹⁹Wa'a noonowitioopua tísia no'o na'aresao, tísia no'o wepisaopua tiameo, ki isaeri ti'tijoechi kiapuame neea, kurusichi chuhchaka merimichioopua. Nape wa'a yooraka meritiainia, paika taawe i'toio, oijenamerinia eenechi.

Saantiao Waani tiame yeeyera Eesusi itaria

(Marako 10:35-45)

²⁰Eesusio Eerusareni siimpanioiopua taamo ahjameo, Sewereo uupiraa, ooka ahpo tatana ahjama eenakaopua, Aakowo Waaniopua tiame Sewereo tatanarao, Eesusichi eenakaopua chopokorieka weripakapua Eesusio, tesiwa cheeka nayewekaopua, itapiti itanareka.

²¹Eesusia wa'a iintokopao, iinatukekapua cheeka:

—¿Ihtana eratoame muuuu?

Waikao puuu oowitiamea chaanekapua Eesusio:

—Paamira, neea aamo itamia eenakamepua, i'ka ooka no'o tatanao, aamo ye'karichi yasipasaamua, aamo kahtiachi nenekuo, chokichi mochitejeraninia, piiripi ahjamina, piireo owemina.

²²Eesusia wa'a chiopa pu'ka oowitiameo chaanekapua:

—Muuuu kiisi inatamemua aamo itayao.

Wa'a cheesaopua Eesusia, oowitiame tatanara iinatukekapua:

—¿Anachamerikosa eemea naaju, no'o paasowachi iijimiao iijika, tisiwa chihpuameoipua pu'kao?

Aapoeo chaachapakapua:

—Eje'e —chaachapakapua—, anachaka iijima teemea.

²³Waikao Eesusia chaanekapua pu'kao:

—Eemea kajutarepua kajuya pu'ka iijikao, nape pu'ka no'o neneku mochipuameo, ki nee iintomeripua pu'kao, apoe no'o Noono iintomeripua pu'kao.

²⁴Waikao teeme oosa marikia, wa'a chaachapame inamukapa pu'ka tehtemario, nekumeka teemea pu'kao. ²⁵Wa'a iikopa taamoo Eesusia, taamo chaanekapua:

—Eemea tetewamepua weeweruma tiarieme ya'yawichio, tísia e'raka yooraka tetewamekopua ahpo yoorewachi mochikameo, tísia ahpo utewarieo saateka. ²⁶Nape amochio eemea, ki wa'a erakoka mochimetepua Riosichi iyoriamea. Ohso kaawe eemea, aaata paamiratuame enenariamea, eemekamera yorakiamera

enemeripua aaata aamo ahpoo, kihta aamo weruma uuka. ²⁷Eemea amochio epeche weruma enenariamea, yorakiamera enemeripua. ²⁸Wa'a teeremeripua, neeeai Tijoe Tijoetukameai ki no'okamera yorakepuawichio, eenakamenia. Neeea Tijoe Tijoetukamea, ohsotia aamokamera yorakemia eenakamenia, ahkasioi no'o ahjarioi nehjimia, mukiwachisi, ki ookapi ti'tijoewichioopua, pejana nateteteka kokosapuameopua, tatakoririawichioo.

Eesusia, ooka ki mamachiriame yachapatena

(Marako 10:46-52; Ruuka 18:35-43)

²⁹Taamo Eriko o'inia puuyatioio, ki ookapi Eesusi ahjama e'enatiapua. ³⁰Pooechi nokisinioio, ooka ki mamachiriame

*Ooka ki mamachiriame ahpo
tesijejerani Eesusi. (20:31)*

tetewitiapua poesuwe mochikame. Puuua wa'ami taamo u'matopoio, Eesusi sisinamukapua, wa'ami ihtoame inamukapa. Puuua chaachapakapua:

—¡Muuu ehkoriaami
Raawitaruchi eenameee!
¡Taamo tesiwe e'resa
pahchuu, tísia tesiwa
erakoka chaachapame
teemeaaa!

³¹Waikao ookapi

wa'a nokisiamea taamo ahjamao, ihchi mochinuriaipua pu'kao ta'omaka. Nape aapoeo ohsotia epeche weeru sisinamukapua Eesusio, chaachapakapua:

—¡Paamíraaa, Raawítaru ehkoriaamichi eenámeee, Taamo tesiwa e'resa pahchúuu!

³²Waikao Eesusia paeakapua weripakao, wa'a ikisaapua iinatuokekapua pu'kao:

—¡Ihtana aamo yorajerani eemea?

³³Waikao ki mamachitiamea, muuenati naewakaopua wa'asio, chaachapakapua:

—Paamira, taamo ki mamachiria sautejerani teemea.

³⁴Waikao Eesusia tesiwa e'repakaopua pu'kao, puichi seekarepakao, sautekapua

*Eesusia ooka ki mamachiriame
ma'chirepateka, sautena. (20:34)*

pu'kao. Ikanati kaawe ma'chiriame itipitekapua. Waikaopu ki mamachiriame sautetiameai wa'a, Eesusi ahjama nokisikapua tiame siimpianiachi.

Eesusia Eerusareni pakina

(Marako 11:1-11; Ruuka 19:28-40; Waani 12:12-19)

21 Eerusareni ke'chu asinioio, Wepaje tewaniachi ajasitioopua Ooriwo roomosachi mo'moenakao, Eesusia ooka ahpo masitera uhjurakapua chaaneka:

²—Eemea paao

siimpamitiapua, ma'chiachi mochiwachi. Wa'a teimeri eemea piiripi uuru ye'ira, oowira taanaeme. Pu'ka uuru taanarao o'yaeka chuhkuao, na'sonasa no'o u'yepapuapua. ³Aaata aamo wa'inesoo, chaanepuapua

Uuru Eesusiwichio u'pani. (21:3)

pu'kao, aamo Paamirae i'yetonuretiamekopua, ku'itapi, ehjepa upapo tuutiamekopua eenechio.

⁴Ihji uuru upatiamea, ehkoriame chanitiame pichiwa eneriapua, waikami Ehkoriame Riosi cheeriaopua, ahpo nayewaturachiopua Iyoterichio. Eee cheeriaipua:

⁵Siioni^b muuwari mochiwachio, chaanepuapua pu'kao:

“Ne'neo eemea aamo Yawichio;
tesiwā teetoka yasitoamepua
uuru taanarachio.”

⁶Puuu ooka Eesusi masitewaraa waikao, yooma wa'a noonowirepua waikao, Eesusi uhjurariachitia. ⁷Ehjepao Eesusia pu'ka uuru taanara i'yepatiaapua, wisasori ipeteka yaasetokapua. ⁸Waikao muuwaeme puuyeka ajakamea uumatopuachio, wisasori ipetesiapua u'matomiachio. Wahjachi puuua, kuhsisawa ipekesiapua, u'matomiachio.

*Eesusia uuru yaasetoka
Eerusareni asina. (21:8)*

b 21:5 Siioni tewaniamepua, Eerusareni mochiwaria.

⁹Waikao pahcha nokisiamea, pukamina nokisiamea tiamea, weeru chaachapasiapua siinasikao:

—¡Nee tetewísaaa, ehkoriaami Raawi yawichichi o'inia enamériiii!
 ¡Te'ta kaaweruma Yawichi Riosichi eenámeee! —chaachapaka siinakosiapua simpakao.

¹⁰Eesusi Eerusareni pakisooa, yooma weeru noonowikapua muuwari mochiwachio, ihjia chaachapakapua:

—¿Aatana ihjia naaju?

¹¹Eesusi ahjama nokisiamea chaachapakapua:

—Eesusi ihjia, Riosi Apoe nayewatura, Nasare ohjoeme tijoe, Arirea weeechi.

Eesusio i'isaeri tiopa piipateria

(Marako 11:15-19; Ruuka 19:45-48; Waani 2:13-22)

¹²Eerusareni enasaapa Eesusia, i'isaeri tiopachi eenaka yooma puuyanakapua wa'a nehjameo, yooma tarayameopua tiame. Meesa toomi naakuriwaniachiopua tiameo, yooma yakana

ihpapasekapua, kooro nehjiwaopua korokariraopua tiamé. ¹³Eesusia chaanekaopua pu'kao:

—Ehkoriaami Iyoterichio no'o Noonoa, chiiamepua: “No'o kariwao, no'uche ahjama nayewapuawichio netetiamepua”; nape eemea ichikuame teesowara enepaterepua.

¹⁴Wa'a i'isaeri tiopachio, ookapi ti'tijoe ooweru tiame Eesusi naaeparepua, ki mamachiriame, chookopari kokoriame tiamé, puuua

Eesusia, yooma sautekapua nekaka puuyachani. (21:12)

Eesusie ahpo sautemichio e'enariapua wa'ao. Waikao pu'kao. ¹⁵Nape wa'a i'isaeri pa'pamiratuamea, Eesusi ki maaepori iintokopao, kukuchiopua eee chaachapaka siinako chaachapachaniopua tiopachio: “¡Ee, taamo newipateri Eesusiii, ehkoriaami Raawitaru yawichi o'inia eename oochiwaraaa!”, tísia nenekakapu pa'pamiratuamea. ¹⁶Wa'a ijikikaopua, chaanekaopua Eesusio:

—¿Ki inamuame muuua kukuchioi ihtana aamo chaachapachanio?

—Eje'e, inamuamenia —nehjiaka Eesusia—. ¿Naakona ki iyonamekosa eemea, Ehkoriaami Iyoterichi chiiiao, i'ka kukuchichitia teereniame, nayewaka chanitiameo, eee chiiachio?:

Ahkasi kukuchiai, nu'nunti chiiameai pehji,
aamo kaawe chaachapamapua.

¹⁷Wa'a chaanesopa Eesusio pu'kao, uumatotiapua waikao Wetania mochiwachi. Wa'a ajasisaapa, wa'a che'repatiapua waikao.

Eesusi chuuna kuuu wakipateria

(Marako 11:12-14, 20-26)

¹⁸Piario eenechi Eerusarenite e'enapanioio, Eesusia chorowapariaipua. ¹⁹Puuua, chuuna tetewikapao pooechiami u'matoaiopua, ahseka ne'nekaipua, taakaekoipu e'raka. Nape puuua ki taakaeme eneriapua, saawarache weeriamé. Wa'a tiopa pu'kao Eesusia, chaanekapua pu'kao:

—¡Kiisi taakemeri muuua wa'asio!

Waikaopu chuuna saawaraa, ikanati waaropakapua. ²⁰Waikao teemea ikanati wa'a iikopa pu'ka chuunao, iinatukekapua Eesusio:

—¿Achinikai ikanati wakiparepu?

²¹Eesusia taamo nehjiakapua:

—Neeea pu'ka chuuna wakipatekane, itapiti ki kaaweruma iinueriopa, ki toayame taakemichioo. Pichiwa chiiame neea i'kao: Wa'achitia eemeai, aamo pichiwa Riosichi paparaka no'o itasoo, ihta itapiti ki kaaweruma amochi iinuemeo, pujime tiiamemua amochio, Riosi utewariraeo, kaaweruma taakiamé aamo enemichiopua, Riosiwichio. A'chitia kehchumaaoi aamo eerina tiiapua Riosiwichio aamo taakemiaopua, i'ka kaawi kehchumakooi, kajuyamenia aamo puhjenekao, aamo i'ka kaawi chaanekooio: “Waami pa'wechi wichime”, wa'a iintotekaoio, kajumania. ²²Yooma ihtaioi amochi eina tiame Riosichi paparaka aamo puhjenurewa itanesoo, aamo ahsieme puhjetiamé itipimamua amochio.

Aatana nuurewachi iintoria Eesusi

(Marako 11:27-33; Ruuka 20:1-8)

²³Ajasisaapa Eerusareni taamo siimpachio, Eesusia i'isaeri tiopachi pakikapua wa'ao. Wa'a yooremina masitioio Eesusio, neeserosi pa'pamuratuamea Eesusi naaepakapua, puuu Uurio o'ochetiamechitia uuniame tiame. Puuua iinatukekapua Eesusio:

—¿Aatana nuurewachi ihsina muuua i'kao? ¿Aatana aamo ki'yakamepua i'ka aamo iintomichioo?

²⁴Eesusia nehjiakapua pu'kao:

—Nape nee aamo iinatuketao pahchao. Pu'ka kaawe aamo nehjiasoo, aamo nehjiama neeeai waikao, aamo iinatukiao.

²⁵¿Aatanakamera iintokame Waani uhjuraka paatomichioo, Riosikosa puuua, aaata ti'tijoerikosaoi?

Waikao ihchi ahpo nayewekaopua, chaachapariapua:

—Riosiko tuusoopua taamoo, taamo chaanemapua: “¿Achinikai ki pu'ka pichikeka eeme waikao?” ²⁶ Aaata ti'tijoerioiopua ka'chi iika uhjurario chaachapamete teemea, pu'ka yooma ti'tjoeria Waanio, Riosi nayewaturamekoo, erakoamekopua pu'kao. Wa'a tiiachio, maapori tiamepua taamowichioo, tamochi nenekamiopa puuuu.

²⁷ Wa'a erakoamekapaopua, chaachapaka nehjiakapua Eesusio:

—Kiisi nane'riame teemea pu'kao.

Waikao Eesusia chaanekapua pu'kao:

—Wa'a teesoo neeeai ki chanimapua, aatana no'o nuurekamekopua, yooma i'ka no'o ihsimichioo.

Ooka tatanachi wa'achitaka nayewatiame

²⁸ Eesusia iinatukekapua waikao i'isaeri pa'pamuratuameo:

—Ehsoo, ¿ihtana chaachapata eeme i'ka wa'achitarichi no'o aamo nayewamiao? Piiripi tijoea ooka tatanareriataipua. Ihji noonora chaaneriataipua piiripi ahpo taanao: “Taamo panijuwari eechichi siimitia tekipanamia.” ²⁹ Ihji taanaraa nehjiariatapua ahpo noonoo: “Ki siminarenia tekipanamia”, cheeriataipua. Nape wa'a cheekaipua simiriatapua. ³⁰ Ehjepao piire ahpo taanao wa'achi chaaneriataipua. Ihjia nehjiariataipua: “Siimania.” Nape wa'a cheekaio, kiisi simiriatapua. ³¹ Ehsoo no'o tuuyemitiao, ¿aatanakamerapu ihji ooka tatanaraa, kaawe noonoikamepua ahpo noonochio?

—Pahcha simiyamera, ki siimo tuusa simikamera — chaachapakapua i'isaeri pa'pamuratuamea.

Waikao Eesusia, chaanekapua pu'kao:

—Eemea pu'ka pahchachitia te'teriamepua, ki e'weka mochikamekapa te'pa kahtieme no'o Noonoo. Kiisi wehchi wichimeri ihji no'o chiiaa: Rooma yawichiwichio ko'koparoamea, ooweru suwepori nokayamea tiame, i'kao ki Riosi ye'karichi muimeri enesoo, eemea epeche ki muimeripua. ³² Eemea Waani Paatorio, Riosi kaaweruma tuuyewari aamo masitemia eenarioio, kiisi pichikere eemea pu'kao, nape yooma Rooma kahtieme yawichiwichio koparoamea, suwepori tekipanamea tiame oowerua, pichikerepua pu'kao, Waani chiiao; puuu koparoamea, suwepori tekipanamea tiame, pichikekamekapaopua Waani chiiao, ahpo ki kaawe nokaria cheriwejerarepua no'o Noonoo te'pa kahtiemeo. Nape eemea pu'ka no'o Noonoe cheriwetiame tetewikaio, kiisi sewina erapakame eemea kaawerumachio, Waani Paatori cheeria pichikekaopua.

Panijuwari wa'achitarichi nayewatiame

(Marako 12:1-12; Ruuka 20:9-19)

³³ Eesusia kajusaapa pu'ka ooka tatanachi simiyame nayewakao, piirechi wa'achitari o'inekapua nayewakao. Puuuu pu'ka wa'achitarichio cheekapua:

—Aaata tijoea, panijuwari echariataipua. Echisaapua, ko'reteriataipua pu'kao, wa'a ikisaapa, satuneropuachi neteriataipua tiameo. Wa'a iintosaapua, kai waapisi weerame ne'nesori neteriataipua wa'a werika inatepuawichioopua yomachi ma'chiachi echitiachio.

'Wa'a ikisaopua tiameo, ti'tijoe tekipanameri takewariataipua. Yooma wa'a iintosaapua waikao, wahka simiriataipua mehka, seenu weechi. ³⁴I'ipaniachi asisooopua, aaata uhjurariataipua waikao ooka ahpo seekaraeka kahtia, ne'nemichiopua pu'kao, kehkina ahpo yowiria i'ipatiameo. ³⁵Nape eechi neesetoka toitiamea wepiriatapua pu'kao, piireo me'yariatapua, piirechi pehjio wa'api pasipuka kahsinariatapua mo'orao. ³⁶Ehjepao teekoraa eenechi uhjurariatapua epeche weeka, nape pu'kaoui, wa'achi yoorariatapua tiame.

³⁷Neipaopua wa'asio, ahpo taana uhjurariataipua waikao: “Pu'kao no'o taanakopao yooremakoipua”, e'raka. ³⁸Nape ihji tekipanamea pu'ka taanarakopao pu'kao, ahpo chaachapariatapua: “Ihji tijoea, taamo teeko taanarapua, ihjipua, yooma ahpo noono iinuekao, yooma ahjama itipimeria; meritaria pu'kao, teeme yooma ahjama itipuwichioopua noonora iinuekao.” ³⁹Wa'a erakosaapua, chapisa me'yariatapua pu'kao.

⁴⁰Waikao Eesusia iinatukekapua pu'kao:

—Eemea i'ka noonowiriawichioo, ¿ihtana iintomio maaena eemea teekora enasaa, pu'ka tekipanameo?

⁴¹Waikao aapoeo nehjiakapua Eesusio:

—Kiisi cheriwemapua pu'kao, tísia na'ara noonoikamekopa. Wa'a iintosaapa teekoraa, piirechi ajawamapua ahpo eechichio, ahsieme nehjame ahpo i'ipariaopua ahpo teekochio.

⁴²Waikao Eesusia chaanekapua pu'kao:

—¿Ki iyonakame eemea Ehkoriaami Iyoteri chiiao, eee chiiame?: Puuu tehte ahjae karitaniame ki nakitiameo, epeche te'ta nateyame enepakamepua, te'ta kaari naawarachi yachaniamechitia.

I'ka wa'a tiame iintokamea apoe Paamirapua, wa'a tiiachipa tísia peenia e'riame teemea pu'kao.

⁴³Pukaepa aamo chaanenania aamoo, pu'ka no'o Noonoe aamo kiaretiaopua u'yepuame eemea, pu'ka ahpo chiia ye'karichi simiyame masitepuameopua ti'tijoerio, ki kaawe noonowiriopua neesetokao. Pukaepa wahjachi ti'tijoeri kiameripua pu'kao, te'ta ka'karumara, kaawe taaketiamera ahpowichioo, pichiwa paparameopua apochio, te'ta iyorika mochitoame. ⁴⁴Nape aaata no'o Noonoe ahpo karitachi naawarachi yahcheria tehtechi motochikamea, pihtumeri puuu. Puuu tehte aaatachi wichisaa, piwiame pihtunamapua pu'kao.

⁴⁵Puuu ne'neserosi pa'pamiratuamea, i'ka chiia keepusaapua, nane'reriapua Eesusio, ahpokamera nayewaka chiio. ⁴⁶Pukaepa

chapimo o'rariaipua Eesusio, nape wa'atia toakapua majawiapa ti'tijoeerio, pu'ka ti'tijoeo ooweruopua tiameo, Riosi nayewatura erakoamekopa Eesusio.

Nenewiwa pahkotawa wa'achitarichi nayewatiame

22 Eesusia eenechi wa'achitarichi nayewekao, chaanekapua pu'ka keepuameo:

²—Riosi ye'karia naatika tiamepua, aaata yawichi ahpo taana nenewiwawichio, pahkotakameka tiamepua. ³Ihja ahpo ta'pechi weweripateriao, yooma ti'tijoe ooweru tiameo, aaata ahpo paajutenariakamera paajutenureriataipua, nape paajutetiamea, kiisi aaata e'enareriataipua. ⁴Waikao wahjachi ahpo weweripateriapechi uhjurariatapua tiame, eenechi paajutemichioipua aaata wahjachi. I'kao chaanesa uhjurariatapua: “Chaanemitiapua ti'tijoeeri paajutekao: No'o teekoa, kooame wasikame weerotiapua wa'asi. Wakasi wi'wiyame pasuriapu ko'isa, aamo paajutiapu, wa'a siimpaka ko'komichio, ahpo nenewiwa pahkotaniachioipua.” ⁵Nape puuu paajutetiamea tiameo, kiisi e'enariatapua aaataoi. Nape puuu ookapio, ahpo wasachi ne'nemia siimpariatapua; wahjachia ookapi, ahpo tehkiwachi uupariatapua ohso kaawe. ⁶Wahjachi pehja, yawichi uhjurariao, chapisa wepika ko'yariatapua pu'kao. ⁷Waikao yawichia tísia nekakao, ahpo soontarowa uhjurariatapua waikao, pu'ka ti'tijoe ko'yameo, ko'imichioipua; wa'a ikisaopua yooma ko'isaopua wa'a mochirachio, kosinureriatapua pu'kao. ⁸Waikao yawichia, chaaneriatapua ahpo weweripateriao: “Yooma yoratiame iinuemenia iinuemeko nenewipuameopa, nape pu'ka ki e'nakameopua te'ta paajutetiaio, kiisi reesisemania pu'kao, no'o neewiwa pahkochi muimichio. ⁹Ohso kaawe eemea, ahkai poecheiami ajapasikao, aaataoi paajutepuapua”, cheeriatapu yawichia. ¹⁰Waikaopu yawichi weweripateriaa, wa'a noonowiriatapua waikao, yooma aaataoi paajuteriatapua waikao, ka'karuma ti'tijoeeri ki ka'karumaopua tiame. Waikao yooma aaata paajutetia e'enakamea, apoche puuu pochiriatapua nenewiwachio.

¹¹Ehjepao Yawichia wa'a eenaka ne'naiio yoorekoo, aaata tijoechi ne'neka itipiriatapua, pu'kao ki nenewiniachi wakirataniame chuhchaka eenariopa. ¹²Pu'kao chaaneriatapua: “¿Achini ihsika pakikamua i'wasio, ki nenewiwachi enapaniame wakiraekai?” Nape puuu kihta nehjiaka ihchi itipiriatapua. ¹³Waikao yawichia chaaneriatapua wa'a neesetowao ko'kopuachio: “Purimitia pu'ka tijoeo sekachi tonochi tiame, wa'a ikisa ma'chi ipamitiapua pu'kaopu tukapachi ki ma'chiachi, wa'ao te'ta naarakoniachi; wa'ao tahpitika chaniwachi taameraopua ki'sukao.” ¹⁴Riosi ye'karichi muimichio paajutetiamea, ki ookapipu, nape wa'a muimichio uutinamea, paikapi wa'apipua, piipakame wakiraemeche.

Yawichiwichio koparoaniame iinatukewa

(Marako 12:13-17; Ruuka 20:20-26)

¹⁵Pa'pariseroa, neipa apochi utewaeme nayeweretia Eesusie, puuu pa'pariseroa Eesusi ahpo chapimia kateweriapua. Puuu pa'pariseroa, itapiti iinatukemo o'rariaipua Eesusio, Eesusi nehjiarichi chapinariapua pu'kao, ahjae wenejipuameopua. ¹⁶Wa'a chaachapasaapua ahpominakamera te'tiameopua, aaata ti'tijoe uhjurariapua Eerore yawichichi te'terame ahjama, Eesusio chaanemichioopua:

—Masitari, nane'rena teemea aamoo tísia pichiwari chiamekopua, pichiwa te'ta Riosichi simiyame taamo masitiamekopua aamoo, aaataoipua napati wa'achitia tetewamekopua, ki aaata epeche werumaka tiame tetewika. ¹⁷Wa'a tiopua aamoo, taamo tuuyemitiapua, ¿kaawe ohjoare nateteniaopua Rooma ohjoeme yawichiwichioopua, Seresa tewaniamepua?

¹⁸Nape Eesusia nane'riapa pu'ka erakoao, ahpo itapitichi wichijeraka chaachapopao, chaanekapua pu'kao:

—Wihkuame eemea. ¿Achinikai itapiti chairachi no'o wichenare eemea? ¹⁹Ehsoo, no'o ki'yaopua piiripi toomi yawichi koparoa.

Eesusia u'yepatiaapa pu'kao ne'nesaa, ²⁰iinatukekapua pu'kao:

—¿Aatanajupu ihji toomichi kahtiamé nanariraa, aatanapu teewaraapua tiame i'ka toomichi iyotetiame?

²¹Aapoeo chaachapakapua:

—Seresa yawichi —chaachapakapua.

Waikao Eesusia chaanekapua pu'kao:

—Wa'a teesoo pu'ka yawichio, ahpo kiajerakamera kiapuapua, toomikamera; Riosio ahpo kiajerakamera kiapuapua, iyoriwakamera.

²²Waikaopua Eesusio wa'a tiame inamukapaopua, tísia inatamekoopua, tahpitika erapakaopua, nonorakapua wa'asi.

Eenechi ahjaniaméchi simiyame iinatukewa

(Marako 12:18-27; Ruuka 20:27-40)

²³Pu'ka taaweche wa'apioi, ookapi saruseo ti'tijoe wa'a e'enakaipua Eesusi ne'nemia, ki'tio tuuyamekapua eenechi ahjaniamé. Ihjia i'ka iinatukekapua Eesusio chaachapaka:

²⁴—Masitari, ehkoriaami nuurarichio, Moisea cheeriaipua:

Aaata tijoe pa'chira neewikai ki taanaeka mukisoo, wa'api poonira ahjama neewinuriamé, pa'chi uupirao, ahpo tatanao ahpo pa'chi tatanarachitia enemichioopua. ²⁵Wee, aamo tuuyemane aachin teeriaopua aaatao i'wao taamo mochiwachio. Piie taaweo, oowisani ahpo poponiemea, pahcha simiyame pa'chiraa, neewisache wa'atia mukuriataipua ki tatanataka. ²⁶Wa'achi ijikiriatapua wahjachi

poponiraai, ahpo pa'chi uupira ahjama nenewikaméa, wa'atia ki tatanátaka yooma pipiripi wahjipariatapua, ahkasi yooma oowisanisi kajuka, kiisi tatanataka wahjipakao. ²⁷Yooma i'ka wahjipasoo, oowitiameai mukuriatapua waikao. ²⁸Wee, ihji oowitiamea, yooma pu'ka oowisani ahjama neewikame enesaa, ¿aatanakamerapu te'ta kuunaraa i'ka oowitiameo, i'ka oowisani ahpo poponieme ahjama nenewikamea, pichiwa enesoo eenechi ahjapuameo?

²⁹Waikao Eesusia nehjiakapua:

—Eemea sewina chaachapanipua, kiisi machiyapa eemea Ehkoriame Iyoterichi chiiiao, ki machiyapa tiameo, Riosi utewarario. ³⁰¿Ki nane'riamekosaa eemea wahjipakameo, eenechi ahjarichio, kiteremerikopua nenewiniameo? Wa'a eenechi ahjatiachio, ti'tijoea oowerua tiame, Riosi ku'kuira tewekachi ohjoemeka te'teremeripua. ³¹Nape pu'ka eenechi ahjaniamечи naewaniachio, ¿ki iyonakamekosa eemea pu'ka Ehkoriame Iyoteri chiiiao? Riosia eee cheeriaipua: ³²“Nee puuu Apoea, Aurani Riosiwaraa, Ihsa Riosiwaraa tiame, Aakowopua tiame Riosiwaraa wa'achi.” Riosio pu'ka Riosiwarako tuuyoioipua pehjiio, wahjipakame eneriaipua wa'asio. Riosia wa'a cheekao, simitiameko tuukamepua ahjaniamеo, nape ki weeechi weerewa weerewaeka. Wa'a teeresoo ki aamo chaachapachitia tiame puuuu, wahjipatioo ki eenechi ahjaniamеko tuuyao.

³³Wa'a tiame inamukapa yooma wa'a napawikamea, ma'chiamе chiiopua Eesusio, tísia peenia tiame chiiopao, ki teesa pu'sereka inamukapua waikao.

Moise kiaretia nuuraria, aachin tiamerakopu te'ta nateyameraa

(Marako 12:28-34)

³⁴Waikao parisero ti'tijoea nane'riapa saruseo ti'tijoeo, newitorioipua Eesusio, ahpo poanapuka teesa, kateweriapua ihtanachi chapipuameopua Eesusio. ³⁵Wa'a ahpo katewesaapua, aaata te'ta peeniamera Moise nuurari, uhjurariapua waikao Eesusi iinatukemichioo:

³⁶—Masitari, yooma puuu Moise Riosie kiaretiaa nuurari, ¿aachin tiamerajuarepu epeche nateyameraa?

³⁷Eesusia nehjiakapua pu'kao:

—Epeche nateyameraa, ihjipua: “Aamo Paamira Riosio, yomatiamе aamo iikae nakipuapua, yomatiamе aamo e'rae iikachi, yomatiamе aamo inatarie.” ³⁸Puuupua epeche nateyameraa, te'ta weruma te'terepuamea. ³⁹Ookachi simiyamea nuurari, ihjipua tiameo: “Aamo piirechiopua, aamo wa'apichitia nakipuapua tiame.” ⁴⁰Yooma Riosi nuuraria Moiseo, ahpo naewaturachioipua tiameo, ihji ooka nuurari nokipua ahsepari teereniamepua yorapuameo.

¿Aatanachi mächenakamepu Riosie Weratiame?

(Marako 12:35-37; Ruuka 20:41-44)

⁴¹ Pu'ka nehjiasapa, iiweta wa'a mochikopua pehjiio, iinatukekapua pariseroo:

⁴² —¿Ihtana erakoame eemea, Riosie Weratiameo? ¿Aatana ojochiwarachi eenameko maaena eemea pu'kao?

Waikao pa'pariseroa nehjiakapua:

—Raawitaru —chaachapakapua.

⁴³ Waikao Eesusia chaanekapua:

—Wa'a teesoo, ¿aatia tiichipa Raawitaruai ahpo Paamira teewarepua Riosie Weratiameo, Riosie ahpo iyoteteniaio? Ehkoriaami Raawitarua ahpo Iyoterichio, eee cheerepua:

⁴⁴ Te'ta no'o Paamiraa, chaanekapua no'o Paamira Weratiameo:

“No'o ahjamina yasipamitia muuua,

ahkasi no'oo, yooma aamo seepurawao,

aamo taratere toapachisi.”

⁴⁵ Wa'a cheekame enesoo Raawitaruo ehkoriaamio, ¿achini teeka Raawichi eename enetapu Riosie Weratiamea, Raawitaru wa'apioi ahpo Paamira teewakamekoopua pu'kao?

⁴⁶ I'ka wa'a chiia Eesusio, aaataai pa'pamuratuame wa'a keepuamea, ka'chi iika nehjiamerakokapua. Waika taawechi o'inia wa'anao, aaataai ki iinatukeme erakoapua Eesusio.

Eesusia ki kaawe nokayo tuunapua pa'pariseroo

(Marako 12:38-40; Ruuka 11:37-54; 20:45-47)

23 Neipa i'kao Eesusia chaanekapua ahpo masitia ti'tjoerionpua, taamo ahpo masiteraopua tiame:

²—Iyoteri ti'tjioea, parisero ti'tjioea tiame, Moisetaru nuurari neesetora enepakamepua. ³ Wa'a iikamekopa pu'kao, pu'kakamera e'weka mochitopua, Moisetaru nuurarichi simiyame nokisika, nape kihta aampachi na'roetiameo nokisipuapua, pu'ka ahpo na'roerionpua, pu'ka aapoe ahpo na'roeriaopua, aapoe wa'apioi ki ajasepa yoorakao. ⁴ Tahpitika pehtiamer tiamekoopua yorajerawa, aaataoi ki chewame tiameopua yoorakao; Aapoeo sutueoi ki ihchepame erakoamekopua pukachio yorapuaichio, tísia pehtiamekopaopua pu'kao yorapua. ⁵ Yooma ihji i'ka yooraa, ahpokamera kaawe tetewipuawichio nokayamepua, weeweruma iyotetiame Ehkoriaami Iyoteri e'wewa chiia, kutachi chuhchaka ohjowa pu'seriamepua, ramakachi tiame. Ihjia tiameo, ahpo wisasoriwa suuwerachio, itapiti peenia tiame chucheraeme ohjoamepua. ⁶ Pahkochi koi'rachioi epeche kaaweruma yasirachi mochinariamepua puuua, napawikarichioi tiame epeche peenia

yoratiamechi momochinariamepua tiame. ⁷Ihja wahka ahpo natepaniachioi poowechio, kaawe ahpo yooreka teepotajeramepua masitari teewaka.

⁸Nape eemea te'ta yoorekao, aataoi ki masitari tewapuapua, yooma eemea Riosichikamera aamo poponiemekapaopua, te'ta pichiwari Masitari iinuemekapa, piiripi wa'api, Riosie Weratiame Eesusi. ⁹Ka'te aawataoi aamo noono teewamitiapua eemea i'ka weechi mochikameo, te'ta iyoriwa yoorekaopua; te'ta aamo Noonoa, te'ta te'pa kahtiamerapua tewekachi, káii waapisi te'pa. ¹⁰Eemea aawataoi ki aamo ne'netosiamewapuapua, i'ka weechi mochikameo, neechekopua Riosie Weratiamea, aamo ne'netesiamewa aachin teeka aamo teetomiachio. ¹¹Amochio eemea, epeche weruma tiameraa amochio, apoe inisiamewapuapua itapiti aamo yorakewao. ¹²Puuu ahpo wa'api werumatamea, yooma tesiwa erapatepuamekaitepua; nape ki ahpo weruma uuyameraa, puukamera werumatapuaitepua.

¹³'Ai eeme iyoteri ti'tijoea, parisero ti'tijoeopua tiame, kiisi ahjachi kaawe simiyamechi chaachapamepua! Eemea wa'a chaachapakao, aamo wa'api yeetepamepua Riosi ye'karichi muipua. Eemea ki muinarepua muiyao, nape kiisioi ki toinariamepua eemea aamo piirechio, Riosi ye'karichi muimichio.

¹⁴'Ai eeme iyoteri ti'tijoea, parisero ti'tijoeapua tiame, kiiisioi aamo inata chaachapame eemea! Eemea, ooweru kukunara kariwara u'yamepua. Eemea tiameo, ti'tijoeo kaawe aamo tetewipuawichio, ki e'nekuma ni'ochame eemea. Eemea wa'a aamo nokariawichio, tísia kokosa yorapuame eemea Riosieo.

¹⁵'Ai eeme iyoteri ti'tijoea parisero ti'tijoea tiame, ki kaaweruma inatameai chaachapame eemea! Ahkaoi ohjopamepua weechiamio pa'wechiopua tiame, ahpo na'naritomeri i'yakaopua amochitia nokayame enepámichio. Wa'a nokaka eemea aamo te'ta kokosa aiwapuame epechetame eemea.

¹⁶'Ai eeme! ¡Ki mamachiriameai eemea, aata piirechi ki ma'chiriame neesetoka panitonariame eemea! Eemea chaachapamepua aatao: “Aata tiopae pichiwata ahpo iintomio, kihta nateyo tuuyame eemea; nape tiopachi maaniamee o'ro ahpo pichiwasoo, tísia nateyameko tuuyame eemea.” ¹⁷¡Kiisi ijinatame eemea! ¡Kiisikoi mamachiriame eemea! ¿Ki tiopachi upatiamekapapu o'roa, epeche nateyame enepakamepu? ¹⁸Eemea tiameo, chaachapamepua: “Riosi tepawetiamechi natewataka iintomo tuuniamea, ki nateyameko tuuna eemea; nape wa'a oowewa towatiamechi aata ahpo iintomo tuuya pichiwasoo, nateyameko tuuyame eemea.” ¹⁹¡Kiisi mamachiriame! ¿Ihtanakamera epeche nateyamera maaena eemea, Riosi tepawetiachi toatiamera

oowewari, naatikosaoi, Riosi tepawekamera? ¿Ki puuu oowewaria epeche nateyamepua, Riosi tepawechei toatiamekapa? ²⁰Riosi tepawetiae ahpo iintomo natewatamea, ki Riosi tepawetiachiche nayewaka chiiatepua. Yooma wa'a maaniame to'wetiamечи ahpo natewatai chiiamepua. ²¹Puuu Riosi tiopachi ahpo nateyataka ahpo iintomochamea, ki tiopachiche ahpo natewataka chiiai chiiamekaitepua, Riosie ahpo natewatai chiiamepua, Riosiai wa'a yooremina kahtiamekopua tiopachio. ²²Tewekachi ahpo natewataka itapiti iintomo tuuyamea, Riosi yasirachi ahpo natewatai chiiamepua tiameo, wa'a ikisaopua tiame, wa'a Riosi yasirachi kahtiamelopua tiame, Apoe Riosichi.

²³¡Ai eeme iyoteri ti'tijoea, parisero ti'tijoea tiame, kiisi aamo erakoa chaachapame eemea! Eemea oosa marikio, piiripi poanatakiameai, Riosiwichioo, yooma itapiti echitiame pahchiraopua, meenta pahchirachitiaopua, aanisioipua pahchiraoui, koomino pahchiraioipua tiameoio, ki e'waka mochitoame eemea epeche nateyameopua Riosi nuurario, i'ka te'ta kaaweruma masiteniamechitiaopua: tísia kaaweruma eneniame ahpo wahjachiopua, tesiwewa e'reniame aata, te'ta Riosi nuurari iyorika yasitoniamе. I'kakamera yooraka mochimete eemea aamo wahjawichioo, kiisi wahjiame teewetoka. ²⁴¡Eemea ki mamachiriameai, aata neesetonariame eemea! Eemea ti'tijoerio, ihta nu'uti ki kaawe tiamekoi tísia teripo chaachapamepua; nape eemea wa'a chaachapaio, epeche ki nu'uti ki kaawe nokayame eemea, Riosiwichioo.

²⁵¡Ai eeme iyoteri ti'tijoea, parisero ti'tijoea tiame, ki ahpo masitia nokayame! Eemea pehtori tísia ohchorewaemeka te'tiamepua. Aampache aamo papakoame eemea, nape aamo yooreminao tísia ohchorewaeme itipitekaopua, aamo ki kaawe nokaka ichikoriaeo, eemea tiameo, aamo chewichioo tahpitika erakoamepua yooma ihta itapitichio. ²⁶Eeme pa'pariseroa, kiisi mamachiriame ti'tijoe: aamo yooreminakamera papakopapua pahchao, wa'atiao ma'chioi papakotiame itipimapua. Wa'a tiame papakotiame enesaa eemea, yooma aamo yooraa ka'karuma enemapua waikao.

²⁷¡Ai eeme iyoteri ti'tijoe, parisero ti'tijoe tiame, sewina erakoai chaachapame eemea ki kaawerumachi! Eeme wahjipame toaniachika te'tiame eemea aamo yooreminao, ma'chio peenia yooraka tosawetiame, nape yooreminao, tahpitika tiamekaitepua pikakameo, oowera tisiwa eiwepua tiame. ²⁸Wa'a te'tiamekai yooreminao, ma'chio ka'karumaka te'tiamepua, nape aamo yooreminao pochikame kahtiaipua aamo wihkuariao, aamo na'arariaoipua tiame.

²⁹¡Ai eeme iyoteri ti'tijoea, parisero ti'tijoeapua tiame, kiisi kaaweruma erakoai wa'a chaachapame eemea! Eemea wahjipame

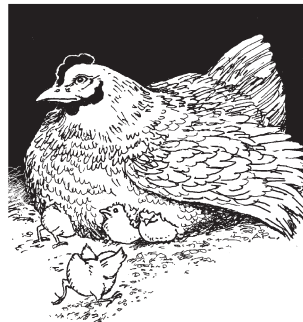
wetemajira wejayamepua, aaata Riosi nayewatuame meritioopua, kaawe erakoamekapa. Wa'a te'tiameai eemea, tesiwa yoraretupua me'yakao chaachapamepua chaachapao, nape amochio ki wa'a erakoamekai. ³⁰Ahkasioi eemea, chaachapamepua tiameo: “Teeme ehkoriaami mochiriame enesaa, ki ku'imii teemea pu'ka Riosi nayewatura ko'yakao, pu'ka eerara wi'sutekoo.” ³¹Nape wa'a chaachapao eemea, pu'ka noonowiria Riosi ehkoriaami nayewatura ko'yakame, pu'ka ojochiwarasisikameko tuuyamepua. ³²¡Ki wa'achikosa nokayame eemeai, ehpiámikosaoi!

³³¡Eeme siinowi iikamepua! ¡Sayawe ti'tijoe! ¡Aamo newipamio maayame eemea Riosi aamo kokosamiachio, ki teesa tiame aiwapuameo? ³⁴Pukaepa amochi uhjurementa, te'ta Riosichi simiyame nayewatura, te'ta ma'machiyamera masitekao, te'ta pepeneka ye'kamera, aamoo Riosichi oowe erapatemichioopua. Nape eemea pu'kaio, ko'imerapua tiame ookapio; wahjachi pu'kaopua tiameo, kurusichi chuhchaka ko'imerapua; epeche wahjachiopua pu'kao tiame, aamo napawikarichiamio, wepika kokosa aiwatemeri eemea, yomachi mochiwachiami wa'achi nokimeripua naanaritoka. ³⁵Yooma pu'ka aamo ehkoriaami ki kaawe noonowiriawichioo, yooma aamo ki kaawe noonowiriawchioopua tiameo, te'ta kokosari iintomeri Riosia amochio. Yooma eemea Riosie kokosapuamepua, Riosi na'nayewatura ko'yakamekapa, ehkoriaami Aaweri taawechisi o'iniaopua, ahkasi Sakaria Werekia taanara taawechisi, pu'kao eemea, naasipa Riosi iyoriwachi Riosi tepawetiachi ihsioiopua. ³⁶Neeea i'ka kokosari Riosi iintomerio, ki nu'uti pichiwa chiiamenia, kiisi wa'atia itipimeripua kii iintokao, yooma aamo ki kaawe nokayamechioopua.

Eesusia Eerusareniwichio nanaranipua

(Ruuka 13:34-35)

³⁷¡Ai muuu Eerusareni! ¡Muuu Riosi na'nayewaturao papaka ko'yakamea, aamokamera no'o uhjurekoipua, Riosi te'ta ka'karuma nayewaturaopua! ¡Kehkinasa aamo na'poanarekame neea aamo tatanao, nu'nunti pipilochitia no'o masatere koominarekaopua, aaata totori yeeyera ahpo tatana koomin ariachitia! Nape muuu Eerusarenia ohsotia aamo wa'inekamepua. ³⁸Pukaepa wa'a te'terekamekapa eemea, aamo te'ta iyoriachi tiopaa, ooruchiTotori yeeyera ahpo itipimeripua. ³⁹Aamo chaaniamenia tiameo, ki no'o

Totori yeeyeraa, ahpo, pipilowa tatana masatere koomika po'i.

tetewipuamekopua, ahkasi taawechi chaachapaniachio: “¡Nee, Riosi te'ta taamo Paamira Tijoetukamea, kaawechupena tamochi eename puuupa!”

Eesusi Eerusareni tiopao ru'mimio tuuria

(Marako 13:1-2; Ruuka 21:5-6)

24 Eesusi Eerusareni tiopachi machenaso nonoraka nokisinioiopa, teeme Eesusi masitewaraa tísia peenia tiiname peeniatewetiamete tetewapa tiopa ka'kariwarao, chaachapasiai teemea:

—¡Néee! ¡Ne'neo achini yooraka tísia peeniatewetiamepu tiopaa!

²Nape Eesusia poanachi sewina tiame e'rapao, chaanekapua taamoo:

—Wa'a tiiname tiiao ihjia, nape ihji wa'a tiiname aamo tetewaa ehpe, meeriamahkaopua taawechio, kiisi raampata itipimiitepua tehte to'weraa. Yooma pihtuame itipimiitepua ru'mikao.

I'ka wehjoari kajuyachi naaniatiwa

(Marako 13:3-23; Ruuka 21:7-24; 17:22-24)

³Wa'a muuwarichi puuyasaapua, Oorio roomosate e'enatiapua waikao. Teeme masiteraa wa'a yasipasoopua Eesusio, naepaka iinatukekapua, piineri kahtioio:

—Paamiraa, wiitu i'isaeri tiopachi taamo cheeriao, ¿achinitio wa'a ikimeri puua? ¿Ihtana enetapua naania teerewaa, i'ka wehjoari kajuyachi aamo eenechi enamiachio?

⁴Taamoo nehjiakapu Eesusia:

—Waika taawechiami mochikamea, yooma noochi paparakamea amochitia, tísia kaawe ahpo inatemetepua, ki aawata ahpo wisikuemichio. ⁵Waika taawechiamio ki ookapi e'enamerikopua: “Neeepua Apoe Riosie Weratiame”, chaachapame. Wa'a chaachapakao puua, ki ookapi ti'tjoeri wihkuemeripua, ti'tjioe, ooweru tiame. ⁶Waika taawechiamio tiameo, ki nu'uti nasiwaniame inamupuamepua ahkai. Nape wa'a teetioopua pehjo, ki te'ta majapuamepua pehjo, ki te'ta kajuyachipuapua pehjo. ⁷Piiripi ti'tjoeturia piirechi ti'tjoeturichi nasiwari mehtameripua. Piiripi yawichituwachi, piirechi yawichituniamechi nasiwasimeripua, ahpo soontarowae. Waika taawechiamio tísia toorewi aiwapuamepua, waikamio ihji wehjoari weechiamioi tiame, ahkai ki muenati noonomeripua. ⁸Nape yooma i'ka ikiyoioopua pehjo, pukeri o'icharichi enemapua tísia iinya tiame aiwapuachio, ki teesa kokosa tiame aiwapuachio.

⁹Waika taawechiamio amochitia noochi paparakameopua, tísia nekamuchepuame puua, yomatiamie i'ka wehjoarichi mochikameopua; pu'kaopua chapisaai tísia na'ara kokosa

yorapuamepua, ahkasioi merinarekaopua. ¹⁰Wa'a yoraniapa puuu noochi paparamea, ki ookapi noochi paparamea toimeripua, ahpo noochi paparao. Waikaopua, noochi paparame nekamuchiamekapaopua, ki ookapi noriwi wenejimapua pu'kao. ¹¹Waika taawechemiopua tiameo, ki ookapi Riosi nayewatuame puuyamapua, kiisi pichiwa chaachapame Riosi pichiwarirao, puuuu wa'a chaachapaka wihkuekao, ki ookapi ti'tijoe ooweru tiameo, sewina erapatemapua. ¹²Pu'ka taawechemioi, tísia muuweemapua tiameo, na'ara nokayameai, ahpo piirechi kaawe e'riameai, wekamapua ahpo piirechi kaawe e'riao. ¹³Nape noochi wa'api teetokamea paparakao, kiisi sewina erapaka ahkasi kajuyachio, newipatepuamepua no'o Noono Riosieo. ¹⁴Ihji kaaweruma tuuyewari Riosi ye'karichi simiyamea, yomachi wehjoarichi tuuwitopuamepua, ke'chu wa'a ikinioiopua, yomatiamie i'ka wehjoarichi, nane'reka mochtotopuamichio; waika enemeri, i'ka wehjoari kajuyachio wa'asio.

¹⁵'Ehkoriami Riosi nayewatura Raanieriai, itapiti eee tuuwame cheeriaipua iyotekao, wahka ihtorichio, itapiti tísia iinya tiame werapuamekopua Riosi te'ta iyoriwachio, tiopachio. (Aaata i'ka iyoteri iyonamea, Raanieri cheereria pu'ka iinya tiamechi simiyame iyotekao, ahkasi ikisopa nane'remapua pehjo, ihtanakoopua pu'ka iinya tiame ahpo iyonario.) ¹⁶Waika wa'a tiame ikiyopaopua, pu'ka te'ta iinya tiame te'ta Riosi iyoriwachi yachatiame naaniatiwariaopua, Urea mochikamea ti'tijoeria, tísia majaka kaawichiami ujumeripapua waikao. ¹⁷Te'pa karijampa ihsiamea, ka'te tekimitiapua itapiti ma'chipamiaopua ahpo petechio, ohso kaawe wa'atia toisa ujumameripua. ¹⁸Ahpo wasawachi nokayameai tekipanakao, ki ahpo ta'pechio e'enametioi teeremeripua, ahpo wisasoriwaoi ma'chipamiaopua. ¹⁹iOoweru petetiamie, kohja chiitiamea tiame pehjo, tísia tesiwa te'teremeripua waika taawechemio! ²⁰Pu'ka taawechemio, yomatiamie ti'tijoeri mochikamea, Riosichi itaka mochimetepua, ki tuuroi enemichio pu'ka kajuyachi taawechemi ikinioiopua, resipuniame taawechemio. ²¹Waika taawechemi aiwaniamio, ki teesa kokosa tiame aiwaniamie teeremerikopua, ihta taawechemi naayachisi o'iniario, ka'chitia aiwatiamechitiaopua, neipamioipua ki iintumeriopua wa'a ikiniamieopua aiwario. ²²Pu'ka aiwari ki ku'we teewetesoopua Riosio, ki aawata newimeriaipua, nape Riosia pu'ka aiwario, ahpo uuriachi ti'tijoerio, ki tehpe teewetemeripua pu'kao, yooma ahpo uuriario, apochi newipateka.

²³'Pukaepa wahka ihtoriachi ahjaka mochitoameopua, aamo chaaniamenia, aaata wa'amahka enasoo aamo chaanekao: ¡“Nee, i'wa kahti Riosie Weratiamea”!, ¡“Waamiami ihtonapua”!, aamo chaanesooiopua, ka'te pichikemitiamua pu'kao, wa'a chaachapoiio.

²⁴Aamo mochikachio e'enamiitepua aaata ki pichiwa chaachapame, Riosie Weratiame ahpo teewaka. E'enamitepua tiame, wisikuaka Riosi nayewatura ahpo teewaka, ki nu'unti peenia ihsiwa nokimeripua tiame, ahkasi Riosi uuriaoi wisikuemeripua. ²⁵I'ka aamo tuuyamenia, kaawe aamo neesetoka mochtomichiopua pukachio, ke'chu enapoipua pu'kao, ²⁶aaata aamo chaanesoo: “Nee, Riosie Weratiamea, waami ihsiamepua ki tijoeekachi”, ka'te siimpamitiapua wa'ao; seenekachiooio aamo chaanesoopua aaatao: “Nee, waami kahtipua yooremina”, ka'te pichikemitiapua pu'kaoui. ²⁷Ka'te pichikemitia pu'kao, no'o enameria yomatiamae ma'chiamae weeechi tetewiniame enameripua, kuhjipari tahjepakamechitia, cherayachisi o'inia ahkasi ariyachisi. ²⁸Yooma pu'ka wa'a tiame ikiwame no'o aamo chaaneriachitia teetooapua, kihta toiyame enemapua wa'asio, no'o enameriopua wa'asiopua, oonori ruhjiame tetewapachitia eemea, wa'a pol'ipu mukukamea erakopapua.

Tijoe Tijoe tukame eenechi enameri

(Marako 13:24-37; Ruuka 21:25-33; 17:26-30, 34-36)

²⁹Waika taawechiamio, neipa te'ta tisia aiwari u'matosoopua, ikanati taa tukapasipamapua, meechaai choipameripua ahpo mechatajena, so'poriai ruhjimeripua waikao tewekachi o'inia; ahkasi tewekachi ohjoeme nanaarame utewariraai, chachapia noonoimapua majaka. ³⁰Waikao te'pa tewekachio, no'o Tijoe Tijoe tukame enameriopua wa'asi, tisia naanateremeripua, tahpitika tiame. Waikao yomatiamae weeechi ti'tijoe turi ki Riosichi paparakamea, naarakomapua chaachapakao: “¡Ai teemea, kiisiki ahjameripua!”, chaachapaka, no'o Tijoe Tijoe tukameo ki nu'uti utewarieo tajitoame, toomarichi weritoka no'o tekioio. ³¹Waikao weeechi tekisaapania, no'o ku'iwari ki ku'ita chiame kusutenuramania ahpo turupucharío, yomachi weeechi inamumichiopua, ahpoo yooma na'pouamekoopua noochi upapuachiopua, yooma te'ta noochi paparakameopua, pu'kao yooma no'owichio uuriaopua, yomatiamae i'ka wehjoarichi naomina ohjoemeopua.

³²Pahtemitia eemea, i'ka wauri echiwamechi simiyamechi nayewaniame, wa'achitarichio: Eemea i'ka wauri uuyoiopua sawatakao, nane'rema eemea amori asiyamekopapua paamunio. ³³Wa'achitia teeka no'o enamiachi taawechiopua, yooma i'ka no'o cheeria tetewapa ikiwameo, nane'remapua no'o Tijoe Tijoe tukameo, tisia waapi ihtoamekopua wa'asi, ahpo petechi pakiwachi weeriamechitiakopua wa'asi. ³⁴Yooma ihji no'o aamo chaaneria ikipuameo, ikikache itipimapua, ke'chu wahjipoi i'ka no'o cheeria tetewikameopua, waika taawechiamio. ³⁵Tewekaa weee tiame

kiterepamapua, nape yomatiamie ihji no'o aamo chaaneriaa, kiisi wa'atia itipimeripua, kiisi ikikao.

³⁶I'ka wa'a tiiame ikimeriopua keenakoo, aawataai ki nane'riamepua pu'kao, ihta taawechioi ikipuameo, tewekachi ohjoemeai Riosi ku'iwari, kiisi nane'riamepua, neesai tijoechitia nane'rewao, apoeche nane'riamepua pu'kao, te'pa tewekachi kahtiamemeche no'o Noono.

³⁷Ehkoriami Nooe taawechemichitia ikitiameka teeremeri no'o eenariwaa. ³⁸Ke'chu i'ka weeechi si'riwa neeroiopua, natakeka mochitoriaipua tiameo, pu'ka taawechemi itapiti ta'iria pahkotaka, nenewiwa ta'iria pahkotaka tiame, ahkasi ehkoriami Nooeo, tisiwá ki nu'uti pawekakerachi pakiriochisi. ³⁹Senawato yu'ki wawasora eenakaopua, yooma si'ripurepua. Wa'achitia no'o enamio taawechiopua, wa'achitia senawato enameripua;

wa'a teeka enameri neeea, nee Tijoe Tijoetukamea.

⁴⁰Pu'ka taawechio, ooka nokayachio, piiripi wa'api apechunapuamepua. ⁴¹Ooka ooweru nokayamea tusuka, piiripi apechunapuamepua, toaka piireo.

Ooka oowerua itapiti yoorani. (24:41)

⁴²Pukaepa ki

nane'riapa achinitio no'o enamerikopapua,

no'o aamo Paamiraopua, ka'te kochika mochitomitia eemea no'o enamiao. ⁴³Eemea inataka keepusaomua i'kao: Aaata kariwaemeraa, nane'riame enesaa ahpo ichikopuao, ki kochika yasimii puua, te'ta taawechi ahpo ichikuepuachio. ⁴⁴Pukaepa eemea ka'te kochika mochitomitia, i'ka no'o Tijoe Tijoetukame enoio, neesa, senawato enamerikaitenia.

Kaaweruma seekaerewa, ki kaaweruma seekaerewa tiame

(Ruuka 12:41-48)

⁴⁵Wa'a cheesaapua Eesusia, eee taamo chaanekapua:

—¿Aatanakamera ohjoare te'ta kaaweruma seekaerewaa?

Kaaweruma seekaerewaa ihjipua: aaata teekoraie toitiame ahpo ta'pechi neesetomichio, kaawe koi'teka yasitokamepua ahpo teeko ta'pechio, yooma kaawe yooraka yasitokameopua, ahpo teeko weweripateriao ahpo ta'pechi, ahkasi ahpo teeko eenachisi.

⁴⁶Waikaopua, ihji Teekoraie eenechi eenasaapa, tísia kaawe yoramapua pu'kao, ahpo ta'pechio tísia kaawe neesetoka yasitorio, neesa,

pu'kao. ⁴⁷Puuu teekoraa, kaawe neesetokame enesoopua ahpo ta'pechio, ¿ki epeche tiame tehki kiatarepua neesetomichioo, ahkasioi yooma ahpo iinuwachioopua? ⁴⁸Nape pu'ka neesetoame ahpo toariao, na'ara iintokame enesoopua ahpo ta'pechio, ⁴⁹wepikame enesoopua ahpo ta'pechi weweripakameo, oowera yasaka koaka nawajikame enesoopua, ⁵⁰teekoraa senawato enasaa, tísia kokosa yoramapua pu'kao. ⁵¹Wa'achi yorameri Riosiai aatao, ki ahpo chiia e'waka yasitosoo. Poanatapua pu'kao, ki ahpo chokichi yasitomichioopua pu'kao, tísia aiwaniachi ipamapua pu'kao, ki teesa naarakoniachi, tahpitika cheeniachi taameraopua ki'supakaopua, tísia aiwakao.

Oosa mariki kutewe wa'achitaka nayewaniame

25 Waikao Eesusia, pu'ka ooka seekaerewachi simiyame wa'achitari naewaka kajusaapua, oosa mariki kuteweche simiyame, wa'achitarichi o'inekapua taamo naewekao, eee cheekao:
 —Nee, no'o Noonno tewekachi kahtiam e ye'karichi muimeria, kaawe ahpo katewetiam mochtomeripua no'o eenachisi puuyekao, aaata nenewiwachi noonowitiachitia. No'o keepumitiao i'ka wa'achitarichi no'o chanimiao, i'ka eee tiameo: Piie taawechio, oosa mariki kutewe eneriataipua, muuwaeme napawiriachi nenewipuachio. Wa'a nenewiwachio puuu oosa mariki kutewea, neewimeri natepamerikataipua tahjetokao. ²Puuu oosa mariki kutewea mariki puuu, ki ne'niame eneriataipua ahpo ikitariao, nape mariki puuu oosa mariki kutewea, kaawe ijinatame eneriataipua ahpo ikitariao. ³Ihji mariki ki ahpo a'chi ikimia inatakamea, ki soparame i'toriataipua aasieteo, ahpo tahjewa to'emiaoopua. ⁴Nape piire mariki kutewe ki kochika te'terekamea ahpo tahjetomio, u'matoame soparame i'toriatapua ahpo ahjae tahjemia aasieterao. ⁵Nape wa'a neewimeri puuyeka mochinioio, tehpe eenepakopa neewimerio, kokochipariataipua ki anachapakapa kochirewao. ⁶Nape naasipa tukaopua, sisinapuretiatapua tahjera tahjemichioopua, eee cheeka: “¡Née, wa'a ihtona neewimeriapaaa! ¡Tahjetoka natepasaaa!” ⁷Waikaopu yooma puuu kutewea, mochtisiriatapua waikao yooma ahpo tahjetomia tatenatemia. ⁸Nape puuu mariki kutewe ki ahpo ikimia inatakamea, yooma soopasaapua ahpo tahjetoa aasieterao, chaachapariatapua ahpo wahjachi mariki kuteweo, ahpo ikipua inatakameopua: “Eemea, taamo rewemitia ku'witaoi aasiete, amori choipatiameka teeme taamo tahjetoao, wakipamekapua wa'asi aasietera.” ⁹Nape puuu kutewe aasiete i'toamea pehji, chaachapariatapua pu'kao: “Ka'i, ki aamo kiama teemea. Aamo kiasaa teemea, ki ijinueka itipimeri teemeai. Tarimitia eemea ohso kaawe.” ¹⁰Nape pu'ka kutewe aasiete tarimia siimparioiopua, puuu kutewe ahsepari aasiete i'tokamea, ahjama muiriatapua neewimiachio,

pahkochi. Pu'ka ahjama muisoopua neewimeria, yeeteparetiatapua muiwachio. ¹¹Puuu kutewe aasiete tarimia siimpakame e'ensaapa, chaachapaka sisinamuriataipua muirachio: “¡Taamo paamiraaa, taamo wahjonesaaa, muinariame teemeee!” ¹²Nape apoe neewimeria nehjiariatapua pu'kao: “¡Ka'i eemea! ¡Kiisi aamo machiyamenia aamoo!”

¹³Eesusia kajusaapa i'ka wa'achitarichi naewakao, taamo chaanekapua ahpo masitewao:

—Pukaepa eemea kaawe aamo neesetopuapua, no'o enamiachi taawechisiopua, no'oo senawato enamerikopapua.

Teekora tomiwara wa'achitarichi nayewatiame

¹⁴Pu'ka oosa mariki kutewe noonowiria nayewasaopua, teekora iintoria ahpo tomiwae, wa'achitarichi taamo nayewekapua eee cheeka:

—No'o enamiaa i'ka wa'achitarichitia teeremeripua. Piie taawe aaata teekoraa, aaata ahpo tekipanatia ahpo toomi tekipanamichio toowesa simiriataipua wahka, seenu weeechi.

¹⁵Piiripi pu'ka toomi tekipanamerio, mariki miiri apoche o'ro toomi ki'yariataipua. Piireopua pu'kao, ooka miiri. Piirechi pehjiopua tiameo, piire miiri toomi tooweriatapua pu'kao. Ihji toomi kiatamea, yoomahka tekipanaka muuepumichio eneriataipua, ahkasi ahpo ye'kachisiopua pipiripio. ¹⁶Waikaopu mariki miiri apoche o'ro toomi kiatamea, oosa mariki miiri iintapariatapua pu'kao, tekipanakao. ¹⁷Puuu ooka miiri apoche o'ro kiatamea, naao miiri iintapariatapua pu'ka toomio, wa'achitia ooka miiri yowiteriatapua ahpo teekoo. ¹⁸Nape piie miiri apoche o'ro toomi kiatamea, kihta muuwepuriatapua, oowera wa'amiahka majisa yasariatapua pu'ka toomio.

¹⁹Tehpe neipamio teekora enasaapa, ne'neriatapua i'ka noonowiriaopua ahpo toomiwaeo, kehkisa ahpo yowika machenariaopua ahpo toomiwaeo. ²⁰Waikao mariki miiri toetiamea, pahcha naaepakaopua ahpo teekoo, chaaneriataipua pu'kao: “¡Ya, i'wa maani aamo toomiwaa mariki miiri, i'wachi maaniamepua tiameo, mariki miiri toomi no'o yowiteria tekipanakao.” ²¹Waikao apoe teekoraa chaaneriataipua pu'kao: “Kaawe iintokame muuua no'o tekipanakiaa, kaawechupena aamochi oowe e'rere neeea. Kaawe tekipanatekamemua no'o toomiwao, wa'a aamo iintoriawichioonía, epeche weruma aamo kiamania tehkio. Kaawe e'ramitia muuua noochio, wa'achi erameri neeeai amochio.” ²²Ehjepa neipao, wa'achi eenariatapu ahpo teekoe ooka miiri toetiamekai toomi. Puuua wa'achi eenakaopua chaaneriataipua ahpo teekoo: “Paamira, i'wa maani ooka miiri toomi, aamoo no'o toeria tekipanamichioo. I'wachi maanipua tiame ooka miiri, aamo toomiwae yowiteria tekipanakao.”

²³ Pu'kao teekoraa chaaneriataputa: “Tísia kaawe iintokamemua tiameo, kaawechupena kaawe iintorenia aamochi e'rarenia. Kaawe neesetoremua no'o tomiwao, wa'a aamo iintoriawichioo neeea, ehpeche epeche tiame aamo toowemania yowitemichioo. Kaawe e'ramitia muuuai noochio, neeeai wa'achitia e'ramepua amochio.”

²⁴ Waikaopu piie miiri toomi toowetiamea, ahpo teeko naaepakao, chaaneriataputa pu'kao: “Paamira, i'wa maani piie miiri aamo no'o tooweriaa. Neeea nane'riamekapa ki cheriwiamekopua ki kaawe machenatioo, aamo majawekania, aamoo ki echakamekaio, muuu i'ipamekopua, aamoo oritiameo ki ekasuwakai ekasuwatiame uuyamekopa. ²⁵ Pukaepania aamo tomiwao, kihta muuwepukania, wehtere majika katewekania ohso kaawe. Pukaepa wa'api kehki aamo no'rawenania toomio, i'wa maanipua wa'api kehki.”

²⁶ Nape teekoraa wa'a iintoriopua pu'kao, chaaneriataputa pu'kao: “Kiisi kaawe iintokamemua, oowera nahsinaka yasakamemua, kihta yooraka pu'ka toomio, itapiti muuetekao. ²⁷ Muuwejerame e'rakame enesaamua pu'ka toomio, toomi yowiteniachi toamii muuuu, pu'ka toomio ehpe taawechi no'o eenoiopua, yowika manimichiopua paikapioi, paikapioi yowikame no'o teimichiopua eenoio.”

²⁸ Wa'a chaanesapa teekoraa, ahpo tekipanatiameoopua chaaneriataputa pu'kao: “U'yemitiapua pu'kao pu'ka piie miiri no'o ki'yaria toomio, naatikamera kiamitiapua pu'kao, oosa mariki miiri muuwepukamera tekipanaka. ²⁹ Wa'achitia Riosichi tekipanameai, epeche kaawe iintokamea Riosie ahpo oowetiao yorajera, epeche kaawe yorapuamepua wi'suamesi; nape kiisi yoorakamea Riosi ahpo ooweria teesaoi Riosi nakiya yorajerawao, teesaoi ahpo oowe e'reretia wekatemapua, kihta yoranarekapapua Riosi tehkirao. ³⁰ Waikao Riosia pu'kao, ki apochi teerenarekopaopua apochi tekipanakao, pu'kao, tukapachi ipamapua pu'kao, wa'ao te'ta naarakoniachi, tísia kokosa tiame aiwaniachi, wa'ao tísia aiwakao, ma'chi cheeniachi taamerao ki'supaka.”

Yomatiamé wehjoarichi ti'tijoeeri katewewa

³¹ Waikao Eesusia teekora ahpo tomiwae iintoria kajusaapua, wa'achitarichi naewakao, i'ka wehjoarichi mochiniamé katewerichi simiyame, taamo nayewekapua wa'achitarichio, eee cheeka:

—Nee Tíjoe Tíjoetukame eenao, norikame tajitoka enamerinia, no'o tewekachi ku'iwari ahjama; wa'a teetoka enamerinia, no'o ye'karichi yasipamiao wa'asi. No'o ye'karichio, tahpitika teeremeripua wa'ao, te'ta peenia tiario. ³² Waika taawechionia, yoomatiamé wehjoarichi mochikame ti'tijoeo ooweruo tiameo, no'o kahtiachi upanuremania pu'kao, yooma ahpo nonowiriaopua, katewepuawichiopua. Waikaonia Tíjoe Tíjoetukamea, ti'tijoeo ooweruopua tiameo, poanatanania pu'kao, aata tepuyamechitia

po'wao, poanatamechitia chiiwachio. ³³Waikaonia pu'ka po'wachitia no'o poanatariao, no'o ahjamina mochiwama neeea. Pu'ka chiiwachitia no'o poanatariao pu'a ti'tijoeo ooweruopua tiameo, no'o oweminakamera iintapamania pu'kao. ³⁴Waika wa'a iintosaania, no'o ahjamina mochiwariao chaanemania pu'kao: “Yooma eeme no'o Noonochi piipakamea, no'o Noono ye'karichi mochimeripua, no'o kahtiachi ahjama. Ihji no'o ahjama aamo mochimiaa, ke'chu naayachikoi o'inia eratiamepua no'o Noonoeo, waika o'inia aamowichio nuuteweniamie. ³⁵I'ka no'o wa'a iintomiaopua aamo no'o ahjama mochimiao, no'o chorooi eeme ko'koteriawichiopua; no'o paramukoiopua no'o nerojiteriopa; no'o pooechi ihtoio aamo ta'pechi no'o asipuriopa, no'oo aamoo, kaawe noonowiriopua pu'kao; ³⁶no'oo wisasori nakiyoio, no'o ki'yariopua pu'kao; no'o kokorioiopua, no'o ne'nemia e'enariopua aamoo; no'o perekarichi kahtioio, wa'achi e'enariopua aamoo, no'o ne'nemia.” ³⁷Waikao no'o ahjamina ajawariaa, chaachapamapua: “Nape Paamira, ¿achinitio wa'a noonowikame teemea, aamo chorooio aamo ko'koteriao, aamo paramoi nerojiterioio? ³⁸¿Achinitio aamo kaawe yoorakame teemea taamo ta'pechi i'tokao? ¿Achinitio aamo ku'ikame teemea, ki aamo wakiraekoio ki'yakao? ³⁹¿Achinitio siimpakame teemea aamo ne'nemia kokorioio? ¿Achinitio aamo ne'nekame teemea aamo karichi kahtioio?” ⁴⁰Waikao neeea Yawichichitia, nehjiamapua: “¿Ki no'okosa ku'ikai iikame eemea, aaata no'o poponichitia tetewao no'o pipinichitia tetewaopua tiame, tesiwa te'terioio aamo ku'irioiopua?”

⁴¹Waikao no'o owenamina ajakameopua chaanemania pu'kao: “Eemea se'wimitapua noochio, eemea Riosieo, te'ta kokosarichi uhjurapuamepua, te'ta aiwaniachi na'ie tatae, kiisii seenampa choipachi na'i, Satanasi ipapuachi na'itiachi, wa'a aiwatepuachi pu'kao yooma ahpo ku'iwari ahjama. ⁴²Wa'a yorapuame eemea no'o chorooio, kiisi ko'kotekamea, no'oo t'isia paramoio, kiisi nerojitekameo; ⁴³no'o ki machiwachi oiyoio, kiisi no'o asipuriopua aamo ta'pechio; no'o wisasori nakiyoio kiisi no'o ki'yariopa; no'o kokorioiopua kiisi no'o neesetoriopa, no'o karichi kahtioio kiisi e'nariopa no'o ne'nemiao.” ⁴⁴Waikao no'o owenamina ajakamea chaachapamapua: “Nape teemea Paamira, ¿achinitio aamo tetewikame teemea chorowameo, paramuameoio, ki machiwame oiyoio, wisasorioi nakiyoio, kokoriameoi po'yoio, karichi kahtioiopua tiameo? ¿Achinitio ki aamo ku'ire teemea?” ⁴⁵Nape neeea Yawichichitia kahtiaio, aamo chaanemapua: “¿Ki nane'riame eemea aaata tesiwa te'tioio ki ku'irioo, ki nane'riame eemea no'okamera ki ku'irioo?” ⁴⁶Wa'a teesoo no'o owemina poanatatamea, riisaka aiwaniachi uumpamapua, ki wahjika aiwaniachi; puuu no'o ahjamina poanatatamea, ki wahjiame ahjaniachi itipimapua.

Eesusi noriwi chapipua ahpo katewewa

(Marako 14:1-2; Ruuka 22:1-2; Waani 11:45-53)

26 Neipa yooma pu'ka taamo cheesaapa Eesusia, taamo chaanekapua ahpo masitewao:

²—Nane'riame eemea ooka taawe toiyamekopua wa'asio, Semejenato pahko enemiachio. Wa'a pahkochi nee Tijoe Tijoetukamea, kurusichi meripuamenia, nanaaramechi ki'yaka.

³Pu'ka taawechiame ne'neseriosi pa'pamiratuamea, Uurio pirenaturi o'ochetiamea tiame, Kaija te'ta neeseriosi paamiratuame kahtiachi napawiriaipua, te'ta weruma tiopachi. ⁴Ihja Eesusi ahpo chapipua katewemia napawiriaipua, a'chikoi yooraka meripuaichiopua, wistuka. ⁵Puuua ahpo katewekao chaachapariapua:

—Nape pahkokoio ki chapima teemea pehjo, ki tahpitika noonoimichiopua pu'ka na'naritoao nenekaka.

Oowitiame, Eesusi peeniajuwa to'wekame tarachi

(Marako 14:3-9; Waani 12:1-8)

⁶Eesusi Wetania ihsioio Siimoni reperaeme teewataniame ta'perachio, ⁷wa'a eenaka piiripi oowitiame sewajuya i'tokao, puuua piire riimeta pochikame u'pariapua pu'kao, tísia nateyame. Ihji oowitiamea wa'a enasa, meesa chokichi kahtioiopua Eesusio, moochi to'wepakapua ahpo sewajuya u'pariaopua. ⁸Teemea wa'a iintokame tetewapao, kiisi kaawe erakokao, taamo chaachapaka teemea:

—¿Achinikai ihji oowitiamea na'atanipua pu'ka sewajuya, tísia nateyameiopua? ⁹¿Ki ookapi toomichi nehjime teeriaipua ohso kaawe, kihta ko'kome tiamekoopua ihkokepuaichio?

¹⁰Nape Eesusia inamuriapaopua taamo chaachapao, taamo chaanekapua:

—¿Achinikai wa'a aamo chaachapani eemea i'ka oowitiame wa'a ihsiamete tetewikapao? Ihji oowitiame noochi iintoriaa, káátisia kaawe iintotiamepua. ¹¹Kooamewichio tesiwa te'tiamea, senepi taawechi tetewimeri eemea pu'ka ku'ipuawichioo, nape no'oo ki senepi taawechi tetewimeri eemea. ¹²Ihji sewajuya no'o to'wetiamea, no'o weerewa kateweka ihsitiame puuua,

Aaata oowitiame Eesusi moochi sewajuya chuhchena, tisiwa nateyame. (26:12)

ke'chu no'o mukuyoio, no'o weerewa ki iinyajuwa ujuremichiopua.
 13 Pichiwa chiiamenia i'kao, ihji oowitime no'o yoorariaa, ahkasi
 wahka ihtoriachi i'ka Riosi kaaweruma tuuyewari nayewatuniachisi,
 nayewapuame ihji oowitiamea, inatepasikao.

Uurasi noriwi iintoria Eesusi

(Marako 14:10-11; Ruuka 22:3-6)

14 Waika taawechiamio piiripi taamo Eesusi oosa mariki aampa
 ooka masiteraraa, Uurasi Ihkarióte tewaniame masiteraa, ne'neserosi
 pa'pamiratuamechi simiriaipua. 15 Pu'kao chaaneriapua wa'a
 eenakao:

—¿Ihkina no'o kiatare eemea Eesusi no'o amochi nejisoo?
 Apoeopua chaachapariapua:

—Ahkasi piie weerewa aampa oosa mariki tataparasi toomi.

16 Waikaopua, pu'ka toomi ahpo kiatiachisi wa'anao, o'ineria
 Uurasia i'yakao, achin teeka noriwi nehjimiaopua Eesusio.

Taamo Paamira Aari Koi'wa ko'karia

(Marako 14:12-25; Ruuka 22:7-23; Waani 13:21-30; Pukeri Ko'korintio Iyotepawa 11:23-26)

17 Pahcha taawechi pahkochio Ki Rewaruraeme koi'wachioopua
 Paanio, teeme masiteraa, iinatukekapua Eesusio:

—¿Akana aamo yorakejeranimua Semejenato koi'wariopua?

18 Wa'a taamo chaanesoopua puuua, taamo chaanekapua:

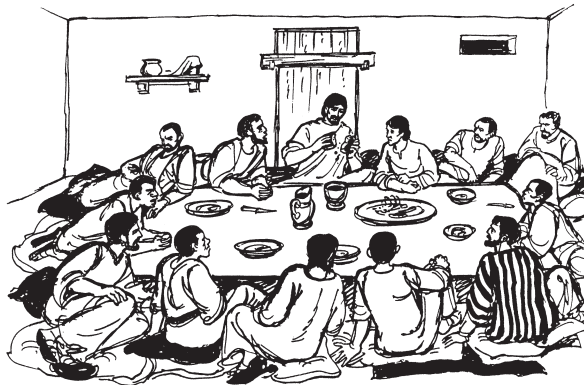
—I'ka muuwarichi siimpamitia eemea i'ka tijoe ta'perachi,
 pu'ka wa'a ta'peemeo chaanemitiapua: “Taamo Masitariaa, eee
 aamo chaanemichio taamo uhjurakapua: Waapi toinapua no'o
 kiteremiachio; wa'ami simiyamekane aamo ta'pechi, Semejenato
 koi'wari ko'komiaopua, yooma no'o masitera ahjama.”

19 Wa'a

chaanetiapa teeme
 masiteraa, wa'a
 siimpatiapua
 waikao. Wa'a
 e'ensaoopua teemea,
 yooma iintokapua
 chaaneretiao, wa'a
 yoratiapu kooameai.

20 Ehjepami

aari enasaapa
 Eesusia, meesamina
 yasipakapua, yooma
 taamo ahjamaopua,
 oosa mariki aampa

*Eesusi tewekachi mooenamiapa wa'asi, ahpo
 ajawaria ahjama aari koi'wa koani. (26:20)*

ooka masitera. ²¹ Wa'a koaka mochinioio, taamo chaanekapua Eesusia:

—Aaata i'wa mochikamea teeme, no'o noriwi nehjimeripua.

²² Waikao teeme masiteraa, tísia yuuwesipatiapua. Wa'a chiiopao teemea yoomahka pipiripio, iinatuketiapua:

—¿Paamira, aatana ohjoare puuua, neekosa? —chaachapatiapua.

²³ Neipa yooma wa'a chaachapatioopua, nehjiaka Eesusia:

—Aaata piirepua, taamo ahjama ichuyame. ²⁴ Nee Tijoe Tijoetukamea, wa'a yooraka noriwi nehjipuamepua, Ehkoriami Iyoterichio, wa'a chiiopa, nape ¡ai puuua, aaata wa'a iintokamea! Epeche kaawe eneriaipua, ki naawakame enesaa.

²⁵ Eesusia, Uurasi ahpo noriwi ihsiaame iinatukekoiopua cheeka:

—Paamira, ¿neee ohjoarepua?

—Wa'a chiiame muuua —chaanekapua Eesusia.

²⁶ Waikao koi'oiopua pehjo Eesusia, piiripi paani uusa

Eesusia ahpo ajawarioa chaanena:

*"Ihji iijipasochi maaniamea,
no'o eera puuua." (26:28)*

weemera kateweri ti'tijoeri ahjama no'o yahchapua, yooma ti'tijoeri tatakoriario, cheriwepuamewichio no'o wi'sumeri.

²⁹ Eesusia, simiteka taamo tuuyekao, cheekapua:

—Neeaa aamo chaanenapua, ki oosa no'o iijimio tuunania, i'ka uuwa neeroraopua, ahkasi no'o Noono ye'karichi, taamo mochipachisiopua. Ahkasi waika enemapua, eenechi aamo ahjama iijimiaopua, i'ka panijuwari neeroraopua.

chi'wanasao, cheriwema ki'yakapua ahpo Noono. Wa'a iintosaapua, chaanekapua taamoo:

—Ihji paania no'o weerewapua. Eemea yoomahka eeme pipiripio, chi'watiame ko'komeripua.

²⁷ Wa'a ikisaopua, itapiti iijiwari uusaopua piie paasoo, cheriwema ki'yakapua tiame ahpo Noono, wa'a iintosaopua, chaanekapua taamoo:

—I'ka, paasochi maaniameo, yoomahka pipiripi iijimeri eemea i'kao. ²⁸ Ihji paasochi maaniamea, no'o eera puuua. I'ka eeraeo,

Eesusia Peero ahpo ka'itamo tuuna

(Marako 14:26-31; Ruuka 22:31-34; Waani 13:36-38)

³⁰Neipao, wiikari wikatasaopua, teewi siimpatiapua waikao, Oorio Roomosachi. ³¹Wa'ao Eesusia, taamo chaanekapua ahpo masiterao:

—Eemea ehpe tukaoo, yooma eeme no'o toimeripua. Ehkoriami Iyoterichio, eee chiiamekopua: “Tepuyamea meripuamepua, tepuniamea, chi'ripameripua.” ³²Nape neea eenechi meritiai ahjasaapa, Arirea weeechi siimania ke'chu wa'a aamo e'eno'i no'o ne'nemiao.

³³Peeroa chaanekapua waikao:

—Yoomahka aamo toitarepua nape neea ka'i; kiisi aamo toimania.

³⁴Wa'a chiopua Peeroo, chaanekapua Eesusia:

—Pichiwa chiiame neea ehpe wa'api tukawarichio, ke'chu totojowira kusuyoio, paisa no'o ka'itamerimua.

³⁵Nape wa'a chaanetiai Peeroa, nehjiakapua:

—Kiisi wihtuka chaaninia pu'kao, mukimiaiopua aamowichioo, kiisi aamo toimania.

Wahjachi masiteraai, wa'achi chaachapatiapua.

Eesusia E'semaní tewekachi ahpo Noonoma, nayewatiame

(Marako 14:32-42; Ruuka 22:39-46)

³⁶Ehjepao Eesusia masitera ahjamao, E'semaní tewaniachi e'enatiapua. Wa'a asisaapua Eesusia, taamo chaanekapua ahpo masiterao:

—I'wa itipimitia eemea ku'itapio. Waami siminania ku'itapio, no'o Noonoo ahjama nayewamia te'pa kahtiameo.

³⁷Wa'a cheesaopua, waanami akipakapua teesa, Peero yeeka, na'pa Sewereo tatanara tiame. Wa'ao Eesusia, tísia iiyana erapakaopua, ³⁸chaanekapua ahpo yeetoriao:

—Neeea ehpeo, tísia yuuwesiamepua, ahkasi mukime eraniame iikachio. I'wa no'o puuyemitia eemea pehjo, ne'neka mochika.

³⁹Wa'a cheesaopua epeche teesa waanami enepasaapua, wehchisi koomorasipakaopua, chaanekapua ahpo Noonoo tewekachi kahtiameo:

—No'nooo, no'o sewina teeremia enesaamua, i'ka aamo iintomia noochi tísia yuuwesiao, no'o se'wipuaoiopua. Nape ki no'okamera e'rachitia iintojeraninia aamoo, aamo e'rachikamera.

⁴⁰Ehjepao Eesusia, taamo ahpo masitera toariachi eenao, kokochiame tewakapua taamoo. Wa'a te'tereriopa taamoo, chaanekapua pu'ka Peeroo:

*Eesusia ahpo tewekachi Noono ahjama nayewani,
ahpo meripuaiopua wa'asi. (26:39)*

—¿Ku'itapioi ki ne'neka mochime erakona eemea? ⁴¹ Pusakame moochíii, neesetowa itaka Riosichio, ki aamo ahsemichiopua na'arario. ¿Ki nane'rena eemea kaaweruma erakoaiio, senawato ki kaawerumachi wichitariaio, weerewao ki anachamekopu moochi inatarichi eraniameo?

⁴² Eesusia, oosa simiyachi simisaapua ahpo Noonoma nayewamiao, chaaneka nayewekapua:

—No'noo, ki teeresoo no'o se'winapua i'ka tísia no'o aiwa yuuwesiao, aamo e'rachitia iintopuapua, ki no'okamera e'rachitia.

⁴³ Eenechi oosa simiyachi eenaka ne'nioio, kokochiame taamo tewakapua. Teemea puichio, kiisi ne'neme erakoamekapua kokochinaria. ⁴⁴ Wa'a te'tiame toisaapao, eenechi siinkapua ahpo Noono ahjama nayewamia, paisa simiyachikapua wa'asio. Waikaoi Eesusia, wa'api cheeka nayewekapua ahpo Noonoo. ⁴⁵ Eenechi eenaiopua wa'asio taamo pe'tiachio, taamo chaanekapua:

—¿Iiweta kokochina eemea pehji? ¿Tísia resesipakame eemea? Ne'neka mochikaa, asikame neeepa, Tijoe Tijoetukameapa, nanaaramechi kiapuachiopua, ichipukao. ⁴⁶ Mochisíka wa'ási. Wa'a ihtoamepa no'o noriwi nanaaramechi kiamera.

Eesusi chapiniame

(Marako 14:43-50; Ruuka 22:47-53; Waani 18:2-11)

⁴⁷ Iiweta wa'a chiioi Eesusio, Uurasia piiripi taamo oosa mariki aampa ooka masiteraa, taamo mochikachi asikapua, muuwaeme yeeka soontaro. Ihji ahjama e'nakamea, nasimacheta makoka e'enakamekapua; puuu wahjachia, kuuu ahjae wewepuame. Yooma ihjia, ne'neserosi paamiratuame uhjurariamekapua, i'isaeri o'ochetiame pirenaturi tewaniame tiame. ⁴⁸ Uurasia noriwi nehjiakaopua Eesusio, chaanekame eneriapua soontaroo:

—Aaata no'o chuchuya, puuu enemapua chapipuamea.

⁴⁹Pukaepa Uurasia
Eesusichi asikao,
—¿Kúíraaa, Masitari!
—chaanekaopua Eesusio.
Wa'a chaaneka
Eesusio, chuchukapua.
⁵⁰Waikao Eesusia wa'a
yoratiapao, chaanekapua
Uurasio:

—¿Ihtana e'raka
ihsiamemua?, no'o kaawe
uuyaa.^c Ikanati iintosa
naaju, aamo iintomia
eenariao.

Wa'a cheesoche
Eesusio, soontaro i'tomeria, naaepaka chapisa i'tokapua.

⁵¹Nape Eesusi chapinioio piiripi teeme Eesusi ahjama
ohjoamea, ikanati ahpo nasimacheta ma'chipasapao, nakachi
meteka tehpunekapua nahkarao, piiripi pu'ka te'ta ne'neserosi
weripateriaopua. ⁵²Nape Eesusia wa'a iintokopa pu'kao, chaanekapua
pu'kao:

—Ka'te wa'a iinto muuuu. Yaapiti katewesa muuuu pu'ka aamo
merimachetao. ¿Ki nane'renakosa muuuu ki wa'a ihsimerikopua?
¿Ki nane'riame muuuu merimachetae ko'yameo, merimachetae
meriniamekoopua tiame? ⁵³¿Ki nane'riame muuuu no'o nehpurewa
itanesoopua no'o Noonoo, u'matoame piie miiri Riosi ku'iwari no'o
uhjuremiikoopua, no'o nehpuamichioopua pu'kao? ⁵⁴Nape wa'a no'o
iintosoopua, ¿achini ikitapu Ehkoriaami Iyoterichi chiia, no'o Noonoo
tewekachi kahtiamoopua, ikipo tuuria?

⁵⁵Waikao wa'a chaaneka terisaopua merimachetae
metekameopua, Eesusia chaanekapua ahpo chapimia e'enakameo:

—¿Achini iikai eemea kuuu wewera makoka enapamepua,
nasiwaniame maacheta makokaopua tiame, aaata ki nu'uti na'ara
iintokamechitia chapimiao? ¿Ki senepi taaweche no'o tetewikame
eeme tiopachi masitiame? ¿Achinikai ki wa'a no'o chapika eemea?
⁵⁶Nape eemea, wa'a noonoimeripua noochio, pu'ka Ehkoriaami
Iyoterichi chiiao, pichiwa machenamichioopua, ehkoriaami Riosi
nayewatura, chaachapariao.

Wa'a o'inia Eesusi chapitiachio, piineri toaka teemea, yooma
ujumatiapua.

*Uurasi Eesusi chuchuka ki'yani,
aatanakamera chapisa i'tópuame. (26:49)*

^c 26:50 Wahjachi Ehkoriaami Iyoteria chaachapanipua, “Yaapi iintosa aamo teetoao.”

Eesusia te'ta muuwaeme napawitiachi

(Marako 14:53-65; Ruuka 22:54-55, 63-71; Waani 18:12-14, 19-24)

⁵⁷Wa'a chapisa Eesusia Kaija peereimia napawiniachi i'toretiaipua, ne'neserosi te'ta paamiratuamechi. Wa'a weruma yooremina napawiniachio, wa'a napawiriapua, iyoteri ti'tijoe, o'ochetiame tewaniame pirenaturi tiame, Eesusi chapitiame katewemiapua, puuyeka. ⁵⁸Peerochea waikao, piineri na'naritoriapua neipa, ahkasi ne'neserosi te'ta paamiratuame ta'perachi. Wa'a ta'pechi pakisaapua, tiopachi ne'nesetoame ajakachi weripakapua ne'neka, nane'renariapa puuua, aachin teeremerikopua Eesusichio.

*Isaeri ne'neserosi te'ta paamiratuamea
Eesusi ma'majoekao, pichiwa Riosi
Taanarakookosapua iinatukena. (26:59)*

i'ka chiiame inamukapua: “Neeea i'ka tiopa ru'minakaio, paika taawechi weramania eenechi.”

⁶²Waikaopu te'ta paamiratuamea neeserosi, werisika iinatukekapua Eesusio:

—¿Kihta nehjanimua pu'kao, ki nu'uti na'arario tuuka wenejiniai?

⁶³Nape Eesusia ihchi itipikapua. Waikao te'ta neeserosi paamiratuamea, chaanekapua Eesusio:

—Pichiwa Riosi ahjamechi pichiwataka nehjiapuapua, ¿pichiwa Riosi Taanarakosa muuua, Riosie Weratiame?

⁶⁴Eesusia waikao cheekapua:

—Eje'e, wa'atepua, te'ta aamo chiiachitia. Neeea aamo chaanemapua tiameo: No'oo Tijoe Tijoetukameo, tewekachi kahtiame no'o tetewipuawite neeea, te'ta no'o Noono yawichituwa yasirachi ahjamina kahtiame, ki nu'uti utewarieka yawichituame. Wa'a o'iniaio no'oo toomarichi weritoka eename tetewipuamepua.

⁵⁹Yooma neeserosi pa'pamuratuamea, oochetiame pirenaturi tewaniamea tiame, te'ta weruma napawiwachi napawikamea, Eesusi meripumesi wenejiwa i'yaipua. ⁶⁰Nape Eesusia ki ookapi itapiti wenejika e'enatiaipua, kihta na'arari teitiapua, yooma wistuki chaachapariapua. Nape wa'asi neipaopua wa'ao, ooka e'enakapua wenejiame, ⁶¹puuua chaachapakapua:

—I'ka tijoeo teemea,

⁶⁵Wa'a chiiame inamukapa Eesusio, waikaopu te'ta ne'neseriosia tísia nekakao, ahpo si'panakapua wisasoriwao. Wa'a iintosaapua, chaanekapua yooma wa'a napawikameopua:

—¡Ihji tijoe chiiáa, tísia na'araripua Riosichioo! ¿Aatia aaata nakita teeme, epeche pichiwatameri? Eeme wa'api inamukamepua wa'asio, Riosio, tísia na'ariamekopua. Waikao te'ta neeseriosia yooma ahpo ahjama napawikameo, iinatukekapua chaanekao:

⁶⁶—¿Achina erakoame eemea pu'ka chiiáa? ¿Ihtana yorapua erakoame eemea pu'ka?

Waikao wa'a napawikame iinatuketiaméa, chaachapakapua:

—¡Merisáaa! ¡Merisáaa! ¡Riosi tísia na'ariame puuuáaa!

⁶⁷Waikao ookapi weruma napawitiachi mochikamea, Eesusi weeriachi e'enapaka akachupiapua, nanarichi. Wahjachia teesa wepakao, chaachapapua iinatukekáo:

⁶⁸—¿Ki Muuukosapu Riosie Weratiame? ¡Ehsoo, taamo tuuyesao aatanakamera aamo wewekame teeme!

Peeroa ki machiyo tuuna Eesusio

(Marako 14:66-72; Ruuka 22:56-62; Waani 18:15-18, 25-27)

⁶⁹Peeroa wa'a nokioiopua yooreminao, ma'chi kahtiapua Kaija kaarira ta'pewarachio. Wa'a kahtioiopua Peeroo, wa'a eenaka piiripi oowitiame wa'api tekipanamea, chaanekapua:

—¿Ki pu'ka ahjama oiyame muuui, Arirea ohjoeme chapitiame ahjama?

⁷⁰Peeroa nehjiakapua:

—Ka'i, neeea. Kiisi machiyamenia pu'kao, aamo chaachapao.

⁷¹Waikao Peeroa, waami puuyaniachiami ihtoio, wa'aoi piirechi oowitiame tiamea, Peero tetewikapao tiameo, chaanekapua ahpo wahjachio:

—Ihjipu tijoea tiame, i'ka Eesusi Arirea ohjoeme ahjama oiyamea.

⁷²Waikao Peeroa eenechi ka'itakapua Eesusio cheeka:

—Kiisi machiyamenia pu'kao; ki pichiwa enesoo no'o chiiáa, mukitaonia —cheekapua.

*Oowitiamea Peero ma'majoekao,
puuuchiko tuunapua Eesusi
ahjama oiyamekoo. (26:69)*

Peero totori kusurioi nanarani.

⁷³ Ehjepatakirio wa'a nokayamea, Peero naaepakao, utewaeme chaachapakapua: —Pichiwápua muuu tiameo, i'ka Eesusi ahjama oiyamea, wa'achi cheeka nayewame muúai.

⁷⁴ Waikao Peeroa, eenechi ka'itakapua Eesusio, paisachi simiyameopua, eee cheeka: —Kiisiki machiyamenia pu'ka tijoeo.

Wa'a cheesoche Peeroo, kusuchachakapu totori oowiraa. ⁷⁵ Waikao Peeroa Eesusi cheeria inatepariapua: “Muuua, ke'chu kusuyoi totori oowirao, paisa simiyame no'o ka'itamerimua.” Wa'a iikapa Peeroa, tísia iiyana erapakaopua yuuwesika, ma'chi machenaka nanarariapua.

Piiratochi i'towa Eesusi

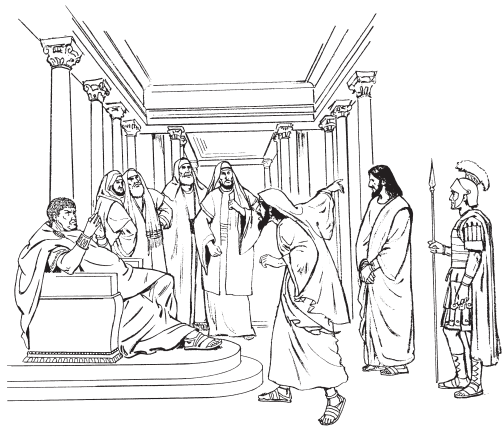
(Marako 15:1; Ruuka 23:1-2; Waani 18:28-32)

27 Pu'ka meere ma'chirepasoopua, yooma ne'neserios pa'pamuratuamea, i'isaeri pirenaturi o'ochetiame tewaniameapua tiame, Eesusi meripuame kateweriapua. ² Waikao Eesusi purisapaopua, Piiratochi i'totiapua, Rooma ohjoeme te'ta yawichiwichio yawichituamechi.

Uurasi ahpo me'ya

³ Waikao Uurasia Eesusi noriwi nehjakamea, Eesusi meripuame iintoriapao, tísia iiyana eraparepua ahpo tísia na'ara iintoriaopua. Wa'a erapakaopua pu'ka piie weerewa aampa oosa mariki tataparasi toomio, eenechi no'rapurepua neeserios pa'pamuratuameo, o'ochetiame pirenaturi tewaniameopua tiameo. ⁴ Wa'a iintosaapua pu'ka pa'pamuratuameo, chaanerepua:

—Ki nu'uti tatakore neea aata kihta iintokameoipua nehjakao. Nape puuu pa'pamuratuamea, chaanerepua Uurasio:
—Muuua, muuukamerapua tatakorikamea, teemea kihta noonowikamepua. Amoe wa'api wa'a iintokamemua pu'kao.

Eesusi Piiratochi wenejinia. (27:2)

⁵Waikao Uurasia wa'api i'isaeri tiopachi ihpapasasapao toomio, ma'chi akiparepua wa'a mochiwachio. Wa'a machenasaapa puua, ahpo kuuuchi chuhchaka wiitarichio, ahpo topepateka me'yarepua.

⁶Waikao te'ta pa'pamuratuamea pu'ka toomi apechunasaopua, chaachaparepua ahpo:

—Ihji toomio eraemekopaopua pu'kao, ka'chi iika towapuamepua Riosi oowewari maaniachio.

⁷Waikao puua kaawe ahpo katewesaopua, Sikoritame Weewara tararepua ahjao, seesenu ti'tijoeri wahjipame toapuachi. ⁸Waika o'inia ehpiamisiopua pehjo, We'e Eraeme teewaniachipua wa'ao. ⁹Wa'a teeka pichiwa machenare Eremia cheeriaa Riosi nayewatura, puua eee cheeriaio ahpo iyoterichio: “Puua isaeri pa'pamuratuamea, ahpo noriwi nateteriae nehjitiameeo, pu'ka piie weerewa aampa oosa mariki tataparasi toomio, eenechi no'raputiame itipikamepua. ¹⁰Pukae toomie taritiame Sikoritame Weewaraa. Nee Eremiaa, wa'a chiiame iyotekamenia, te'ta no'o Paamira tewekachi kahtiamee, no'o nane'reteriachitia.”

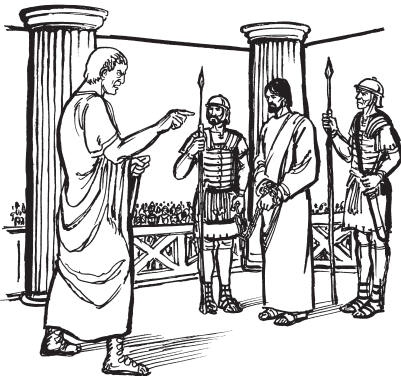

Uurasia ihpapasena toomi tataparasio. (27:5)

Eesusia Piiratochi

(Marako 15:2-5; Ruuka 23:3-5; Waani 18:33-38)

¹¹Eesusia Piirato yawichichi upasao, eee cheeka iinatuketiapua: —¿Pichiwa uurio ti'tijoeri yawichiwara muua?

Piiratoa Eesusi ma'majoekao chaanenapua: —¿I'isaeri yawichi muua? (27:11)

—Eje'e, amo chiiachite puua — nehjiaka Eesusia.

¹²Nape puua ne'neseriosi pa'pamiratuamea o'ochetiame pirenaturi tewaniame tiamea, weeru chaachapoipua Eesusi na'arekao, ihchi itipikapu Eesusia. ¹³Waika Piiratoa Eesusio ihchi itipikopao, chaanekapua Eesusio:

—¿Kiisi inamuamekosamua yooma amo tisia na'arechanewao?

¹⁴Nape Eesusia kiisi nehjiakapua pu'kao. Wa'atia itipikapua. Yawichia wa'a tiopa pu'kao, “iinsa tiame ihjia”, erapakao, ka'chi ikime e'rapua.

Eesusi meripuaichio i'tonurawa

(Marako 15:6-20; Ruuka 23:13-25; Waani 18:38-19:16)

¹⁵I'ka pahkochio, aaata karichi kahtiam e toiniame eneriaipua pu'ka taawechiamio, aaata itasoopua ma'chi toipuawichio.

¹⁶Waika taawechiamio, wa'a karichi yasariaipua piiripi tijoe tísia inamuniam e, Eesusi Warawasi tewaniame. ¹⁷Pukaepa Piiratoa mächenaka iinatukeriaipua wa'a napawikameo:

—¿Aatanakamera toijerame eemea, Eesusi Warawasi, naatikosaoi, Riosie Weratiame Eesusi?

¹⁸Piiratoa Eesusi Riosie Weratiame toinuramio o'rariaipua, kihta na'ara iintokamekopua Eesusio, oowera tísia nakiniamekopa Eesusio tísia muuwaeme ti'tijoerieopua.

¹⁹Nape Eesusi katewenioiopua Piiratoeo, Piirato uupiraa, chaanenuraka uhjureriapua Piirato, eee cheeka: “Ka'te katewemitiamua pu'ka tijoechi simiyameopua wenejiniameo, kaaweruma tijoe kopa pu'kao, pa'a tukaoopua neea, tísia iinya tiame teemukania amochi simiyameopua, kiisi kaawe tiame aamo iintosoopua pu'ka tijoechio.”

²⁰Nape pu'ka wa'apichio ma'chio, neeserosi pa'pamuratuamea, o'ochetiame pirenaturi tewaniameapua tiame, Warawasikamera toinuramichio, oowe erapaterepua ti'tijoerio, Eesusikamera meripuawichio. ²¹Pukaepa Piirato eenechi ti'tijoeri iinatukioio aachin tiamera toipuamekoo, Eesusikoio, Warawasikoio, ti'tjoeria chaachapakapua siinakokao:

—¿Warawasikameraa puhjésaa! ¿Warawasikamera puhjésaa!

²²Piiratoa wa'a chaachapopao ti'tijoerio, eenechi iinatukeka chaanekapua:

—¿Ihtana iintotane Eesusio, Riosie Weratiame tewaniameo?

Pu'kao muuwari ti'tjoeria, chaachapakapua:

—¿Kurusíchi me'yaaa!

²³Wa'a chaachapopao Piiratoa, chaanekapua:

—Nape ¿ihtana ki kaawe iintokamepua wa'a yorapua?

Waikao muuwaeparia, epeche utewaeme chaachapakapua:

—¿Kurusichi merisáaa, kurusichi merisáaa!

²⁴Piiratoa ka'chi ikime e'rapa Eesusi toinariaio,

I'isaeri ti'tjoeria ki ku'ita siinakokao, kurusichi chuhchaka merinurani Eesusio. (27:22)

epeche teetopa muuwario chaachapakao, Piiratoa neeroi uusao, yooma tetewachi paanikokapua cheeka:

—Nee aamo noonowinariao, paanikonania pu'kao, kihta teerenariapa noochio, pu'ka meritoio —chaanekapua pu'ka muuweperi tísia siinakoameopua—. Eemekamera kokosapuamepua, neea ka'i.

²⁵ Waikao yooma muuwaria nehjiakapua:

—¡Wéee, pe'yáchi! ¡Pe'yachi tamochi wichitapu Riosi kokosáriaaa, yooma taamo tatana tijoetusiwachio pua tiaméee!

²⁶ Wa'a chaachapopaopua pu'kao, Warawasikamera puhjesa toakapu Piiratoa; Eesusio wepinurarekapua pu'kao, wepisaopua, merinurekapua pu'kao, kurusichi chuhchaka.

²⁷ Waikao Eesusia soontarokarichi uparetupua kapitaichi.

²⁸ Wa'a ajapasaapa kapitai kahtiachio Eesusio, yooma wakirapusao, sehtamurame wakirateriapua waikao. ²⁹ Wa'a yorasaopua moochio, wehcha pi'rinaka yawichi mo'kori netesaopua, mosokiraterepua. Wa'a noonoisaapua, ahjamina sekachio yawichi teesorara makotesaopua, yawichi teewaka aacherepua na'areka. Wa'a yorasaapua, chopokorieka aajapeka Eesusio, eee chaachapariapua na'arekao:

—¡Kúíraaa, isaeri yawichíwaraaa!

³⁰ Wa'a chaachapakaopua akachupiapua paanatao, wa'a nokakaopua tiame, pu'ka wa'api teesorae ahpo ki'yariae, moochi wepariapua wa'ao. ³¹ Wa'a nokisaapua na'arekao, pu'ka ampawakira sehtamurameo puhjesaopua, wa'api wakirara chuhcheriapua eenechi. Yooma wa'a noonoisaapua yooreminao, merimiachi i'totia Eesusi wa'asi, kurusichi merimia.

Kurusichi meriwa Eesusi

(Marako 15:21-32; Ruuka 23:26-43; Waani 19:17-27)

³² Wa'a i'tonioio

siimpaniachio, pooechi natepatiapua piiripi tijoe Siimoni tewaniame. Ihji tijoea Siirene weeechi ohjoeme eneriapua. Waikao soontaroa pu'kao, Eesusi ku'ika i'tonurekapua kurusio, ki kakajuopua Eesusiopa mooketokao.

³³ Wa'a nokisia Ókota tewaniachio, ajasitiapua, Wahjipakame Mo'ojowa chanika chaniwamechi.

Siimoni Siirene tijoe Eesusi kurusi mooketokao ku'ipaka mookepatenia.

³⁴ Wa'ao Eesusio waikao, chipuwari neerora wiino ahjama kiatiapua tisiwá chihpuame, nape Eesusia yenasache ki nakikapua.

³⁵ Kurusichi chuchasaopa so'sontaroa, Eesusi wisasoriwao ahpo newitowa te'ekapua pu'kao, aatakamera newitokamea, ahjama itipimichiopua, ehkoriai Riosi na'nayewatura te'ta chaachapariachitia, puuu te'ta ikitiapua. ³⁶ Wa'a nokisaopua, wa'api mochika itipirepua inatekao. ³⁷ Wa'a kurusichio mookikamera tepaminao, itapiti iyotetiame chuhcheretiapua, aatia tiachipa meritiamekopua chiiame. Puuu iyotetiamea, chiiamekapua: “Ihjiu Eesusia, uurio ti'tijoeri yawichiwaraa”, chiiamekapua.

³⁸ Ooka ichikoame chucharetiaipua tiameo, piiripi ahjamina, piirea owemina, na'pa puuu neneku chokichi, pipiripi kurusichi.

³⁹ Wa'a chuhkoi Eesusio wa'ami u'matopamea, na'areka Eesusio, mo'rewaka u'matopapua chaachapa:

I'isaeri pa'pamiratuamea, Eesusi na'arena kurusichi chuhkuame. (27:40)

o'ochetiame pirenaturi tewaniameaipua tiame, chaachapakapua:

⁴² —Wahjachio newipatiameko tuukaio, ka'chi iika newipame e'ranipua ahpo wa'apioi. Ihjia i'isaeri yawichikai, tekimetiaipua wa'a kurusichio, taamoo pichikemichiopua pu'kao, apoekopua Riosichi eenameo. ⁴³ Riosichikamera owe e'riameko tuukamepua; wa'a teeresoo, Riosi apoe enamapua newipatemiao, tísia nakiyame enesaapua pu'kao: “Riosi Taanara neea”, cheekamekopao.

⁴⁴ Ahkasi puuu ooka ichikuame kurusichi chuchatiameai, na'ara chaachapakapua Eesusio.

⁴⁰ —¡Nee, muuua tiopa ru'minakaio, paika taaweche weramio tuukamekaiomua eenechio, ¡ka'chi iika aamo newime o'ranimua ehpeo, pichiwa tísia utewariemeko tuukamekaio? ¡Pichiwa Riosi Taanara enesaa, tekisáoko ehpeo, wa'a kurusichio!

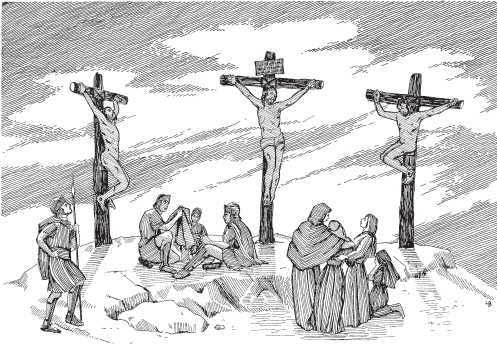
⁴¹ Puuu neeserosi pa'pamiratuamea, puuu

Eesusi mukiwa teereria

(Marako 15:33-41; Ruuka 23:44-49; Waani 19:28-30)

⁴⁵ Neipa pu'kaopua, oowetawesi o'inia yooma tukapasipasao, ahkasi arikiri paika keenako simiyachisi, taajenakapua eenechio.

⁴⁶ Paika keenako teetoio Eesusia, weeru sisinakaopua chaachapakapua:

Eesusi kurusichi mukuna. (27:45)

⁴⁸Waikaopua piiripi puua, ikanati a'potiame uusa paatatiamechi saampatesao, kuhsichi chuchasa wa'apote oowepakapua, Eesusio pi'pimichio. ⁴⁹Nape i'kao oowioiopua, wahjaa chaachapakapua:

—Ka'te, ka'teopua pehji. Enatakoipu Eeriaa, newipatemia.

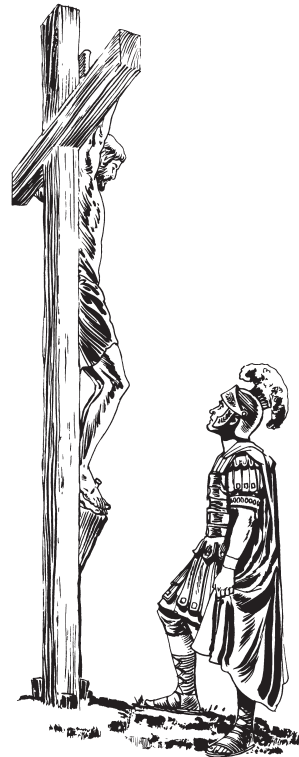
⁵⁰Nape Eesusia eenechi utewaeme sisinakao, mukukapua wa'asi, ahpo Noonochi nehjakapua iikao. ⁵¹Eesusi mukuyoio isaeri mochiwachi tiopachioi, tísia weruma tiame ikirepua. Puu wisasori Riosi iyoriwachi pejana chuhkuameai, pu'ka wa'apichi keenakoo, te'pa o'inia teeresi si'parepua. Pu'ka wa'apichi keenakooi, weeeai, ki muenati noonorepua, ahkasi e'peai yooma tataka kahsirepua. ⁵²Wa'a iikaopua tiameo, wahjipakame toatiachioi, yooma wahjorepua, ki ookapi Riosichi paparaka wahjipakamea, eenechi ahjarepua. ⁵³Neipa Eesusi oijenasoopua, puu wahjipakame eenechi ahjakamea, ohjosirepua toatiachi puuyakao, Eerusareni e'enare puua waikao, wa'a Eerusarenio, ki ookapi ti'tijoe tetewitiamepua.

⁵⁴Waikao eenechi Eesusi meritiachi nayewakao, puu soontaro wa'a inateka mochikamea, soontaro kapitairaopua tiameo, yooma pu'ka ikiyame tetewapaopua wa'ao, weeo tiame ki muenati nokayopao, tísia majariapua.

—Eeri, Eeri, ¿reema sawatani? —No'o Riosi, no'o Riosi, ¿achinikai no'o toakamemua? —cheeka chaniwamepua euro naewaniachio.

⁴⁷Waikao ookapi wa'a ajakamea, pu'ka inamukapao chaachapakapua:

—¡Néé, keepukao!
Ehkoriami Eeria
paechanipua.

Kapitaia Eesusi ne'nekao chaanipua: “Pichiwa Riosi Taanara enerepua.”

Waikaopua yooma wa'a tiame ikiniopaopua, Eesusio e'repakaopua, chaachapakapua:

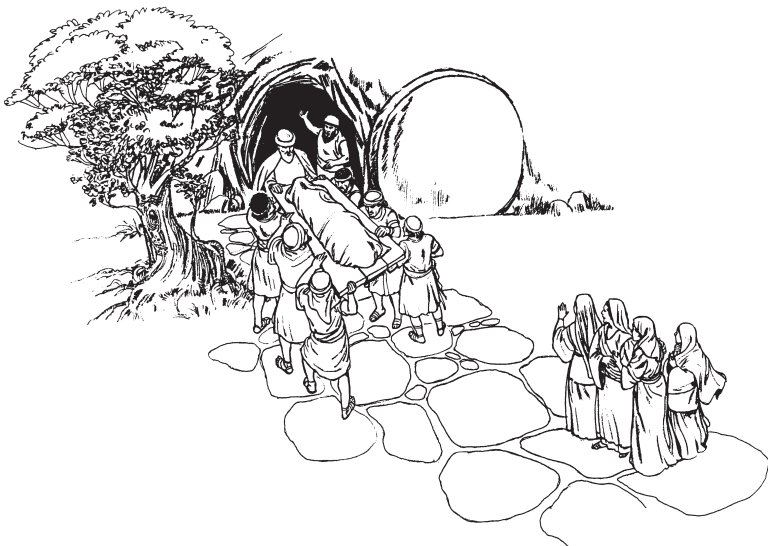
—¡Aa, pichiwa Riosichi o'inia eenakame eneriai ihjia, Tijoe Tijoetukame!

⁵⁵Pu'ka wa'a ikiyoiopua wa'ao, wa'achi ajakapu ooweruai muuwaeme Eesusi ahjama e'enakame, Arirea o'inia ku'isika na'naritokamea. Ihjia, mekapi ajakapua wa'ao, ne'neka. ⁵⁶Pu'ka ooweruchio wa'a ajakapua, Maaria Maarena, Maaria Saantiao Oose tiame yeeyera, Sewereo tatanara yeeyera tiame.

Eesusi mukukatewe teesotiachi

(Marako 15:42-47; Ruuka 23:50-56; Waani 19:38-42)

⁵⁷Pu'ka wa'api aari tukapasipoio, wa'achi eenariapu Oose tewaniameai Arimatéa weechi tijoe, Eesusichi pichikiamekapaopua tiameo. ⁵⁸Puuu Oosea, Eesusi yeeyera ahjama ahpo katewesaapua masitewara tiame, Piiratochi simika itariapua Eesusi weerewarao, wetemajimio tuuka. Waikao Piiratoa, kianurarepua pu'kao. ⁵⁹Ehjepao Oosea, Eesusi weerewara tekipuketiaopua, riino wisasori tohsanamechi ikapikapua. ⁶⁰Pu'kao ikapisaopua, ahpo weemera teesotariachi teekakapua, ahpo mukiso tekipuachio neteriachi. Wa'a tekisaopua weruma tehte chihturame to'petiapua ki'sunaka. Wa'a ikisaapa nonoratiapua. ⁶¹Nape Maaria Maarenaa, piirechi Maariaapua tiame, wa'a mochika itipikapua pehji, tekitiachi ne'neka.

Eesusi teesochi mukukatewewachi teekani. (27:60)

Eesusi mukukatewetiachi inatewa

⁶² Pu'ka meereo ma'chirepasoopua, yooma kateweniame tewaniame taawechi u'matosoopua, resipuniame taawechio neeserosi pa'pamuratuamea parisero ti'tijoe tiame, pirena siimpariapua Piirato chaanemia. ⁶³ Piiratochi e'enasapua, chaachapariapua pu'kao:

—Muuu Piirato, muuu taamo paamiratuameraa, naati inatepaka teemea, pu'ka meritiame ahjaka oioiopua, pu'ka tísia wistuameo eee cheekamekoopua: “Neeea meritiaio, paika taawe i'toai oijenamania eenechio.” ⁶⁴ Pukaepa teemea, aamo inatenurawa itamia e'enakapua, wa'a mukuteso tekitiachio, ki seenekachi Eesusi masitewarao, Eesusi

weerewara ichikosapaopua, oijenario tuumichioopua. Pu'kao wa'a chaachapasoopua puuu meritiame wistuniamea, epeche teeremapua, ki pukerichitia.

So'sontarora Eesusi mukutekitiachi inatena. (27:66)

⁶⁵ Waikao Piiratoa chaaneriapua:

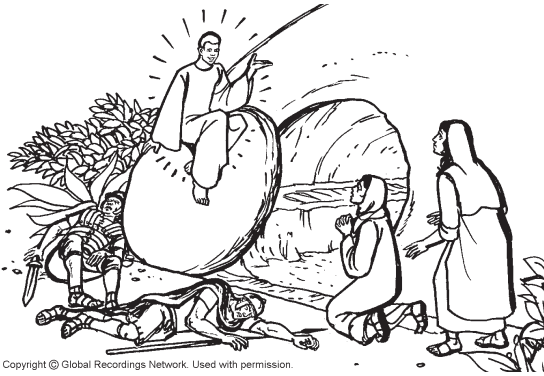
—Weh, kaawepua. Wa'a ajawi soontarora, aamoe wa'api i'toka, inatetepuapua pu'ka nape te'ta ki ichikopua teereweka.

⁶⁶ Waikaopua isaeri pa'pamiratuamea, Eesusi tekitiachi e'enasapua Piirato so'sontarowa i'tokaopua, tísia kaawe inatenureriapua. Waikao soontarora wa'a noonowiwaapua, kaawe ikichesa toariapua yeetarachio.

Eesusi ahjaria eenechi

(Marako 16:1-18; Ruuka 24:1-12; Waani 20:1-10)

28 U'matosoopua resipuniame taawechio, pahcha taawechiopua oowisarichio, ma'chirepasoopua Maaria Maarenaa, piirechi Maaria tewaniameapua tiamea, wa'a e'enariaipua ne'nemia Eesusi mukukame tekitiachioopua. ² Wa'a tekitiachi ajasisoopua ooweruo, ki muuenati noonoka we'ea, te'pa o'inia tekikopa Riosi ku'iwaro. Ihji Riosi ku'iwaria, tekisache wahjonasa tehtee to'perarao, ikicha yachapasaopua pu'kao, ahjachi yasiparepua. ³ Ihjia, kuhjiparichitia utewaeme tajaka yasarepua, wisasoriraa, tisiwa tohsaname keepachitia. ⁴ Soontarora wa'a tiame tetewapao, tisiwa majariapua, ahpo sasaweriapua majaka, mukipakame ruhjirepua majakao.

Copyright © Global Recordings Network. Used with permission.

Riosi ku'iwaria Eesusi tesotekitiachio, tehte to'pewara ikichaputiamechi kahti. (28:3)

Eesusi masitewarao, Eesusi oijenariopua wa'asi, Arirea ahpo ihsimio tuuko tuupuapua pu'kao, ke'chu wa'a enapoiopua aapoeo. Wa'a ahpo tetewipo chiio tuupuapua pu'kao. I'kache aamo tuuyemia tekikamenia.

⁸Wa'a chaanetiapapua oowerua Riosi ku'iwarioe, ikanati ujumasiriapua taamo Eesusi ajawaria mochikachi tuuyemio, tísia majakamekaipua kaawe erakoriapua. ⁹Nape pu'ka ooweru u'mapasioipua nonoraka, senawato pooechi machejeneka Eesusia —Kúíraa —chaanerepua. Waikao oowerua, tisiwa yuuwesiaipua, tahpitika kaawe erapaka tetewapaopua, tonochi kooreparepua Eesusio, iyorire. ¹⁰Waikao Eesusia chaanerepua pu'ka ooweruo:

—Ka'te yuuwesipa, iika yachapasa naajúu. Ohso kaawe yaapi nonoraka tuuyepuapua no'o masiterao. Pu'kao chaanepuapua, Arirea no'o tetewimeriko tuuyepuapua.

Soontaroo wihtuki chaachapajewa

¹¹I'ka ooweruo Eesusi ma'masitera tuuyemia nonorakoiopua, ookapi soontarua wa'a tekitiachi inatekamea, Eerusareni

e'enakaopua, ikanati yooma tuuyerepua wa'a neeserosi pa'pamuratuameo, wa'a itapiti ahpo wa'a tiame tuuyetiapaopua. ¹²Waikao wa'a tiame tuuyetiapaopua, o'ochetiame pirenaturi tewaniachi e'enarepua ahpo wahjachi ahjama ahpo erakoa katewepuawichio, ihtana yorapuamekopua Eesusi ki'tiopa mukukame

Wistupuawichio ki ookapi toomi natetena so'sontaroo. (28:12)

tekitiachio. Waikao ihji o'ochetiame pirenaturi tewaniamea, ahpo napawika katewesaapua, ki ookapi toomi nateterepua soontaroo, wihtuki chaachapamichiopua Eesusi ahpo wekateriameopua. ¹³Wa'a ikisaapua, eee chaachapanurarepua:

—Eemea aaatae iinatuketiaa, Eesusi weerewarao, Eesusi wa'api ma'masitera ichikorio tuupuapua, aamo kokochioio. ¹⁴Taamo yawichio nekasoo nane'resapao, teeme kaawe erapatemapua pu'kao, aamoo ka'chi yorapuawichiopua.

¹⁵Waikao soontaroo pu'ka toomi uusao, wa'a tiame katewetiame itipirepua. Pukaepa uurio ti'tijoeria, wa'api chaachamepua ahkasi ehpe taawechiamioi.

Eesusi ahpo ajawaria uhjurawa

(Marako 16:14-18; Ruuka 24:36-49; Waani 20:19-23)

¹⁶Piirechi taawechiami neipao, puuu oosa mariki aampa piiripi masiteraa, Arirea siimpariapua Eesusi chaaneriachi kaawichi. ¹⁷Wa'a ajasisaapa teemea, Eesusi tetewisaapa, tísia kaawe erapatiapua tísia ahjachi paparaka mukukai eenechi ahjariopa, aaatacheo tamochio, ki te'ta oowe e'rerioiopua, te'ta oijenario Eesusio. ¹⁸Neipao Eesusia, taamo naaepakao, cheekapua:

—No'o Noono Riosi tewekachi kahtiamea, yooma ahpo utewari no'o ki'yakame puuuapa, yomatiamete'ta aampa tiameopua, tewekachio, i'ka wehjoarichiopua tiame. ¹⁹Wa'a tiichipa neea ehpe o'inia tiame, yomatiamete'ta wehjoarichi aamo uhjuraninia, yooma noochi paparakameopua tiame nuurewaka, yomachiami siimpaka masitesimichiopua tiame, i'ka Riosi kaaweruma tuuyewariopua. Yooma pu'ka aamo masitesiao, no'o masitewara enepatemitiapua, no'o Noonochi paparaka paatosipuapua, noochiopua tiame Taanarachio, Riosiwariichioopua tiame. ²⁰Pu'kaoiopua tiame, yooreka mochiwa masitepuapua pu'kao, no'o e'waka mochitomichiopua, no'o masiteriachitia. Eemea no'oo, te'ta kaawe nane'reka mochitomitiapua, yooma aaata noochi paparakameo, ahjama ihsitomerikopua, ahkasi i'ka wehjoari kajuyachisiopua. Wee, nee Maateoa, i'wasi kajuyamenia i'ka Eesusichi simiyame no'o iyotiao. Cheriwema wa'asi, no'o aamo kaawe teererewa aamowichioo.